

Академія наук вищої освіти України

Науково-інформаційний вісник

*№ 1(96)
січень-березень*

В номері:

- * Офіційні матеріали*
- * Матеріали Загальних зборів 19.12.2015 р.*
- * До Дня народження Т.Г.Шевченка*
- * Наші публікації*
- * Постаті*
- * Наші ювіляри*
- * Пам'ятаємо*

Київ – 2016

Редакційна колегія: Александров Є.Є. д.т.н., проф.; Андрейцев В.І., д.ю.н., проф.; Андрущенко В.П., д.філос.н., проф.; Говоров П.П., д.т.н., проф.; Горбачук І.Т., д.ф.-м.н., проф.; Грицаєнко З.М., д.с.-г.н., проф.; Дубина М.І., д.філол.н., проф.; Зіменковський Б.С., д.фарм.н., проф.; Зозуля І.С., д.м.н., проф.; Ільницький І.Г., д.м.н., проф.; Кузнєцов Ю.М., д.т.н., проф.; Курило В.І., д.ю.н., проф.; Литвин В.П., д.в.н., проф.; Працьовитий М.В., д.ф.-м.н., проф.; Михайленко В.Є., д.т.н., проф.; Мірошніченко С.І., д.т.н., проф.; Ніколайчук В.І., д.б.н., проф.; Падалка О.С., д.пед.н., проф.; Погребенник В.Ф., д.філол.н., проф.; Поляков М.В., д.ф.-м.н., проф.; проф.; Процюк Р.Г., д.м.н., проф.; Рудик С.К., д.в.н., проф.; Сіпій В.І., д.м.н., проф.; Сминтина В.А., д.ф.н., проф.; Табачников С.І., д.м.н., проф.; Тугай А.М., д.т.н., проф.; Хомич В.Т., д.б.н., проф.; Шпак В.І., д.ф.н., проф.; Шевчук С.В., д.філол.н., проф.

Друкується за ухвалою Президії АН ВО України від 19 лютого 2016 р.

Свідоцтво про державну реєстрацію – серія КВ №6664

від 31.10.2002 р.

© АН ВО України, 2016

№ 1 (96) 2016

Засновник і видавець:
Академія наук вищої освіти України
Головний редактор – акад. Дубина М.І.
Редактор – акад. Шевчук С.В.

Видання зареєстроване в Державному
комітеті інформаційної політики,
телебачення та радіомовлення України
свідцтво серія КВ № 6664
від 31.10.2002 р.

Видається українською мовою
Загальний наклад – 300 прим.

Адреса редакції: 01054, м. Київ-54
вул. Тургенєвська, 11
офіс 1.1
т/факс: 486-89-16
E-mail: anvuz@ukr.net
сайт: www.anvou.org.ua

Редакція може не поділяти
точки зору авторів

*Друкується за ухвалою
Президії АН ВО України
від 19 лютого 2016 р.*

© АН ВО України, 2015 р.

ЗМІСТ

Офіційні матеріали	4	Л.Г. Рева. Молитва за Україну.....	101
Доповідь академіка Грицаснко З.М на Міжнародному форумі «Науковці та освітяни України в ім'я утвердження миру, стабільності та розвитку суспільства»	4	І.Т. Горбачук. Рідна мова у творах і піснях українців.....	118
Звіти секцій та відділень АН ВО України за 2015 р	8	Проблеми сьогодення	129
Матеріали Загальних зборів АН ВО України 19.12.2015 р	27	За єдину Помісну Православну церкву.....	129
Чергові Загальні збори.....	27	Нас шанують	132
Виступи віце-президентів АН ВО України ..	28	Вихідці з України – фахівці вищого рівня на службі у Білому Домі	132
Виступ Президента АН ВО України Дубини М.І.	33	З досвіду роботи	135
Нові члени АН ВО України.....	35	Інноваційна кафедра	135
Удостоєні нагород	39	Університет працює:Харківський класичний університет.....	
Конкурс на кращі наукові праці.....	40	Свято на кафедрі	139
Ухвала Загальних зборів	45	Як студенти ветеранів навчали	140
Пам'ятні дати	52	Постаті	141
До Дня народження Т. Шевченка	52	Олександр Потебня	141
М.І. Дубина. Вічно живий.....	52	Ярослав Цурковський.....	142
А. Козяк. Шевченко-патріот.....	54	Ілля Рєпін – гуаші майстер та акварелі повелитель.....	143
Видатному Кобзареві присвячується	54	Уроки Європи	146
Нові публікації	61	Зроблені висновки	146
А.Ф.Головчук. Інновації в підготовці кадрів для села.....	61	Цікаво знати	152
В.І. Сіпійий. Нові технології в діагностиці та хірургічному лікуванні черепно-мозкової травми та їх значення для підвищення якості підготовки лікарів-нейрохірургів в Україні	66	Українська література за роки незалежності	152
Ю.М.Кузнецов. Актуальні проблеми підготовки технічної інтелектуальної еліти в Україні.	74	До відома	154
О.Є.Колосов, Ю.М.Кузнецов. Можливості захисту прав на технічне ноу-хау у практиці вітчизняних вишів.....	80	Інформація про боржників (звіти, плани, внески)	154
О.Є.Колосов. Ноу-хау як нетрадиційний об'єкт інтелектуальної власності і права. Види ноу-хау та особливості їх оформлення.....	89	Вилучені зі списків академіків АН ВО України	154
		Зведена таблиця боржників АН ВО України (станом на 08 квітня 2016 р.)	155
		Наші ювіляри	156
		Пам'ятасмо	175

**ДОПОВІДЬ АКАДЕМІКА ГРИЦАЄНКО З. М.
на Міжнародному форумі «Науковці та освітяни України
в ім'я утвердження миру, стабільності та розвитку суспільства»
Академія наук вищої освіти України і дослідження біологічних основ
продуктивності сільськогосподарських культур за дії гербіцидів
і фізіологічно активних речовин.**

Вельмишановне високоповажне товариство – Академіки!

Найвища розумова еліта Держави!

Від імені Президії АН ВО України і колективу Уманського національного університету садівництва сердечно вітаю Вас із цим високим зібранням і бажаю Вам всіма силами домогтися утвердження миру, стабільності та розвитку нашого суспільства!

Академія наук вищої освіти України активно працює на розвиток і Величність України! Лише в середньому за один рік академіки проводять 464 міжнародних конференцій; 243 – всеукраїнських конференцій; 111 семінарів; готують до захисту 120 докторських і кандидатських дисертацій; видають за рік 317 підручників і монографій. В різні галузі розвитку виробництва в Україні академіки надають 3465 рекомендацій, особливо в галузь сільського господарства з питань застосування хімічних і біологічних препаратів в посівах сільськогосподарських культур. 50 академіків приймають участь у роботі спеціалізованих вчених рад по захисту докторських і кандидатських дисертацій; 261 академіків керують аспірантами, докторантами і здобувачами. Академіки виступають по радіо, телебаченню, в пресі! Однак, невпинне зростання населення земної кулі ставить перед світовою спільнотою завдання, від позитивного вирішення якого залежатиме подальше існування людства! Очікується, що до середини XXI століття населення Землі досягне свого максимуму, а розширення площі орних земель, яке тривало протягом останніх 5 000 років людської історії повністю припиниться. Тому збільшення продуктів харчування для людства залежатиме від способів використання землі та від створення науково-обґрунтованих, екологічно безпечних технологій формування високих урожаїв сільськогосподарських культур без забруднення навколишнього середовища хімічними і токсичними препаратами, в т.ч. посівів сільськогосподарських культур. Академія наук вищої освіти України проводить велику роботу в цьому напрямку!

Уманський національний університет садівництва (кафедра біології) проводить всебічні, фундаментальні, комплексні дослідження з вивчення механізму дії на рослини, ґрунт і навколишнє середовище гербіцидів і біологічно активних речовин у посівах зернових, зернобобових і технічних культур з використанням сучасних методів досліджень: мічених атомів, люмінесцентної і електронної мікроскопії, газорідинної хроматографії, лабораторних, лізіметричних, польових і виробничих дослідів за різних умов застосування хімічних (гербіцидів) і біологічних (рістрегуляторів) препаратів, створених академіком Пономаренком Сергієм Платоновичем і його колективом та мікробіологічних препаратів, створених Інститутом мікробіології України.

Основними напрямками досліджень є:

Біофізичний – вперше в світовій науці при дослідженні дії гербіцидів на рослини застосований метод мічених атомів, що дав можливість встановити характер надходження, пересування, локалізації в культурних рослинах і бур'янах різних хімічних груп гербіцидів, мічених за C^{14} , залежно від умов застосування препаратів:

- а) місця нанесення препаратів на різні органи в рослин (точка росту, нижні і верхні листки, стебла та корінь);
- б) водного режиму ґрунту (максимальний, середній, мінімальний);
- в) строків вегетаційного періоду (весна, літо, осінь);
- г) наявності в ґрунті поживних речовин (високий, середній та мінімальний);
- д) ботанічного виду рослин (однодольні, дводольні, культурні види та бур'яни);
- е) чутливості рослин до гербіцидів (чутливі, малочутливі, стійкі).

Фізіолого-біохімічний напрям: дослідження впливу гербіцидів і біологічно активних препаратів при різних умовах застосування на обмін речовин:

- а) білковий;
- б) амінокислотний;
- в) вуглеводний;
- г) фосфорний;
- д) продуктивність фотосинтезу;
- е) синтез пігментів;
- ж) активність ферментів окисно-відновного і гідролітичного характеру дії;
- з) активність фосфатаз в різних органах чутливих і стійких до гербіцидів рослин.

3. Анатомо-морфологічний напрям:

а) дослідження морфологічних змін у культурних рослинах і бур'янах під впливом гербіцидів і біологічно активних речовин, внесених в різних дозах і при різних способах (окремо і в сумішах);

б) дослідження анатомічної будови різних видів рослин (клітини, стебла, продиhi, судинно-волокнисті пучки, механічні тканини);

4. Генетико-цитологічний напрям:

а) дослідження змін у хромосомному апараті соматичних клітин різних видів зернових і бобових культур під впливом гербіцидів і біологічно активних речовин;

б) дослідження хромосомних перебудов і передачі їх по спадковості в F_1 , F_2 , F_3 при різних умовах застосування гербіцидів і біологічно активних речовин;

в) фертильність пилку зернових і зернобобових культур.

5. Мікробіологічний напрям:

– Дослідження впливу гербіцидів і біологічно активних речовин за різних умов застосування на окремі асоціативні групи мікроорганізмів у ризосфері і міжряддях вирощуваних сільськогосподарських культур, як основи підвищення родючості ґрунтів.

6. Технологічний напрям:

а) дослідження впливу гербіцидів і біологічно активних речовин за різних умов застосування на якість зерна і хлібопекарську якість зернових і зернобобових культур, вихід цукру і олії технічних культур;

б) дослідження залишкових кількостей гербіцидів в органах різних видів рослин, зерні, ґрунті після збору урожаю.

7. Агротехнічний напрям:

– дослідження дії різних норм, строків, способів застосування гербіцидів і біологічно активних речовин на формування урожаю сільськогосподарських культур і його якості.

На основі глибоких всебічних фундаментальних досліджень дії гербіцидів і біологічно активних речовин на культурні рослини і бур'яни розроблені науково обґрунтовані, екологічно безпечні, енергозберігаючі новітні технології застосування гербіцидів і біостимуляторів росту в посівах сільськогосподарських культур, які широко впроваджені у виробництво в Україні і за кордоном й забезпечують формування високих урожаїв та економічну ефективність, а саме:

– застосування сумішей гербіцидів:

- застосування гербіцидів на ґрунтах з різним вмістом гумусу;
- застосування гербіцидів на ґрунтах з різним механічним складом;
- застосування гербіцидів стрічковим способом;
- застосування гербіцидів на фоні різних попередників;
- застосування гербіцидів на посівах різних сортів зернових колосових і зернобобових культур, цукрових буряків і гібридів кукурудзи;
- застосування гербіцидів у сумішах з рістрегуляторами рослин і мікробіологічними препаратами по сходах посівів і обробка ними насіння перед посівом культури;
- застосування гербіцидів сумісно з мікро- і макродобривами;
- застосування гербіцидів і рістрегуляторів на фоні основних обробітків ґрунту, в тому числі поверхневого;
- застосування гербіцидів і регуляторів росту за різних строків і способів внесення в короткоротаційних сівозмінах фермерських господарств і орендаторів.

Вони лягли в основу створення інтегрованих систем захисту рослин від шкідливих організмів і були широко впровадженні у виробництво України (Черкаської, Вінницької, Кіровоградської, Хмельницької, Чернівецької, Миколаївської областей) і за кордоном.

ЗВІТ

секції гуманітарних наук про науково-педагогічну діяльність у 2015 р.
наданий віце-президентом з гуманітарних наук Погребенником В.Ф.

Упродовж 2015 р. дійсні члени АНВОУ *відділення філології та мистецтвознавства* (кількісний склад відділення *філології та мистецтвознавства* на кінець року: дійсних членів – 36, почесні члени – 14)

здійснювали таку роботу:

- в галузі навчальної та методичної діяльності – організаційно забезпечували функціонування відділення філології та мистецтвознавства;
- велику увагу приділяли патріотичному вихованню, впровадженню сучасних інтерактивних стратегій, спрямованих на розвиток критичного мислення студентів; здійснювали вироблення об'єктивних принципів планування різних видів діяльності за основним місцем роботи;
- забезпечували планування роботи, оновлення і написання нових робочих і типових програм із дисциплін за своїм фахом, надавали методичну і організаційну допомогу молодим ученим, викладачам кафедри.

Академіки відділення організовували та брали активну участь у Міжнародних форумах, зокрема Самохіна В.О. була головою двох, «Форум молодих англістів» і «Сучасна англістика: до 85-річчя кафедри англійської філології»; проводили Міжнародні, Всеукраїнські, регіональні і загально-університетські науково-практичні конференції з питань міжмовної взаємодії, методики лінгвістичних досліджень, проблем функціонуально-комунікативної лінгвістики, теорії дискурсу, авторського та музичного мистецтва (акад. Степаненко М.І., Шевчук С.В., Погребенник Ф.В., Дубина М.І., Корпанюк М.П., Кіраль С.С., Леута О.І., Мосенкіс Ю.Л., Руснак І.Є., Болдирев Р.В., Личковах В.А., Мірченко М.В., Самохіна В.О., Рубинський О.Ю., Міхільов О.Д., Шинкарук В.Д. і ін.). Акад. Степаненко М.І. - учасник міжнародного проекту «Цінності. Демократія. Освіта» (Швеція, Данія, Росія), також узяв участь у науково-методичному конгресі «Освіта для сучасності» (Україна-Польща).

Великий резонанс мала Всеукраїнська науково-практична конференція «Українська мова вчора, сьогодні, завтра в Україні й світі», яку провела разом з Академією наук вищої освіти України акад. Шевчук С.В., а брали в ній участь академіки Дубина М.І., Мосенкіс Ю.Л., Леута О.І., Погребенник В.Ф. За результатами цієї конференції видано фаховий збірник наукових праць

і окремо студентський науковий довідник. Члени відділення підготували 10 кандидатів наук (Леута О.І., Погребенник В.Ф., Дубина М.І., Плющ М.Я., Степаненко М.І., Самохіна В.О., Руснак І.Є., Сокол О.В., Личковах В.А., Болдирев Р.В., Мосенкіс Ю.Л.); захищена докторська дисертація з культурології, консультантом якої був акад. Личковах В.А.

Члени відділення брали активну участь в експертних комісіях Міністерства освіти і науки України (акад. Плющ М.Я., Степаненко М.Я., Шинкарук В.Д., Погребенник В.Ф., Кіраль С.С., Личковах В.А., Самохіна В.О.), працювали головами журі з проведення конкурсів (акад. Сокол О.В., Рубинський О.Ю., Міхільов О.Д., Леута О.І., Мосенкіс Ю.Л.), проводили заняття для викладачів-іноземців із Словаччини з української мови як іноземної (акад. Плющ М.Я.).

Упродовж звітнього року академіки відділення велику увагу приділяли засобам масової інформації, виступили на радіо, брали участь у телепередачах, друкували статті в газетах, часописах, присвячені функціонуванню української мови в Україні, науковим засадам організації навчання у контексті кредитної системи, методичним та психолого-педагогічним проблемам викладання іноземних мов, зокрема академіки Дубина М.І., Степаненко М.І., Погребенник В.Ф., Шевчук С.В., Міхільов О.Д., Рубинський О.Ю., Руснак І.Є., Корпанюк М.П., Личковах В.А.).

Як досвідчені педагоги вищої школи у звітньому році академіки відділення зреалізували свої фахові курси і видали їх як монографії: Степаненко М.І. Літературознавча Полтавщина. –Полтава: П.П. Шевченко, 2015. –668с.; Рубинський О.Ю. Харковский театр кукол: история, анализ традиций и школы(опыт исторической философии). – Харьков: Тим , 2015. –512с. Підручники та навчальні посібники для вищих навчальних закладів, зокрема: Шевчук С.В. –2 підручники, 2 навчальні посібники; Самохіна В.О. –1 навчальний посібник; Погребенник В.Ф. – 1 навчальний посібник; Рубинський О.Ю. – 1 навчальний посібник; Мосенкіс Ю.Л. – 2 навчальні посібники; Личковах В.А – 1 підручник, 2 навчальні посібники; Кіраль С.С. і Леута О.І. – по 2 навчальні посібники.

Продуктивною і ґрунтовною була міжнародна діяльність членів відділення, зокрема: акад. Чирков О.С. уклав угоду про співпрацю з Сілезьким університетом в Катовицях (Польща), встановив контакти з Архівом Б.Брехта в Аугсбурзі (ФРН) та підготував до підписання угоду про наукову співпрацю з ним. За сприяння Брехтівського архіву Академії мистецтв (Берлін), культурного фонду «А und А», Гете-інституту та Посольства ФНР

в Україні створено «Брехтівську наукову бібліотеку», яка налічує понад 1500 книг (текстів, монографій, всіх видань Брехта німецькою мовою). Чирков О.С. є також членом редколегії науково-культурологічного часопису «Епістема» (м. Краків, Польща).

Академік Личковах В.А. має наукові контакти і публікації в Лужицькій вищій гуманітарній школі (Польща), університеті м.Ретімні (о.Кріт, Греція).

Академік Корпанюк М.П. індивідуально співпрацює з ученими-літературознавцями, філософами Італії, Польщі, Словаччини, Німеччини в галузі сквородинознавства.

За вагомий особистий внесок у розвиток освіти і науки України, багаторічну сумлінну працю, активну громадську діяльність члени відділення у звітному році нагороджені:

акад. Шевчук С.В. - Орденем княгині Ольги II ступеня та дипломом НПУ ім.М.Драгоманова III ступеня «Викладач року». Акад. Корпанюк М.П. нагороджений медаллю Михайла Сікорського – відзнакою Переяслав-Хмельницького ДПУ ім. Сковороди за багаторічну науково-освітню діяльність і досягнення в ній. Акад. Степаненко М.І. отримав Міжнародну премію Ліги українських меценатів імені Дмитра Нитченка. Акад. Рубинський О.Ю. нагороджений почесною грамотою Харківської обласної державної адміністрації та відзначений державною стипендією Президента України (2015-2017рр.).

Відділення масової комунікації за 2015 рік зреагувало на фактично пряму агресію Росії проти України, нехтування державою-агресором цивілізованих правових норм і міжнародних зобов'язань, загострення міжнародних відносин, що зумовлює необхідність осмислення і оцінки ролі та місця мас-медіа в умовах нових викликів, підвищенням вимог до якості журналістської роботи, адекватним реагуванням на інформаційні виклики. Інформаційне російсько-українське протистояння засвідчило відсутність національних механізмів протидії інформаційній агресії, невміння і неготовності українських ЗМК вести інформаційні та трансформаційні війни.

Рівень інформаційно-пропагандистського впливу російських чинників обумовлений станом українського національного інформаційного простору, елементи якого впродовж останніх років свідомо маргіналізували, що проявилось у цільовому витісненні української складової в телерадіомовленні, падінні накладів українських друкованих видань, гальмуванні модернізації інформаційної сфери та привнесення в неї корупційних елементів, кінцевою метою чого, як бачиться, і було нищення в тім числі української видавничої справи та ефірного мовлення.

Трагічні події в Україні стали лакмусовим папірцем на фахову журналістську та інформаційну відповідність. Журналісти, більшість з яких уперше опинилися в умовах бойових дій та екстремальних ситуацій, засвідчили високий професіоналізм та мужність, відданість принципам правдивості слова, чесну громадянську й патріотичну позицію. Взірці справжньої професійності й звитяги стали сторінками сучасної історії української журналістики і, сподіваємось, будуть гідно оцінені суспільством.

Розуміючи ситуацію, академіки відділення масової комунікації зосередили всі свої зусилля на відбудові національного інформаційного простору. Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції «Інформаційний простір. Українські реалії: випробування війною» проведеної за ініціативи академіків відділення спільно з НСЖУ, Інститутом журналістики КНУ ім. Т. Шевченка стали конкретним дороговказом цієї роботи. В роботі конференції взяли участь як провідні науковці так і практики галузі з України, Болгарії, Азербайджану, Німеччини, США.

У листопаді 2015 року академіки відділення спільно з Вищою школою міжнародних відносин та суспільних комунікацій у м. Хелм, Поморською Академією в м. Слупськ (усі - Польща), Міжнародною організацією журналістів «4 влада» (Польща) провели у Хелмі дві міжнародні науково-практичні конференції: «Сучасні суспільні комунікації: проблеми, пріоритетита першочергові завдання в євроінтеграційних процесах» та «Інформаційний простір. Українські реалії: досвід трансформацій».

Академік В. Шпак брав участь у підготовці розділу інформаційної політики Щорічного послання Президента Верховній Раді.

Упродовж року академіки Відділення активно брали участь як у роботі Академії, так і безпосередньо в аудиторіях, виступали на конференціях, радіо і телебаченні, друкували матеріали на шпальтах газет, журналів та бюлетенів.

Відділення масової комунікації проводить систематичну організаційну, наукову, науково-методичну роботу щодо реалізації засад Болонського процесу, згуртуванню вчених вищої освіти в галузі викладання журналістських дисциплін, створення нових підручників, навчальних посібників, методичної літератури, навчання студентів-журналістів, підвищення кваліфікації кадрів засобів масової комунікації, координації університетської підготовки журналістських кадрів та інтеграції в європейську систему журналістських наукових шкіл.

Академіки відділення брали активну участь у реалізації нового Закону України «Про вищу освіту».

Акад. В.І. Шпак та член-кор. Юрій Бондар як члени редколегії та академіки відділення, як автори, забезпечили підготовку та видань з серії «Зірки української журналістики»: «Вогонь його серця. Спогади про Анатолія Москаленка», «Уроки Дмитра Прилюка», «Дистанція довжиною у життя. Спогад про Ігоря Заседу». Ю.Бондар на високому рівні провів круглий стіл «Молода журналістська зміна» у травні 2015 року в Інституті журналістики.

Продовжила роботу студентська редколегія з підготовки та випуску газети «Академія». Цього року здійснено два її випуски. Академіки відділення забезпечили також регулярний вихід «Науково-інформаційного вісника АН ВО України».

Академіками відділення упродовж року опубліковано 16 методичних статей, розроблено 32 тексти лекцій, 27 навчальних програм, 5 спецкурсів, 15 навчальних посібників, видано 10 монографій, серед них:

«Україна – Туреччина: історія, політика, економіка, право, дипломатія, культура» (К.: Український письменник, Дипломатична академія України, 2015. – 460 с.), «Україна – Туреччина: історія, політика, економіка, право, дипломатія, культура» (К. : Український письменник, Дипломатична академія України, 2015. – 560 с.) – *Ю. Бондар*;

Год Б.В. Дитячі ігри (від античності до початку ранньомодерного часу): монографія / Б.В. Год. – Полтава: Вид-во ПНПУ імені В.Г. Короленка, – 2015. – 182 с. – *Б. Год*;

Лизанчук В. В. ШЕВЧЕНКОВЕ СЛОВО / Василь Лизанчук. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2014. – 184 с., Лизанчук В. В. ПСИХОЛОГІЯ МАС-МЕДІА : підручник / Василь Лизанчук. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2015. – 420 с. – *В. Лизанчук*.

Іван Перепеляк : Літературний портрет. 2-е вид., доп. / Ігор Михайлин. – Х. : Майдан, 2014. – 218 с. Надійшла в січні 2015 року., Про Шевченка і не тільки : Наукові розвідки, есеї. 2-е вид., доп. / Ігор Михайлин. – Х. : Майдан, 2015. – 298 с. – *І. Михайлин*,

Видавничий бізнес в умовах української державності : монографія / В.І. Шпак. – К.: ДП «Експрес-об'ява», 2015. – 392 с. – *Шпак В.І.*

Академіки відділення продовжили творчу співпрацю з журналами Інституту журналістики “Українське журналістикознавство”, “Інформаційне суспільство”, “Образ”, “Стиль і текст”; кафедрою радіомовлення і телебачення Львівського національного університету імені Івана Франка „Теле- та радіожурналістика”.

Акад. В.Д. Демченко продовжив керівництво редакційною колегією наукової збірки «Вісник ДНУ. Серія: Соціальні комунікації».

Дійсні члени відділення брали участь у наукових конференціях, симпозиумах, семінарах, круглих столах в Україні і за кордоном. Акад. В.І. Шпак брав участь в роботі секретаріату НСЖУ. Акад. В.Д. Демченко брав участь у роботі Державної комісії з розробки професійних (рівня компетентності) та освітніх стандартів зі спеціальності «Журналістика». Акад. І.В. Крупський активно працював у складі ДАК з журналістики при МОН України.

Активна громадянська позиція вирізняє, зокрема акад. В. В. Лизанчука. Він є головою комісії з дотримання законодавства про мови та державну символіку України у м. Львові, яка функціонує при Львівській облраді, членом ради Львівського об'єднання Всеукраїнського товариства “Просвіта” ім. Т.Шевченка, членом правління товариства „Гуцульщина” у м. Львові та членом правління Львівського відділення КУІ.

Як голова Харківського історико-філологічного товариства І. Л. Михайлин організував і провів 6 засідань товариства.

Академіки Відділення активно виступають на всеукраїнських та місцевих телестудіях і радіоканалах з проблем духовного відродження та історичної пам'яті, засобів масової комунікації та видавництва на сучасному етапі державотворення тощо.

Академіки відділення попрацювали на засіданнях спеціалізованих учених радах, є експертами ВАКу України. Вони беруть активну участь у редколегіях численних наукових вісників і збірників.

В Інституті журналістики КНУ імені Тараса Шевченка продовжується видання журналів “Українське журналістичнознавство”, “Стиль і текст”, “Образ”, в яких систематично друкуються академіки відділення О.Я. Гоян, В.Д. Демченко, І.Л. Михайлин, Ю.В. Бондар і ін. Члени Відділення масової комунікації продовжують творчо працювати в галузі журналістичнознавства, теорії і практики видавничої справи і редагування, друкованих та електронних засобів масової комунікації.

Відділення педагогіки об'єднує 20 дійсних членів. За минулий рік вони продовжували досліджувати актуальні проблеми історії та теорії педагогіки, трансформаційні процеси, що відбуваються в освітній системі України, визначали ефективні форми та методи навчання і виховання підростаючого покоління. Багато уваги було приділено вихованню особистості студента, який має бути передусім патріотом України, й у той же час з повагою ставитися до інших народів. Важливе місце також займали проблеми вдосконалення системи вищої освіти в умовах входження України до європейського освітнього простору. Академіки відділення обговорювали також проблеми

підготовки учнівської молоді до вступу у ВНЗ, зокрема, ефективність системи незалежного зовнішнього тестування в умовах значної їх диференціації. Вони пропонували обговорити гострі питання освітніх реформ на сторінках педагогічних видань та під час наукових конференцій.

Академік Т.В.Ладиченко досліджує проблеми методики викладання історії та суспільствознавчих дисциплін у вищих та середніх навчальних закладах. Під її керівництвом підготовано дві дисертації на здобуття ступеня кандидата педагогічних наук. Вона виступила на Міжнародній конференції «Вивчення проблем Голокосту під час Другої світової війни» у м.Чернівці за участю експертів з Польщі, США, Німеччини, брала участь у Міжнародному семінарі «Громадянська освіта в 21 столітті» (Київ) та у «Сьомих Драгоманівських читаннях». Ладиченко Т.В. є автором підручників «Історія України» та «Всесвітня історія» для 7-го класу, які вибороли призові місця у конкурсі підручників, опублікувала 4 статті і 2 методичних посібники.

Акад. В.К. Майборода, досліджуючи проблему підготовки науково-педагогічних та наукових кадрів в Україні, зокрема для спеціалізованих військових навчальних закладів, виступив на міжнародній і двох Всеукраїнських конференціях. Він видав навчальний посібник, прорецензовано 2 таких видання, опублікував 3 статті, працював членом редколегії трьох наукових часописів.

Акад. Ю.Д. Руденко досліджував основи сучасного українського виховання, шляхи і засоби героїко-патріотичного виховання учнівської і студентської молоді. Виступив на 1 Міжнародній, 2 Всеукраїнських і 4 університетських конференціях, прорецензував 2 навчально-методичних посібники, опонував на захистах докторської та кандидатської дисертацій.

Над дослідженням суспільно-гуманітарної компоненти у змісті фахової підготовки студентів-управлінців працював акад. С.Ф. Поважний. Досліджувались ціннісні орієнтації студентів, їх місце і роль в структурі особистості, запропоновано характеристику моделі особистості управління, удосконалено інструментарій дослідження особливості самосвідомості студентів. На основі матеріалів дослідження надруковано 5 статей. Академік брав участь у роботі 5 Всеукраїнських і 2 Міжнародних конференцій, укладанні і виданні 2 наукових збірників.

Акад. О.Т.Шпак спрямував науково-педагогічну діяльність на вдосконалення викладання у вищій педагогічній школі. Зокрема, він підготував оновлену модель процесу економічної освіти учнівської молоді, яка пройшла експертизу і наукову апробацію в НПУ ім. М.П.Драгоманова та Дрогобиць-

кому держпедуніверситеті ім. І.Я.Франка. Спільно з аспірантами він розробив модель економічної відповідальності і компетентності студентської молоді в процесі вивчення гуманітарних дисциплін. О.Т.Шпак опублікував 2 навчальних посібники, 4 статті у фахових журналах, був опонентом і рецензентом двох докторських і кількох кандидатських дисертацій.

Акад. А.М. Угнівенко досліджував проблему удосконалення продукції тваринництва відповідно до вимог СОТ та ЄС в умовах України, виступив на Міжнародній конференції «Новітні технології скотарства у XXI ст.» та 2 семінарах Міністерства аграрної політики України.

Акад. Г.М. Сагач досліджувала проблеми розвитку риторики в умовах незалежної України. За звітний рік опублікувала 5 статей, виступила на обласних педагогічних читаннях «А.С. Макаренко – засновник новаторської педагогіки», 1 Всеукраїнській і 1 Міжнародній науковій конференції.

Активно попрацювала звітного року акад. Чепіль М.М. Вийшли друком її монографія «Педагогічні погляди та культурно-освітня діяльність Івана Филипчика» на 16 др. арк., навчальний посібник «Вища школа та Болонський процес» 5 збірників наукових праць за її редакцією, з них 3 закордоном, 5 публікацій у наукових виданнях, 5 наукових статей в Україні й 4 закордоном

(Польща, Білорусь). Окрім того, вчена виступила з доповідями на 10 наукових конференцій, у т.ч. у поблизькому польському закордонні.

Враховуючи вищесказане, пропонуємо оцінити роботу відділень гуманітарної секції у 2015 р. як задовільну.

ЗВІТ

***секції суспільних наук про науково-педагогічну діяльність у 2015 р.
наданий віце-президентом з суспільних наук Курилом В.І.***

У складі Секції суспільних наук академії у 2015 році налічувалося 101 дійсний член (академік), 1 член-кореспондент та 3 зарубіжних членів академії, які об'єднуються у складі 5 **відділень**:

- відділення економіки (21 дійсний член, 1 зарубіжний член);
- відділення історії (15 дійсних членів та 1 член-кореспондент);
- відділення історії та методології освіти, науки і техніки (16 дійсних членів);
- відділення права (26 дійсних членів, 2 зарубіжних члена);
- відділення філософії (23 дійсних членів).

Потужний науковий потенціал дав можливість плідно працювати над дослідженням широкого спектру суспільних проблем у галузях економіки, історії, зокрема і історії освіти, науки і техніки, права та філософії, зробити значний внесок у розвиток вітчизняної науки.

У доповіді коротко зупинюся на здобутках Секції у розрізі її Відділень, а повний звіт Відділень ви можете побачити у Віснику академії. Так:

По відділенню економіки (академік-секретар Череп А.В.):

Важливим завданням роботи відділення економіки Академії наук Вищої освіти України у звітному році було виявлення проблемних питань підвищення конкурентоспроможності вищої освіти України, економіки держави, регіонів і суб'єктів господарювання, підвищення інтелектуального капіталу держави та розробка креативних пропозицій щодо їх розв'язання. Для вирішення поставлених завдань була визначена мета діяльності, яка полягала в активній громадській позиції і участі у вирішенні актуальних для вітчизняної економіки питань; здійсненні плідної інтегрованої наукової та освітнянської діяльності, яка направлена на постійний трансфер технологій і, на цій основі, забезпечення модернізації освіти та економіки України.

Академіки відділення опублікували у фахових наукових журналах, включених до переліку МОН, 22 статті, а саме: Михасюк І.Р. - 2; Череп А.В. - 20, а також мають 24 публікації в наукових журналах, включених до міжнародних наукометричних і реферативних баз, зокрема Боголіб Т.М. у 2015 р. має таких публікацій - 14, що є підтвердженням креативного підходу до вирішення економічних проблем на міжнародному рівні.

Маючи значний науковий потенціал; високий рівень науково-методичної роботи, викладання дисциплін Академіки передають свій досвід студентам, підготувавши 25 навчальних посібників, підручників та монографій. Також отримано 6 свідоцтв про право інтелектуальної власності.

Академіки відділення економіки АН ВО України беруть активну участь у допомозі воїнам АТО, а саме: _

Боголіб Т.М. – внесла протягом року 5000 грн.

Марцин В.С. три рази перераховував одноденний заробіток

Михась І.Р. бере активну участь у допомозі воїнам АТО.

Череп А.В. організувала і придбали спальні мішки для Бабенко Івана, організувала і взяла участь у благодійній акції по здачі крові для учасників АТО, внесла суму – 5000 грн.

По відділенню історії (академік-секретар Ляхоцький В.П.):

Відділення історії займає активну позицію у питанні вирішення злободенних проблем, які виступають як виклики часу, продиктовані невпинно

наростаючими темпами соціального прогресу, поступу до демократії, нагальною потребою формування в Україні громадянського суспільства. Академіки відділення докладали значних зусиль у справу формування історичної свідомості молодих громадян України, національної самосвідомості, як невід’ємного сегменту світової цивілізації.

Зокрема, у час військового протистояння, нав’язаного Україні російським агресором, доречно підкреслити важливу роль наших колег у веденні інформаційної війни, у «битві» за правду сьогодення, актуалізації досвіду вирішення військових та політичних криз, набутого попередніми поколіннями українського народу, у формуванні в суспільстві, насамперед у молодого покоління, соціального оптимізму, почуття патріотизму та самодостатності.

Академіки відділення представляють вищі навчальні заклади 7-и регіонів, таких наукових та освітніх центрів як Дніпропетровськ, Запоріжжя, Київ, Кам’янець-Подільський, Львів, Одеса, Умань. Ними цього року розроблено 37 програм, 49 спецкурсів, 22 спецмінари, 17 курсів лекцій; у повному обсязі виконують педагогічне навантаження, яке подекуди сягає до 1100 академічних годин. Керують 15 – ма докторантами, аспірантами, здобувачами. Відчутна їх діяльність в організації науки. П’ятеро академіків – *О.М.Завальнюк, Ю.М. Мальчин В.В.Іваненко, О.В. Сминтина, М.Ф.Фролов* (народний депутат України), очолюють спецради із захисту дисертаційних досліджень, шестеро – *С.Д.Василенко, М.П.Гетьманчук, В.П.Ляхоцький, Л.І.Тимченко, А.Г.Філінюк, А.М.Шатохін* входять до їх складу у різних містах держави. Під керівництвом академіків відділення у році, що минає, 5 - захистили дисертації на здобуття наукового ступеня доктора наук, 9 - кандидата наук. Вчені очолюють 11 держбюджетних НДР, Олена Валентинівна Сминтина працює на базі 4 зарубіжних грантів. Завдяки їх невтомній праці і наполегливості світ побачило 14 монографій, 19 методичних вказівок, 7 навчальних посібників. За їх участі та організаційної підтримки відбулася робота понад 92 когресів та конференції різних рівнів.

Усі без виключення члени відділення брали участь у фінансовій допомозі АТО, зокрема академік Олександр Михайлович Завальнюк із власних заощаджень неодноразово перерахував бійцям АТО не одну тисячу гривень. Брав участь у волонтерській акції зі збору одягу для поранених вояків Збройних Сил України і бійців добровольчих формувань.

По відділенню історії та методології освіти, науки і техніки (академік-секретар Пилипчук О.Я.):

Проблематика досліджень Відділення стосувалася у 2015 р., насамперед, найважливіших проблем загальної інвентаризації всього, що зроблено

українськими істориками науки і техніки, особливо в галузі впровадження їхніх надбань у сферу української освіти: які курси і де читаються, які підручники та посібники вийшли у світ. Це дозволило виявити напрями, найменш забезпечені навчально-допоміжними розробками, і спрямувати на них посилену увагу.

Члени Відділення історії та методології освіти, науки і техніки за звітний період завершили дослідження 2-х наукових тем і продовжило розробку ще 2 не менш важливих наукових проблем з історії науки і техніки. Результати цих досліджень активно впроваджувалися у навчально-виховний процес студентів та аспірантів. Це дозволило здійснювати підготовку кадрів найвищої кваліфікації та підвищувати світоглядну підготовку різних галузей знання. Більш масштабним і різноманітним став характер набуття контактів з науковими і навчальними організаціями в низці регіонів. Так, сьогодні, вже існують домовленості про науково-технічну і творчу співпрацю з низкою центрів з історії науки і техніки в Харкові, Одесі, в Тернополі. В кожному окремому випадку ведеться співпраця згідно узгодженої програми, до якої належить надання методичної і наукової допомоги у підготовці спеціалістів з історії науки і техніки, проведення наукових досліджень та конференцій.

Під науковим консультуванням та керівництвом академіків відділення у 2015 р. захищено 2 докторських - В.П. Михайлюк та 11 кандидатських дисертацій (3 - В.П. Михайлюк, 1 - Л.Є. Лаповець, 4 - О.Я. Пилипчук, 2 - В.С. Савчук, 1 - В.І. Тимченко).

Взагалі у Звіті Відділення відзначена робота академіків О.Я. Пилипчука, С.П. Рудої, В.С. Савчука, Л.Т. Котляренко, В.В. Кислова, В.П. Гріффена, В.П. Михайлюка, В.І. Тимченка, О.І. Барабаша, В.М. Гамалії, Л.Є. Лаповець.

По відділенню права (академік-секретар Бобровник С.В.):

Хотілося б відзначити окремі напрями роботи відділення у цьому році. Це - найактивніша участь у законотворчій діяльності та консультуванні у ВРУ:

- участь у розробці 39 законопроектів (Воробей П.Д).
- розробка Проекту Закону України «Про сили спеціальних операцій» (Ліпкан В.А.);
- розробка Проекту Закону України «Про страхову медицину в Україні» (Самохін А.В.);
- у участь у розробці законодавства у сфері правоохоронної діяльності, освіти і науки (Гарасимів Т.З.);
- внесення пропозицій до Верховної Ради України щодо якості дисертацій (Басай В.Д.);

- підготовка експертних висновків по 2-х законопроектах (Бобровник С.В.);
- наукове обґрунтування пропозицій щодо нормативно-правового забезпечення земельної реформи, сталого розвитку сільських територій та продовольчої безпеки України (Світличний О.П.)

- участь у роботі науково-консультативної ради при Комітеті ВРУ з євроінтеграції (Коломоєць Т.О.);

- наукове консультування комітетів ВРУ (Шамрай В.О.).

Плідно працювали академіки відділення по підготовці наукових кадрів вищої кваліфікації: під науковим керівництвом (консультуванням) академіків відділення за 2015 р. підготовлено:

5 докторів юридичних наук: 1 (Єрмоленко В.М.), 1 (Калюжний Р.А.), 1 (Коломоєць Т.О.), 2 (Курило В.І.) та **48 кандидата юридичних наук:** 2 (Басай В.Д.), 2 (Бобровник С.В.), 2 (Василенко М.Д.), 4 (Гарасимів Т.З.), 3 (Діхтяєвський П.В.), 3 (Захарченко П.П.), 4 (Калюжний Р.А.), 3 (Кісіль З.Р.), 1 (Коломоєць Т.О.), 4 (Курило В.І.), 1 (Ладиченко В.В.), 3 (Ліпкан В.А.), 3 (Світличний О.П.), 1 (Шамрай В.О.).

Участь у допомозі АТО:

- придбано і передано адресно 2 бронежилети, 2 шоломи (класу 5+), 2 комплекти літньої камуфляжної форми та чоботи «берці» (Курило В.І.);

- співпраця з волонтерами (Коломоєць Т.О.);

- надання консультативної та спеціалізованої допомоги воїнам, постраждалим в АТО (Самохін А.В.);

- започаткована програма психофізіологічної допомоги бійцям батальйону особливого призначення «Львів» (Кісіль З.Р.);

- психологічна допомога бійцям із посттравматичними стресовими розладами (Кісіль З.Р.);

- регулярна допомога батальйону «Азов» та пораненим бійцям у Військовому госпіталі (Захарченко П.П.);

- збір коштів (Басай В.Д., Воробей П.А.);

- волонтерська діяльність (Гарасимів Т.З.);

Збір коштів на медикаменти, участь у виготовленні маскувальної сітки (Бобровник С.В.).

По відділенню філософії (академік-секретар Баранівський В.Ф.):

Протягом звітного періоду академіки відділення плідно працювали над розробкою проблем філософії, філософії освіти, . Значний вклад відділенням філософії зроблено в підготовку наукових кадрів, навчання та виховання студентів, слухачів, аспірантів, докторантів різних галузей освіти, науки та

господарства України. Протягом 2015 року виконано 13 наукових тем, опубліковано 5 монографій, підготовлено 11 підручників та навчальних посібників, начально-методичних посібників – 4, опубліковано статей – 120.

Під керівництвом академіків відділення підготовлено та захищено 2 докторських та 6 кандидатських дисертацій.

Активну участь академіки відділення взяли в розробці та проведенні наукових конференцій, круглих столів, семінарів тощо. У звітному періоді відбулося близько 40 доповідей, виступів академіків на міжнародних заходах та близько 150 на всеукраїнських.

В цілому Звіт Відділення відзначає роботу академіків Патріарха Філарета, Владики Димитрія, Андрущенка В.П., Алексеєнко А.П., Андрієнко О.В., Баранівського В.Ф., Бітаєва В.А., Гвоздіка О.І., Горбатенка В.П., Лубського В.І. та Лубської М.В., Муляра В.І., Самчука З.Ф., Степовика Д.В. Надольного І.Ф., Сауха П.Ю., Цикіна В.О., Цимбал Т.В., Хоружого Г.Ф., Чорного В.С., Шандора Ф.Ф..

ЗВІТ

***секції технічних наук про науково-педагогічну діяльність у 2015 р.
наданий віце-президентом з технічних наук Говоровим П.П.***

В рамках секції технічних наук працюють 6 фахових відділень: енергетики та ресурсозбереження, механіки та машинобудування, проблем будівництва та архітектури, матеріалознавства, загальнотехнічне та військових наук. Вони нараховують 116 академіків з 24 ВНЗ, серед яких 20 ректорів, 16 проректорів, 50 завідуючих кафедрами. Це потужна сила, з великими можливостями. У поточному році нами опубліковано більше 600 статей, видано понад 30 монографій, 40 підручників та біля 50 навчальних посібників, а також захищено 16 докторів та 45 кандидатів наук.

Розробки вчених секції знайшли своє відображення в галузі нетрадиційної енергетики, нанотехніки та нанотехнологій. Праці наших вчених лежать в основі сучасних українських танків, літаків та турбін, теплових та атомних електростанцій, ракетно-космічної техніки та систем електроніки.

У складі секції сьогодні діє 48 наукових шкіл з фізики, енергетики, електроніки, механіки тощо. Найбільш ефективними є розробки наукової школи НТУ «ХПІ» де діє ряд спільних підприємств, кластерних та науково-освітніх центрів. Серед яких єдині в Європі випробувальні інститути «Молнія»

та «Іоносфера», освітній науково-виробничий комплекс «Силіконова Долина» тощо. Нові можливості ХПІ додав прихід до керівництва ВНЗ акад. Сокола Є.І., який вже сьогодні підняв на більш високий рівень міжнародну, наукову та учбова-методичну співпрацю. Нове дихання також отримала Вінницька політехніка з приходом акад. Грабко В.В. до керівництва ВНЗ. Вінницька політехніка значно розширила міжнародну діяльність, підвищила рівень науково-методичної роботи і стає сьогодні всеукраїнським випробувальним центром нових ідей та новітніх технологій в науковій та освітній діяльності.

Характерною особливістю технічної секції є розширення її міжнародних зв'язків з підприємствами Німеччини, Англії, Франції, Японії, Китаю тощо. Серед наших замовників є відомі в світі фірми, такі як Дженерал електрик, Боєнг, Самсунг, Сименс тощо. На їх основі створено спільні міжнародні науково-освітні центри з польськими, німецькими, французькими та іншими університетами. В більшості своїй за ними стоять знов таки наші академіки. Це академіки Сокол Є.І., Грабко В.В., Переверзєв А.В. та інші.

Робота академіків відділення **«Енергетика та ресурсозбереження»** звітному періоді була присвячена підвищенню ефективності діючого енергетичного виробництва та пошуку нових видів енергії. Ми є постійними учасниками різного роду форумів, симпозіумів та конференцій. Особливо масовою з них є Міжнародна науково-технічна конференція «Юнітех», що проводиться в Габровському технічному університеті.

Найбільш важливими у відділенні видались розробки академіка Лежнюка П.Д. по дослідженню нетрадиційних джерел енергії, який до речі отримав у цьому році Державну премію з науки і техніки. За його участі на Вінниччині вдалось відновити ряд старих та створити нові малі ЕС. Вже сьогодні на Вінниччині покривається понад 30% навантажень за рахунок таких джерел. Але академік П.Д. Лежнюк пішов далі і одним з перших взявся за дослідження умов сумісної роботи відновлювальних та існуючих джерел енергії. За результатами досліджень ним створено парадигму керування відновлювальними джерелами енергії принципи та схеми її апаратної реалізації. З цієї тематики тільки в цьому році за участі акад. П.Д. Лежнюка захищено 15 кандидатських та 3 докторських дисертацій.

Збагатили своїми працями енергетичну науку також вчені Харківської наукової школи. Це академіки Рудаков В.В., Єфімов О.В., Фінкенштейн В.Б., Торкатюк В.І. та ін. які відзначились розробкою теорії та техніки високих напруг, систем автоматизації енергетичних та електро-механічних систем, відповідно. Значних результатів досягли також вчені

Одеської наукової школи під керівництвом акад. Мазуренко А., який тиждень тому отримав Державну премію в галузі науки і техніки. Академіками Денісовою А.С., Максимовим М.М., Афтанюком В.В. в рамках школи створено міжнародний освітній центр, та наукові основи енергозбереження в самій енергетичній галузі. Більше того, одними з перших Вони розпочали впроваджувати свої розробки безпосередньо в ВНЗ. Це стало тією самою «синицею в руках», яка дозволила відчувати результат енергозбереження безпосередньо кожному з працівників вишу і, більше того, навчати на цьому студентів.

Дослідження вчених **загальнотехнічного відділення** були спрямовані на пошук нової техніки та технологій в машинобудуванні. Академіками відділення зроблено ряд наукових відкриттів в освітніх технологіях (авторіакад. Шинкаренко В.Ф., та Кузнєцов Ю.М.), ними встановлено механізм «генетичної пам'яті» в електромеханічних і механічних системах; створені перші в світі технічні об'єкти за їх генетичними кодами. Зроблене відкриває можливість створювати генетичні банки інновацій і враховувати не тільки досвід історичного минулого, але й передбачити генетично допустимі структури майбутнього.

Зусиллями академіків опубліковано 6 спільних монографій і 2 навчальних посібника (автори акад. Кузнєцов Ю.М., Луків І.В., Савенко О.Ф., Шевченко О.В.) та отримано близько 120 патентів України, 2 патенти Болгарії і 1 патент США (автор акад. Максимів Й.Т.), а акад. Мікульонюк І.О. взагалі показав рекорд – отримавши 51 патент України.

В цілому, в поточному році акад відділення підготовлено 5 докторів і 24 кандидати наук, причому акад. Мельничук П.П. самостійно підготував 1 доктора і 8 кандидатів. Крім того академіками відділення опубліковано більше 70-ти навчальних посібників українською і 1 іспанською мовою (автор акад. Гутиря С.С.).

Таким чином вчені загальнотехнічного відділення впевнено дивляться в майбутнє і їм там вже є місце.

Робота вчених відділення «Механіка та машинобудування» була присвячена підвищенню ресурсу та керованості об'єктів військового, ракетно-космічного та сільськогосподарського призначення.

Серед найвагоміших можна виділити роботи академіка Волонцевича Д. О. по дослідженню безступінчастих гідрооб'ємно-механічних трансмісій. По результатам роботи за закритою тематикою з КБ Морозова група вчених відділення на чолі з акад. Волонцевичем отримала державну премію в галузі науки і техніки.

Роботи вчених **відділення будівництва та архітектури** були присвячені дослідженню процесів у системах водозабірних свердловин, та вивченню проблем водопостачання із підземних джерел.

Серед важливіших подій у відділенні слід назвати участь в розробці закону «Про Вищу освіту», розробку проектів законів України «Про національну інфраструктуру просторових даних», «Про держану геодезичну мережу» тощо.

Вчені відділення матеріалознавства у поточному році свою роботу присвятили дослідженню композитивних матеріалів, стійкості оболонок, динаміки та деформації будівельних конструкцій.

Академіками виконано 5 бюджетних та 8 госпдоговірних робіт загальним обсягом, 2,5 млн.грн.

По результатам роботи захищено 3 кандидатських та 1 докторська дисертації.

Зусилля вчених **відділення військових наук** були направлені на розробку наукових основ побудови та функціонування збройних сил України. Академіками відділення виконано 5 бюджетних та 3 госпдоговірних теми, підготовлено 5 кандидатів та 1 доктор технічних наук. Вчені відділення впровадили більше 200 розроблених ними цифрових рентгенівських систем в Україні та в інших державах світу.

Вони активно підтримали наших військових, що воюють на Сході України. Розроблені ними рентгенівські установки спасли життя не одному військовому. На базі міської лікарні м. Щастя за участю наших вчених розвернуто оперативно-функціональний військово-польовий шпиталь для лікування військових та мирного населення, що постраждало від бойових дій. Використання розроблених ними рентгенодіагностичних комплексів дало змогу на 50% збільшити продуктивність роботи шпиталю і зменшити в 10 разів смертність від поранень. А за ними чиєсь життя та чиєсь долі. Відтепер аналогічне обладнання встановлене і в Запорізькому та 66-м мобільним військовим шпиталях, де воно несе військовим нові надії та сподівання.

Крім того в поточному році силами вчених-військовиків введено в дію перший на континентальній Європі конусно-променевий томограф відкритого типу. Це є наш новий вклад в боєздатність української армії.

В цілому, на протязі звітнього року, академіки секції технічних наук своєю працею, як могли, збагачували велич України, її Славу й Волю, створювали позитивний імідж Академії в Україні та за її межами.

ЗВІТ

*секції природничих наук про науково-педагогічну діяльність у 2015 р.,
наданий віце-президентом з природничих наук Рудиком С.К.*

За 2015 рік:

- Відділення аграрне;
- Відділення біології;
- Відділення ветеринарної медицини;
- Відділення медицини;
- Відділення хімії та хімічної технології.

У п'яти відділеннях налічується 153 академіки. Не всі працюють згідно з вимогами нашого статуту, а дехто навіть втратив зв'язок з Президією Академії. Прикладом цього може слугувати Відділення хімії та хімічної технології, де нараховується 25 членів і лише два академіки надіслали звіти. Коментарі тут зайві. Прикладом для відділення повинен бути В. К. Яцимірський, який завжди задавав темп в роботі відділення та академії.

Надзвичайно плідно працюють Відділення медицини (акад. Р. Г. Процюк) та Відділення біології (акад. В. Т. Хомич).

За звітний період академіками відділень видано:

- 20 підручників, з них 4 іноземною мовою;
- 78 посібників, з них 7 іноземною мовою;
- 121 методичну рекомендацію;
- 35 монографій;
- 800 наукових статей.

Отримано 94 патенти.

За свою працю академіки відділень були відзначені державними, церковними та іншими нагородами.

Н. Г. Гойда (лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки України), О. О. Біляєва (орден князя Ярослава Мудрого III ст., Почесна грамота ВР України), П. М. Боднар (заслужений діяч науки і техніки України), В. В. Бойко (лауреат Премії Міжнародної асоціації відкриттів, почесний громадянин Харкова), С. К. Євтушенко (статуя Оскар за внесок в дитячу неврологію), С. К. Рудик (орден Андрія Первозванного II ст., медаль «За жертвовність і любов до України»), В. К. Костюк (орден Володимира I ст.), О.П. Мельник (орден Володимира III ст., медаль «За заслуги перед Вроцлавським університетом»), Г. І. Демидась (заслужений працівник сільського господарства України), З. М. Грицаєнко (орден Патріот України) тощо.

Складовою в роботі професора-академіка навчального закладу є навчальна, наукова та виховна робота.

Навчальна робота сучасного професора спрямована на написання підручника згідно з навчальним планом, який, на жаль, не відповідає міжнародним вимогам. Жодне відділення не виступило з пропозиціями провести зміни в навчальних програмах. Сучасні навчальні програми не лише не відповідають міжнародним вимогам, але значно слабші за ті, які були в радянський період. Жоден підручник не перекладений іншою мовою, як і немає пропозицій щодо написання підручників спільно з міжнародними колегами. Нині широкого поширення набувають підручники, які укладаються професорами різних країн. Прикладом може слугувати моя спеціальність – ветеринарія, де підручник «Veterinary Anatomy» написаний англійською мовою трьома професорами DYCE (Шотландія), SACK (США) і WENSING (Нідерланди). Книга нині перекладена німецькою, іспанською, португальською, японською та польською мовами.

Чиготові ми до подібних видань? Ні. Наші програми (кількість годин) не відповідають міжнародним. Проте наші академіки все ж активно пишуть підручники і часто видають за свої кошти. Серед таких слід назвати: медиків (Ю.В. Вороненко, І.С. Зозуля, В.М. Морозов, В.А. Туманов, В.В. Лісовий, Ю.В. Думанський, В.В. Бойко, В.І. Сіпітний), біологів (В.Т. Хомич), ветеринарів (С.А. Ткачук, І.В. Яценко), агрономів (Г.І. Демидась, З. М. Грицаєнко, А.Ф. Головчук).

Слід зазначити, що академіки-медики, при написанні своїх підручників, використовують надзвичайно цінні матеріали клінік, де вони працюють безпосередньо з хворими. Лише за 2015 рік академіками відділення було здійснено 20 688 консультацій хворих, 1726 хірургічних втручань. Впроваджено в практику 136 нових методів діагностики та лікувань.

Наукова робота академіків у більшості здійснюється на ентузіазмі та завдяки співпраці із зарубіжними колегами.

Академік-медик В. В. Бойко зробив відкриття «П'єзосинтетичний ефект в біологічних тканинах».

Академік Ю. В. Вороненко підписав Меморандуми про співпрацю в галузі перинатальної медицини з Швейцарською Конфедерацією та в галузі репродуктивного здоров'я – з Альянсом міжнародного розвитку США.

Академік Т. Д. Никула співпрацює з Європейськими асоціаціями ERA-EDTA, а академік В.Є. Заремба підтримує зв'язки з коледжами сімейних лікарів Великої Британії, Польщі, Білорусі. Академіки М.А. Андрейчин, В.Л. Новак, В.В. Бойко співпрацюють з колегами Польщі, а В.М. Коваленко – Німеччини.

Академік-секретар Відділення ветеринарної медицини О.П. Мельник налагодив тісні зв'язки з вченими Вроцлавського природничого університету, Головною школою сільського господарства у Варшаві, Люблінським природничим університетом (Польща), Університетом ветеринарної медицини і фармації (Чехія) та Тель-Авівським університетом.

Академік-біолог Б.Є. Якубенко вивів новий сорт рослини. Активно працює з науковцями США та Польщі академік А. В. Магльований, а з вченими Білорусі – академік В. Ф. Галат.

Надзвичайно плідні зв'язки з зарубіжними вченими мають академіки-аграрії: В.П. Карпенко (Польща, Франція, Німеччина, Японія, Чехія, Тайланд, Болгарія), М. Г. Повозніков (Грузія, Білорусь), В.П. Бородай (США, Німеччина), З. М. Грицаєнко (Китай).

Академік аграрного відділення А. Ю. Токар є автором патентів на нові сорти вин – лікерне «Горобинове», десертне «Софіївські зорі», десертне «Суничне».

Виховна робота нині є особливо важливою складовою для виховання молоді.

Минулий рік я акцентував увагу на цей розділ праці професорів-академіків. Лише два відділення висвітили цю роботу. Це Відділення біології – академік В. І. Карповський, який щорічно проводить великі конференції, до яких залучаються студенти факультету ветеринарної медицини НУБіП України.

Та особливо виховні конференції для студентства провів академік-секретар Відділення ветеринарної медицини О.П. Мельник. Він провів круглий стіл з Київським Патріархатом «Патріотизм і духовність у сучасній Україні». Подібна конференція була вперше проведена у стінах НУБіП.

Особливий резонанс у світі викликала Міжнародна наукова конференція «Мофрологія на межі тисячоліть», присвячена 95-річчю кафедри анатомії тварин ім. акад. В. Г. Касьяненка НУБіП України. На це свято відгукнулися і прислали поздоровлення (іх 70) з усіх континентів світу. В межах України привітання надіслали: Патріарх Філарет, президент НАН України Б. Є. Патон, Президент НААН України Я. М. Гадзало, президент АН ВО України М. І. Дубина, заступник міністра оборони України Юрій Гусєв, мер Віталій Кличко тощо.

І це не випадково. Адже успіхи кафедри (Київська школа ветеринарних морфологів) відома світовому загалу. 95-річчя кафедри святкували у контексті 1015-річниці ветеринарної освіти у м. Києві (Школа ковальської майстерності, Києво-Могилянська академія, Київський університет Святого Володимира, Київський ветеринарно-зоотехнічний інститут (факультет).

МАТЕРІАЛИ ЗАГАЛЬНИХ ЗБОРІВ АН ВО УКРАЇНИ

19 грудня 2015 року відбулися чергові щорічні Загальні збори Академії наук вищої освіти України – однієї з найпрестижніших академій, дійсними членами якої є відомі українські та закордонні вчені. Президент АН ВО України, акад. Дубина М.І. привітав присутніх на Зборах, побажав плідної та результативної роботи і висловив надію на зростання авторитету Академії у 2016 році.

Зі звітними доповідями виступили віце-президенти акад. Курило В.І., акад. Зозуля І.С., акад. Грицаєнко З.М., акад. Говоров П.П., акад. Рудик С.К. Звіти віце-президентів знайшли схвальні відгуки серед академіків, які виступили в обговоренні. Основними питання, на які звернули увагу виступаючі, стали проблеми реформування освіти в цілому, проблема національно-патріотичного виховання та політична ситуація в країні.

Під час Зборів отримали державні, релігійні та академічні нагороди академіки, наукові та навчальні заклади, серед яких і вищі столиці, зокрема, Національний університет біоресурсів та природокористування України, Національний університет внутрішніх справ України та інші. Пам'ятною медаллю «За вагомий внесок у розвиток освіти і науки» було відзначено НУБіП. Президія АН ВО України видала також іменний сертифікат учасника Міжнародного форуму «Науковці та освітяни України в ім'я утвердження миру, стабільності і розвитку суспільства» та вручила книгу пошани «Науковці та освітяни України».

Було відзначено кращі наукові праці дійсних членів АН ВО України та молодих науковців.

На цьому ж зібранні 37 науковців України та 2 – представники закордонних ВНЗ були обрані дійсними членами АН ВО України. Таким чином відзначено й оцінено їх активну науково-педагогічну діяльність. Дипломи академіків їм вручав президент АН ВО України, академік М.І. Дубина.

Глибоко усвідомлюючи свою відповідальність за долю України, забезпечення її гідного європейського майбутнього, на основі слухання й обговорення доповідей президента та Президії АН ВО України, Загальні збори ухвалили оцінити діяльність роботи Президії на чолі з президентом М.І. Дубиною на «задовільно» та схвалили організаційні заходи, здійснені Президією впродовж року. Розпочати у 2016 році підготовку до святкування 25-річчя Академії. Із заключним словом виступив президент АН ВО України М.І. Дубина. Він закликав усіх членів Академії до подальшої активної роботи та висловив надію, що АН ВО України й надалі докладе всі свої зусилля до збереження та подальшого розвитку науки і освіти нашої держави.

Академік Ю.Л. Мосенкіс

ВИСТУПИ ВІЦЕ-ПРЕЗИДЕНТІВ АН ВО УКРАЇНИ

**Виступ на Загальних зборах АН ВО України 19.12.2015 р.
віце-президента, академіка КУРИЛА В.І.**

Високоповажні академіки, вельмишановна Президіє, вельмишановний пане Президенте Академії!

До вашої уваги подається звіт Секції суспільних наук АН ВО України за звітний 2015 рік.

Підсумовуючи діяльність секції, хотів би звернути увагу шановного товариства на тому, що академіки активізували наукову і, надзвичайно – громадську діяльність.

Разом з тим, вважав би за необхідне черговий раз звернути увагу шановних академіків на той факт, що наша академія є неприбутковою громадською науковою організацією. Звідси витікає проблемне питання для неї – джерела фінансування, що має декілька складників, зокрема: – членські внески, що складають значний відсоток у фінансуванні академії, і – зовнішні джерела фінансування, які сьогодні бажають кращого. Очевидно, що від фінансової спроможності прямо залежить подальший розвиток нашої академії. Тож по першому складнику – нам необхідно максимально зменшити заборгованість академіків по членським внескам – по-перше, що залежить від кожного члена Академії, та, по-друге, значно активізувати пошук зовнішніх джерел фінансування. Звертав увагу у звітах за попередні 2 роки, що потенційно надзвичайно привабливим є отримання міжнародних наукових грантів. Черговий раз повторюся, що вважав і вважаю цей шлях таким, який дасть можливість Академії вийти на якісно новий рівень наукової діяльності та вивести дослідження на новітні науково-дослідні результати. Тому ще раз закликаю шановних академіків до активізації такої роботи, оскільки без освоєння нових напрямків прогресу не буде.

На тому доповідь закінчую. Щиро бажаю усім миру, доброго здоров'я, творчої наснаги та Божого Благословення у наступному році та щиро вітаю з наступаючим Різдвам Христовим та Новим Роком!

Дякую за увагу.

**Виступ на Загальних зборах АН ВОУ 19.12.2015 р. віце-президента,
керівника секції технічних наук, академіка ГОВОРОВА П.П.**

Ваша Святість, пане Президенте, шановна Президія, шановні колеги!

Вже в 23 раз я виходжу на цю трибуну і сьогодні, як і раніше, я відчуваю подвійні почуття. З одного боку – це гордість за нас з Вами, за нашу Академію, за ті здобутки які ми маємо. А з іншого - певну жаль з приводу низького використання Державою наших ідей та наших розробок. Так склалось, що наша Держава та громадські організації існують поки що в паралельних світах – Держава займається своїми справами, а ми – державними. Отже «еден ес зайне», тобто «кожному своє» – цей принцип, нажаль, діє між нами, вже декілька десятиріч. І свою «кесареву» ношу академіки секції технічних наук несуть впевнено і достойно. Незважаючи на складну ситуацію в Україні, пов'язану з зовнішньою та внутрішньою агресіями, ми в поточному році робили все від нас залежне, аби допомогти Державі в її важкій боротьбі на обидва фронти. У нас є розуміння того, що всі ми знаходимось в одному човні, і тому ми постійно узгоджуємо та синхронізуємо свої дії зсередини та ззовні, аби отримати саме той і в саме потрібний для нас час результат.

Сьогодні наших академіків знають і поважають як в Україні так і в світі, в цілому. Наші академіки очолюють експертні ради ДАКУ, посідають місця експертів багатьох її комітетах, їх запрошують в організаційні комітети конференцій інших держав, пропонують участь в редакційних колегіях, тощо.

Всією своєю діяльністю і своїми досягненнями ми стверджуємо своє високе місце в українській і світловій науці і нас не лякає черговий перерозподіл фінансових потоків на науку в Раді. Приходяще ми розглядаємо, лише як зміщення акцентів, яке в кінцевому результаті відкриває шлях до ринкових відносин і рівної конкуренції на науковому просторі, з наданням її учасникам рівних можливостей. За цих умов, ми готові конкурувати з національними та іншими академіями. І нам є з чим виходити на спільний з ними ринок наукових послуг, Ми до нього готові, якщо буде на то Воля Зборів, то ми і далі будемо йти цим шляхом. Дякую за увагу.

Щастя й добра Вам та Вашим рідним!

Слава Україні!

**Виступ на Загальних зборах АН ВОУ 19.12.2015 р. віце-президента,
керівника секції природничих наук, академіка РУДИКА С.К.**

За 2015 рік:

- Відділення аграрне;
- Відділення біології;
- Відділення ветеринарної медицини;
- Відділення медицини;
- Відділення хімії та хімічної технології

У п'яти відділеннях налічується 153 академіки. Не всі працюють згідно з вимогами нашого статуту, а дехто навіть втратив зв'язок з Президією Академії. Прикладом цього може слугувати Відділення хімії та хімічної технології, де нараховується 25 членів і лише два академіки надіслали звіти. Коментарі тут зайві. Прикладом для відділення повинен бути В. К. Яцимірський, який завжди задавав темп в роботі відділення та академії.

Надзвичайно плідно працюють Відділення медицини (акад. Р. Г. Процюк) та Відділення біології (акад. В. Т. Хомич).

За звітний період академіками відділень видано:

- 20 підручників, з них 4 іноземною мовою;
- 78 посібників, з них 7 іноземною мовою;
- 121 методичну рекомендацію;
- 35 монографій;
- 800 наукових статей.

Отримано 94 патенти.

За свою працю академіки відділень були відзначені державними, церковними та іншими нагородами.

Н. Г. Гойда (лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки України), О. О. Біляєва (орден князя Ярослава Мудрого III ст., Почесна грамота ВР України), П. М. Боднар (заслужений діяч науки і техніки України), В. В. Бойко (лауреат Премії Міжнародної асоціації відкриттів, почесний громадянин Харкова), С. К. Євтушенко (статуя Оскар за внесок в дитячу неврологію), С. К. Рудик (орден Андрія Первозванного II ст., медаль «За жертвність і любов до України»), В. К. Костюк (орден Володимира I ст.), О.П. Мельник (орден Володимира III ст., медаль «За заслуги перед Вроцлавським університетом»), Г. І. Демидась (заслужений працівник сільського господарства України), З. М. Грицаєнко (орден Патріот України) тощо.

Складовою в роботі професора-академіка навчального закладу є навчальна, наукова та виховна робота.

Навчальна робота сучасного професора спрямована на написання підручника згідно з навчальним планом, який, на жаль, не відповідає міжнародним вимогам. Жодне відділення не виступило з пропозиціями провести зміни в навчальних програмах. Сучасні навчальні програми не лише не відповідають міжнародним вимогам, але значно слабші за ті, які були в радянський період. Жоден підручник не перекладений іншою мовою, як і немає пропозицій щодо написання підручників спільно з міжнародними колегами. Нині широкого поширення набувають підручники, які укладаються професорами різних країн. Прикладом може слугувати моя спеціальність – ветеринарія, де підручник «Veterinary Anatomy» написаний англійською мовою трьома професорами DYCE (Шотландія), SACK (США) і WENSING (Нідерланди). Книга нині перекладена німецькою, іспанською, португальською, японською та польською мовами.

Чи готові ми до подібних видань? Ні. Наші програми (кількість годин) не відповідають міжнародним. Проте наші академіки все ж активно пишуть підручники і часто видають за свої кошти. Серед таких слід назвати: медиків (Ю.В. Вороненко, І.С. Зозуля, В.М. Морозов, В.А. Туманов, В.В. Лісовий, Ю.В. Думанський, В.В. Бойко, В.І. Сіпітний), біологів (В.Т. Хомич), ветеринарів (С.А. Ткачук, І. В. Яценко), агрономів (Г.І. Демидась, З.М. Грицаєнко, А.Ф. Головчук).

Слід зазначити, що академіки-медики, при написанні своїх підручників, використовують надзвичайно цінні матеріали клінік, де вони працюють безпосередньо з хворими. Лише за 2015 рік академіками відділення було здійснено 20 688 консультацій хворих, 1726 хірургічних втручань. Впроваджено в практику 136 нових методів діагностики та лікувань.

Наукова робота академіків у більшості здійснюється на ентузіазмі та завдяки співпраці із зарубіжними колегами.

Академік-медик В. В. Бойко зробив відкриття «П'єзосинтетичний ефект в біологічних тканинах».

Академік Ю. В. Вороненко підписав Меморандуми про співпрацю в галузі перинатальної медицини з Швейцарською Конфедерацією та в галузі репродуктивного здоров'я – з Альянсом міжнародного розвитку США.

Академік Т. Д. Никула співпрацює з Європейськими асоціаціями ERA-EDTA, а академік В. Є. Заремба підтримує зв'язки з коледжами сімейних лікарів Великої Британії, Польщі, Білорусі. Академіки М. А. Андрейчин, В. Л. Новак, В. В. Бойко співпрацюють з колегами Польщі, а В. М. Коваленко – Німеччини.

Академік-секретар Відділення ветеринарної медицини О. П. Мельник налагодив тісні зв'язки з вченими Вроцлавського природничого університету, Головною школою сільського господарства у Варшаві, Люблінським природничим університетом (Польща), Університетом ветеринарної медицини і фармації (Чехія) та Тель-Авівським університетом.

Академік-біолог Б.Є. Якубенко вивів новий сорт рослини. Активно працює з науковцями США та Польщі академік А. В. Магльований, а з вченими Білорусі – академік В. Ф. Галат.

Надзвичайно плідні зв'язки з зарубіжними вченими мають академіки-аграрії: В.П. Карпенко (Польща, Франція, Німеччина, Японія, Чехія, Тайланд, Болгарія), М. Г. Повозніков (Грузія, Білорусь), В.П. Бородай (США, Німеччина), З. М. Грицаєнко (Китай).

Академік аграрного відділення А. Ю. Токар є автором патентів на нові сорти вин – лікерне «Горобинове», десертне «Софіївські зорі», десертне «Суничне».

Виховна робота нині є особливо важливою складовою для виховання молоді.

Минулий рік я акцентував увагу на цей розділ праці професорів-академіків. Лише два відділення висвітили цю роботу. Це Відділення біології – академік В. І. Карповський, який щорічно проводить великі конференції, до яких залучаються студенти факультету ветеринарної медицини НУБіП України.

Та особливо виховні конференції для студентства провів академік-секретар Відділення ветеринарної медицини О.П. Мельник. Він провів круглий стіл з Київським Патріархатом «Патріотизм і духовність у сучасній Україні». Подібна конференція була вперше проведена у стінах НУБіП.

Особливий резонанс у світі викликала Міжнародна наукова конференція «Мофрологія на межі тисячоліть», присвячена 95-річчю кафедри анатомії тварин ім. акад. В. Г. Касьяненка НУБіП України. На це свято відгукнулися і прислали поздоровлення (їх 70) з усіх континентів світу. В межах України привітання надіслали: Патріарх Філарет, президент НАН України Б. Є. Патон, Президент НААН України Я. М. Гадзало, президент АН ВО України М. І. Дубина, заступник міністра оборони України Юрій Гусєв, мер Віталій Кличко тощо.

І це не випадково. Адже успіхи кафедри (Київська школа ветеринарних морфологів) відома світовому загалу. 95-річчя кафедри святкували у контексті 1015-річниці ветеринарної освіти у м. Києві (Школа ковальської майстерності, Києво-Могилянська академія, Київський університет Святого Володимира, Київський ветеринарно-зоотехнічний інститут (факультет).

**ВИСТУП ПРЕЗИДЕНТА АН ВО УКРАЇНИ
М. І. ДУБИНИ НА ЗАГАЛЬНИХ ЗБОРАХ
19 грудня 2015 року**

ШАНОВНІ ДОБРОДІЇ !

Хотілося б ще раз привітати всіх учасників сьогоднішнього урочистого зібрання!

Вже 23-й раз ми проводимо Загальні збори Академії, виявляємо певні недоліки та окреслюємо подальші перспективні плани роботи.

У звітному році майже всі структурні підрозділи Академії працювали відповідно з планом.

Незважаючи на всі труднощі, Академія працює. І сьогодні можна стверджувати: перспективи розвитку України пов'язані, передусім, з наукою і освітою, які є совістю людства. Свого часу академік Д.П. Багалій писав, що з усіх народів першим буде той, який випередить думкою і розумовою діяльністю інших. І ми цього дотримуємось й горді своїми науковцями.

Не можемо не зупинитись на одному з центральних питань сьогодення. Йдеться про кризу, яку нині переживає освіта та наука: втрачено престиж праці науковців, відсутні моральні й матеріальні стимули творчості вчених, в критичному стані опинилась матеріальна база більшості вищих навчальних закладів, погіршилися умови і рівень навчання, а тому свідомо чи несвідомо занехається інтелектуальний потенціал – найбільше багатство держави.

Хочу декілька слів сказати і про необхідність посилення міжнародної діяльності Академії, що дуже актуально і важливо для сучасного моменту.

Мова йде не лише про організацію та проведення міжнародних конференцій, а й про спільні науково-дослідні проекти та пошуки, всебічне сприяння розвитку наукових досліджень та удосконалення на цій основі навчально-виховного процесу у ВНЗ як України, так і інших країн світу. Треба активізувати зусилля в плані міжнародного обміну інформацією в галузі вищої школи, сприяти підвищенню рівня вузівської науки та її інтеграції зі світовою.

До речі, багато наших академіків залучені до наукових товариств, асоціацій зарубіжних країн. Академіки активно співпрацюють з науковими товариствами Німеччини, Болгарії та Білорусі, з університетами США, Польщі, Нідерландів, Туреччини та ін.

Низка з них відзначені нагородами іноземних держав.

Все сказане мною дає підстави науковій громадськості по праву пиша-

тися плеядою визначних учених – академіків, професорів, докторів наук, які своїми оригінальними ідеями та науково-дослідними працями суттєво збагатили потенціал української науки, здобули загальнодержавне, а подекуди і міжнародне визнання.

Якщо йдеться про перебудову науки, яка б дозволила ефективніше використовувати науково-технічний потенціал, то ми повинні йти в напрямку створення єдиної науки країни.

Така перебудова, на нашу думку, мусить йти в напрямку створення на основі академічної та вузівської науки навчально-наукових центрів на базі провідних навчальних закладів країни, як це прийнято в передових країнах світу. Така система найбільше відповідає сучасній ринковій економіці.

Це пов'язано з такими принципами: наука в вищих навчальних закладах виконується за участю молоді і є дуже динамічною. Вона виконується відносно невеликими, гнучкими колективами і охоплює найширше коло питань. Наукові чи технічні результати, отримані в вищих навчальних закладах, зразу ж мають кадрове забезпечення і легко впроваджуються. Таким чином наука в вищих навчальних закладах може бути щонайменше в 2-3 рази ефективніша, ніж, наприклад, академічна наука.

Ця перебудова мусить супроводжуватись демократизацією керівництва вузів, автономізацією вузів, наданням вузівському вченому прав і водночас відповідальності. Академія, як бачимо, досить ефективно працювала в нинішньому році. Створено багато, що принесе, сподіваюсь, користь нашій державі.

Але треба в наступному році посилити роботу над актуальною проблематикою, а саме: залученням АН ВО України до участі у міжнародних освітніх проектах, створенням сучасних наукових видань, навчальних підручників з гуманітарних, технічних та природничих наук для ВНЗ України, залученням всіх академіків до активної співпраці, активізації діяльності академіків-секретарів, організацією виступів провідних академіків з метою популяризації Академії, інформування громадськості про її наукові здобутки тощо.

Насамкінець, я бажаю вам, шановні друзі, творчої наснаги та всіляких успіхів у розвитку науки на благо нашої країни! В наступному і подальших роках!

Слава Україні!

Дякую за увагу!

НОВІ ЧЛЕНИ АН ВО УКРАЇНИ

Цьогоріч академіками АН ВО України стали:

СПИСОК академіків, прийнятих у 2015 році

№ пп	Прізвище, ім'я, по батькові	Науковий ступінь, вчене звання, посада
1.	Белопольський Микола Григорович	доктор економічних наук, проф., заслужений діяч науки і техніки України, завідувач кафедри обліку і аудиту Державного вищого навчального закладу «Приазовський державний технічний університет», м. Маріуполь
2.	Вербицький Володимир Валентинович	доктор педагогічних наук, професор, директор Національного еколого-натуралістичного центру МОН України
3.	Волосянко Олена Вікторівна	доктор ветеринарних наук, завідувач відділу Української лабораторії якості та безпеки продукції
4.	Галунько Валентин Васильович	доктор юридичних наук, професор, професор кафедри адміністративного та фінансового права Національного ун-ту біоресурсів та природокористування
5.	Гоменюк Сергій Іванович	декан математичного факультету Запорізького національного університету
6.	Грибан Григорій Петрович	доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри фізичного виховання та рекреації Житомирського державного університету ім. І. Франка
7.	Дембійський Станіслав Йосипович	кандидат медичних наук, професор, директор приватного медичного центру (м.Київ)
8.	Дмитрієв Дмитрій Олексійович	доктор технічних наук, професор Херсонського національного технічного університету

9.	Золотарьова Наталія Артемівна	завідувач кафедри внутрішньої медицини № 4 Одеського національного медичного університету.
10.	Колб Олександр Григорович	доктор юридичних наук, професор Національної академії внутрішніх справ України
11.	Кондратенко Петро Геннадійович	доктор медичних наук, перший проректор Донецького національного медичного університету ім. М. Горького, професор (м. Краматорськ)
12.	Кузікова Світлана Борисівна	доктор психологічних наук, завідувач кафедри практичної психології Сумського державного педагогічного університету ім. А.С. Макаренка.
13.	Кузьмін Олег Євгенович	доктор економічних наук, професор Національного університету «Львівська політехніка».
14.	Надибська Оксана Ярославівна	доктор філософських наук, професор, завідувач філософії та соціально-гуманітарних дисциплін Одеського державного університету внутрішніх справ
15.	Омельчук Сергій Тихонович	доктор медичних наук, професор, декан медичного факультету № 4 Національного медичного університету імені О.О. Богомольця
16.	Омельчук Олег Миколайович	доктор юридичних наук, професор ректор Хмельницького університету управління та права,
17.	Павленко Олексій Володимирович	доктор медичних наук, професор, директор Інституту стоматології, завідувач кафедри стоматології НМАПО МЗ України
18.	Паска Марія Зіновіївна	доктор ветеринарних наук, декан факультету харчових технологій та екології, завідувач кафедри технології м'яса та олійно-жирових виробів Національного університету харчових технологій

19.	Рой Віктор Федорович	доктор технічних наук, професор кафедри електропостачання міст Харківського національного ун-ту міського господарства,
20.	Савченко Андрій Володимирович	доктор юридичних наук, професор, начальник кафедри кримінального права Національної академії внутрішніх справ України
21.	Савчук Петро Петрович	доктор технічних наук, професор, ректор Луцького національного технічного університету.
22.	Саснко Юрій Леонідович	доктор технічних наук, проф., декан енергетичного факультету ДВНЗ «Приазовський державний технічний університет».
23.	Стояновський Володимир Григорович	доктор ветеринарних наук, професор, завідувач кафедри нормальної та патологічної фізіології Львівського нац. ун-ту ветеринарної медицини ім.С.З. Гжицького
24.	Сухонос Марія Костянтинівна	доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри електропостачання міст Харківського національного міського господарства ім. О.М. Бекетова
25.	Філінюк Анатолій Григорович	доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри історії України Кам'янець-Подільського національного ун-ту ім.І. Огієнка, заслужений діяч науки і техніки України.
26.	Храмова-Баранова Олена Леонідівна	доктор історичних наук, професор кафедри дизайну Черкаського державного технологічного університету
27.	Ямчук Павло Миколайович	доктор філософських наук професор кафедри соціально-гуманітарних і правових дисциплін Уманського національного університету садівництва,.

28.	Яроменко Марія Іванівна	доктор історичних наук, професор, декан Ізмаїльського факультету Одеської національної морської академії
-----	----------------------------	--

С П И С О К
членів-кореспондентів, прийнятих у 2015 році

29.	Аверчев Олександр Володимирович	кандидат сільськогосподарських наук, доцент; директор Інституту післядипломної освіти та дорадництва Херсонського державного аграрного університету,
30.	Дідич Тарас Олегович	кандидат юридичних наук, доцент кафедри теорії права та держави юридичного факультету КНУ ім. Т. Шевченка
31.	Дмитрієва Юлія Анатоліївна	кандидат юридичних наук, доцент кафедри міжнародного права Українського державного університету фінансів і міжнародної торгівлі
32.	Кириченко Микола Олексійович	кандидат історичних наук, доцент перший проректор з науково-педагогічної та навчальної роботи Університету менеджменту освіти Національної академії педагогічних наук України).
33..	Пережняк Борис Аркадійович	кандидат юридичних наук, декан Одеського державного університету ім. І.І. Мечникова
34.	Рева Лариса Григорівна	кандидат філологічних наук, науковий співробітник Національної бібліотеки ім. В.І. Вернадського
35.	Хланта Іван Васильович	кандидат філологічних наук, фольклорист, заслужений діяч мистецтв України
36.	Шатров Руслан Володимирович	кандидат технічних наук, доцент кафедри технічного сервісу та інженерного менеджменту Національного ун-ту біоресурсів та природокористування

СПИСОК іноземних академіків, прийнятих у 2015 році

37.	Жан Данко	University of Veterinary Medicine and Pharmacy in Kosciel. Lecturer – professor, university
38.	Томіслав Павлович (Сербія)	професор кафедри фізики природно-математичного факультету Університету у м. Нішу, Сербія

УДОСТОЄНІ НАГОРОД

Враховуючи науковий внесок та на підставі рішень відповідних Відділень і Сектора нагород АН ВО України, у 2015 році академічних нагород удостоєні:

1.1	<i>Імені Святого Володимира</i>	1. Бобровник Світлана Василівна 2. Бойко Валерій Володимирович 3. Рахманов Вагиф Мамед Огли 4. Грабко Володимир Віталійович
1.2	<i>Імені Ярослава Мудрого</i>	1. Грищак Віктор Захарович 2. Демидась Григорій Ілліч 3. Дурняк Богдан Васильович 4. Кулікова Лілія Борисівна 5. Курило Володимир Іванович 6. Степаненко Микола Іванович 7. Сокол Євген Іванович 8. Череп Алла Василівна 9. Шинкарук Василь Дмитрович 10. Шпак Віктор Іванович 11. Шинкаренко Віктор Федорович 12. Сминтина Валентин Андрійович
1.3	<i>Імені Пулюя І.П.</i>	1. Горбачук Іван Тихонович 2. Головчук Андрій Федорович 3. Михайленко Всеволод Євдокимович 4. Мірошніченко Сергій Іванович 5. Шевчук Світлана Володимирівна
1.4	<i>Імені Крип'якевича</i>	1. Гетьманчук Микола Петрович 2. Дейнега Ірина Іванівна 3. Хоружий Григорій Фокович

1.5	<i>Медаль 20 років АН ВОУ</i>	1. Литвин Володимир Петрович 2. Ніколаєнко Станіслав Миколайович 3. Плющ Марія Яківна
1.6	<i>імені О.О. Богомольця</i>	1. Войцеховський Валерій Григорович 2. Дзюба Олександр Миколайович 3. Зіменковський Борис Семенович 4. Зозуля Іван Савович 5. Ляхоцький Володимир Павлович
1.7	Медаль за науково-педагогічну діяльність	1. Басай Віктор Давидович 2. Василенко Микола Дмитрович 3. Шамрай Василь Олександрович

ЦЕРКОВНИХ НАГОРОД УДОСТОЄНІ:

Дубина Микола Іванович
Говоров Пилип Парамонович
Шостак Анатолій Вікторович

ПРОТОКОЛ №14

засідання журі конкурсу Президії АН ВО України
на кращу монографію, навчальний посібник, довідкову літературу та
наукові роботи молодих учених від 16.10.2015 р.

Присутні: акад. Біляєва О.О. (секретар), Говоров П.П., Дейнега І.І., Зозуля І.С., Михайленко В.Є., Процюк Р.Г., Табачніков С.І. (голова), Хомич В.Т.

Відсутні з поважних причин: акад. Зябілцев С.В., акад. Мосенкіс Ю.Л.

Порядок денний:

1. Проведення АН ВО України щорічного конкурсу на кращу монографію, навчальний посібник, довідкову літературу та наукові роботи молодих учених.

Доповідач: Голова журі конкурсу, акад. С.І. Табачніков.

Слухали: інформацію Голови журі конкурсу про проведення АН ВО України щорічного конкурсу на кращу монографію, навчальний посібник, довідкову літературу та наукові роботи молодих учених.

У 2015 році на конкурс, який щорічно проводить АН ВОУ, надійшло 33 публікації, серед яких: 12 монографій, 7 навчальних посібників, 3 під-

ручники, 1 книга, 7 наукових праць авторського колективу, 3 наукові праці молодих учених.

Ухвалили:

I. У номінації «МОНОГРАФІЇ» нагородити:

першою премією:

1. Бойко В.В., Савві С.О., Лазирський В.О., Лихман В.М. «Артефіціальний шлунок. Пластика шлунка ілеоцекальним сегментом кишківника» та Бойко В.В. зі співавторами «Хірургія серцевих ушкоджень», Харків, «Промінь», – 2015, – 258 с.

2. Марцин В.С. «Інвестиційна діяльність в Україні: шляхи її становлення та перспективи розвитку», Львів, 2015, – 740 с.

3. Кулікова Л.Б. «Исторический опыт и традиции изучения античности в отечественном образовании», Херсон, 2014, – 427 с. та «Классическая греко-римская мифология в современной школе». – Херсон, 2014, – 168 с.

4. Курило В.І., Славна О.В. «Забезпечення прав і свобод людини й громадянина в Україні в умовах євроінтеграції: адміністративно-правові проблеми», Київ, 2014

5. Баранівський В.Ф. «Релігієзнавчі проблеми військово-соціального управління», К.: «Золоті ворота», 2013, – 312 с.

6. Денисюк В. І., Денисюк О.В. «Етапи життя людини в медичному, філософському та релігійному розумінні». - Вінниця: ТОВ «Консоль», 2013. – 752 с.

другою премією:

1. Полінкевич О.М. «Механізми адаптації бізнес-проектів промислових підприємств до нової економіки», Луцьк, 2014, – 446 с.

третьою премією:

1. Пальчевський Б.О., Крестянполь О.А., Крестянполь Л.Ю., «Інформаційні технології в проектуванні системи захисту пакованої продукції», Луцьк, «Вежа-друк», 2015, – 160 с.

II. 3 номінації «НАВЧАЛЬНИЙ ПОСІБНИК» нагородити:

першою премією:

1. Зозуля І.С., Зозуля А.І. «Экстренная медицина», N 4(12).2014, – 104 с.

2. Серію навчальних посібників акад. Рудакова В.В. з техніки високих напруг («Техніка високих напруг»: ХТУ 2ХП, 2014. – 192 с. та «Техніка і електрофізика високих напруг»: НТУ «ХП», 2015, – 930 с.).

3. Мазуркевич А.Й. «Фізіологія сільськогосподарських тварин», «Центр учбової літератури», К.; 2015, – 239 с.

другою премією:

1. Вахович І.М., Поліщук В.Г. «Фінансовий менеджмент та фінансовий інжиніринг бізнес-центрів: магістерський курс: *навчальний посібник в 2-х т.* /І.М. Вахович, В.Г. Поліщук. – Луцьк: ЛНТУ, 2014. – 2-ге вид. – Т.1. Вахович І.М. Фінансовий менеджмент бізнес-процесів. – Луцьк: СПД Гадяк Жанна Володимирівна, «Волиньполіграф», 2014, – 640 с. – Т. 2.

Поліщук В.Г. «Фінансовий інжиніринг бізнес-процесів». Луцьк: СПД Гадяк Жанна Володимирівна, «Волиньполіграф», 2014. – 380 с.

III. 3 номінації «ПІДРУЧНИКИ» нагородити:

першою премією:

Падалка О.С., Кулішова В.В., Вачевський М.В., «Основи ринкової економіки», Львів, . – 2013, с.

Cherep A.V. Investments manual. Katowice, 2013, – 436 p.

другою премією:

1. Замазій А.А., Камбур М.Д., Карповський В.І., Трокоз В.О. «Фізіологічні та біотехнологічні основи відтворення тварин», Суми, – ВВП «Мрія», 2015, – 214 с.

2. Лизанчук В. «Шевченкове слово», Львів. – 2014, – 192 с.

За цикл підручників:

1. Яценко І.В., Кам'янський В.В. «Ветеринарне правознавство України», Харків, 2015, – 389 с. та Яценко І.В., Богатко Н.М., Бібен І.А., Бондаревський М.М., Кам'янський В.В., Бінкевич В.Я., Ткачук С.А., Фотіна Т.І., Букалова Н.В., Зажарська Н.М. «Гігієна рослинних харчових продуктів», Харків, 2015, – 423.

2. Фомін П.Д., Никула Т.Д., Мойсеєнко В.О., Іванчов П.В. «Перша долікарська допомога», Київ, 2014, – 647 с.

третьою премією:

1. Пальчевський Б.О., Крестянполь О.А., Бондарчук Д.В. «Розрахунок функціональних пристроїв пакувальних машин», Луцьк, «Вежа-Друк», 2014, – 264 с.

IV. 3 номінації «За серію художніх книг» нагородити:

першою премією:

1. Роман Коваль, Микола Аркас «Сто облич Самостійної України», – Київ, 2013, – 432 с. та «Крізь павутиння змосковщення», 2013, – 352 с.

2. Рудик С.К., Гончар В.В. «Василь Королів-Старий», К.: 2014, – 140 с.

другою премією:

Мікульонек І.О. «Невигадані історії», К.: 2014, – 446 с.

третьою премією:

1. Людвик Шилгон «Життєвий шлях у спогадах», Ужгород, ПП «Аутдор-Шарк», 2014, – 205 с.

Хланта І.В. «Літературно-мистецьке життя Копашнова» (статті, нариси), Ужгород, «Патент», 2014, – 855 с.

V. ЗА ЦИКЛ НАУКОВИХ ПРАЦЬ

першою премією:

1. Кузнецов Ю.М., Саленко О.Ф., Харченко О.О., Щетинін В.Т. Технологічне обладнання з ЧПК: механізми і оснащення: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів/Ю.М.Кузнецов, О.Ф. Саленко, О.О. Харченко, В.Т. Щетинін. – Київ-Кременчук-Севастополь, «Точка», 2014. – 496 с.

2. Кузнецов Ю.М., Придальний Б.І. Проектування цільових механізмів маніпулювання верстатів: Навч. посібник /За заг. редакцією Ю.М.Кузнецова. – Луцьк: Вежа-Друк, 2014. – 428 с.

другою премією:

1. Кузнецов Ю.Н., Драчев О.И., Луцив И.В., Шевченко А.В., Волошин В.Н. Технологическая оснастка для высокоэффективной обработки на токарных станках. Старый Оскол: ТНТ, 2014, – 480 с.

2. Кузнецов Ю.Н., Драчев О.И., Луцив И.В., Шевченко А.В., Волошин В.Н. Динамика станочно-инструментальной оснастки для высокоэффективной токарной обработки: Монография – Старый Оскол: ТНТ, 2015. – 432 с.

3. Kuznetsov Yu. N., Hamuyela J.A. Guerra, Hamuyela T. O. . Sintese morfológica de maquinasserramentada e seus mecanismos :Monografia / Sob redacao Yu . N Kuznetsov . – Luanda: N Zilua , 2013. – 457 pags.

4. Грищак В.З. та інші. Вісник Запорізького національного університету, Запоріжжя, 2015, – 228 с.

5. Вахович І.М., Бодак І.В. «Продовольча безпека України: регіональний вимір», *монографія*, / І.М. Вахович, І.В. Бодак. – Луцьк: Вежа-Друк, 2014. – 332 с.;

Вахович І.М., Чуль О.М. «Розвиток креативних індустрій: регіональний вимір: *монографія*, / І.М. Вахович, О.М. Чуль. – Луцьк: Вежа-Друк, 2014, – 228 с.

третьою премією:

1. Федотьев А.Н., Федотьев Н.А., Саленко А.Ф. Рациональное применение инструментальных сверхтвердых материалов при обработке специальных материалов [Текст]: Монография / А.Н. Федотьев, Н.А. Федотьев, А.Ф. Саленко. – Кременчуг: ТОВ «Кременчуцька міська друкарня», 2014. – 240 с.

2. Яценко І.В., Богатко Н.М., Бібен І.А., Бусол Л.В., Бінкевич В.Я., Зажарська Н.М., Головка Н.П., Кириченко В.П. «Атлас ветеринарно-санітарного інспектування продуктів забою тварин», Харків, 2015, – 383 с.

3. Яценко І.В., Богатко Н.М., Бондаревський М.М., Бібен І.А., Зажарська Н.М. «Атлас ветеринарно-санітарної експертизи грибів», Харків, 2014, – 119 с.

VI. З номінації «ПРАЦІ МОЛОДИХ УЧЕНИХ» нагородити:

першою премією:

Скляренко Н.В., Авраменко Д.К., Христюк Ю.С. «Основи дизайн-проектування дитячого простору», Луцьк, 2014, – 248 с.

2. Гиренко І.В. «Правова охорона рослинного світу України: сучасна парадигма», Київ, НУБіП, 2015, – 433 с.

другою премією:

1. Лубський В.І. «Канонічне право»/ За ред. Лубського В.І., – К.: Центр учбової літератури, К.; 2012, – 572 с.

третьою премією:

1. Ткачук В.В. «Розробка нового біодизельного палива на основі ріпакової олії», ЛНТУ, – 2015, 45 с.

Особливо хочеться висловити подяку Поліщуку Віктору Петровичу за сприяння у виданні творів Василя Доманицького про Тараса Шевченка, а також організатору Шевченківської конференції «Феномен Тараса Шевченка».

Голова журі:
Секретар

акад. С. Табачніков
акад. О. Біляєва

УХВАЛА ЗАГАЛЬНИХ ЗБОРІВ

Ухвала Загальних зборів АН ВО України 2015 року

Загальні збори АН ВО України констатують: у звітному 2015 р. Академія працювала в умовах не менш складних, як у попередньому 2014-му. Хоча, здавалося б, гуркіт гармат і «Градів» в українському Донбасі донедавна начебто дещо послабшав, однак у результаті нинішнього загострення ситуації на Сході стає очевидним: країна-агресор і її рептильні «народні республіки» зривають домовленості Мінськ-2, а Кремль намагається розіграти сценарій пожертвування Україною з боку Заходу задля відсічі терористичній ІДІЛ (але хіба ж не такою є природа ДНР і ЛНР, як і їх куратора, зверхника і натхненника – путінської Росії?).

На двадцять п'ятому році відновленої державності України чинна влада продовжила політику відмови від притягнення до судової відповідальності ворогів держави й убивць Небесної Сотні, зволікає з проведенням реальних реформ, не протидіє наступу на українські мову, культуру, історію, книговидавництво й пресу, тискові на вільну думку, науку, свободу переконань і сумління та їх носіїв. Під виглядом оптимізації, врахування реального стану й проблем суспільства руйнується ланка вищої освіти: у цьому році на третину скоротилася кількість університетських аудиторних занять із українських мови, літератури, історії – національної святині в сусідній Польщі, але не у посттоталітарній Україні, попри її тяжкі випробування.

Академію надзвичайно турбують політичні судові справи «навздогін», антидержавні дії олігархів, ширення у державі моральної деградації, фактична капітуляція перед корупцією, боротьба з якою надто скидається на окомілювальний фарс, надзвичайно кволі темпи реальної люстрації, безконтрольність панування владних структур і чиновницьких кланів. Відбуваються їх даліше зрощення з т.зв. «опозицією» - вчорашніми регіоналами, виборчі фальсифікації, рейдерські атаки на культурні центри, видавництва та бібліотеки (і не лише у Москві чи в окупованому Криму), що порушує конституційні права і свободи громадян України. За відсутності системної державницької політики поглиблюється розкол країни, а владу, складається враження, не турбують замаху на Українську Державу й українську душу.

Під смертельною загрозою зникнення опинилось багато шкіл по селах, думка мешканців яких нікого не хвилює; відбулося скорочення в ефірі українського національного продукту з 50 у 2012 р. вже тільки до 20 «нічних» відсотків; триває урядове нехтування потребами дійсного реформу-

вання освіти, розвитку університетської науки, академічна ж борсається у тенетах виживання. Нещодавно ліквідація статусу здобувача – а ця ухвала по-рабськи скопіювала невинуваті кроки лукашенківської Білорусі чотирирічної давнини! – призвела до суттєвого обмеження можливості дисертаційного захисту молодих учених, насамперед тих, які перебралися на материк із анексованих ворогом територій.

Глибоко усвідомлюючи свою відповідальність за долю України, збереження її суверенності й соборності, забезпечення їй гідного європейського майбутнього, та у зв'язку з усім вищесказаним і на основі заслухання й обговорення доповідей Президента й Президії АН ВО України, Загальні збори Академії ухвалюють:

1. Оцінити діяльність Президії Академії у 2015 р. на «задовільно».
2. Затвердити результати виборів нових дійсних членів Академії (списки додаються). Затвердити список нагороджених та протокол засідання конкурсної комісії «За кращу наукову роботу» (список додається).
3. Схвалити організаційні заходи, здійснені Президією впродовж року. Розпочати у 2016 р. підготовку до святкування 25-річчя Академії.
4. Розробити додаткові заходи політичної, економічної, воєнної, інформаційної системи стратегічного планування та прогнозування з метою запобігання загрозам національної безпеки України, подати їх Кабінету Міністрів України.
5. Організувати та провести в усіх регіонах країни науково-практичні конференції, круглі столи, наукові читання, семінари тощо, присвячені національно-патріотичному вихованню громадян України, багатству української мови і її здатності обслуговувати всі сфери життєдіяльності країни, а також історичному минулому української мови, літератури й культури.
6. Звернути увагу державних служб, урядових інституцій усіх рівнів, середніх і вищих навчальних закладів, установ України на неухильне дотримання у щоденній діяльності 10-ї статті Конституції України та роз'яснень Конституційного суду України щодо державного статусу української мови. Академікам АН ВО України рішуче протидіяти, в т.ч. виступами у друці й радіо-, телеєфірі, обмеженню функціонування державної мови у навчальній, науковій, виховній та інших сферах. Домагатися доведення частки національного й рідномовного продукту в ефірі до 80 відсотків - і не вночі, а у «праймтайм».
7. Дійсним членам Академії повсякчас пропагувати українську національну й державницьку ідеї, ідеал соборності всіх земель, давати відсіч ан-

тиукраїнським акціям, мобілізувати громадську думку на захист Батьківщини, національної духовності та культури.

8. Продовжити участь учених Академії в організації та проведенні Міжнародних мовних конкурсів імені Петра Яцика, імені Т.Г. Шевченка, Всеукраїнського конкурсу «Мій перший вчитель», визначенні їх переможців у всіх номінаціях та нагородженні.

9. Науковцям відділень Академії організувати громадську експертизу підручників 2011–2012 років видання для шкіл та навчальних планів за напрямками та спеціальностями ВНЗ України з оприлюдненням результатів на шпальтах академічних та інших видань.

10. Узагальнити позицію Академії з приводу змін у порядку присудження вчених звань і присвоєння вчених ступенів, функціонування інститутів аспірантури й докторантури, виступивши з оцінюванням нововведень і ситуації в державі щодо атестації наукових кадрів.

11. Висловити категоричні заперечення з приводу намірів скасування державних гарантій щодо рівня оплати праці науково-педагогічних працівників освіти на основі Єдиної тарифної сітки, яку Конституційний Суд України від 12.05.2008 №10-рп/2008 визнав такою, що не відповідає Конституції України.

12. Вимагати недопущення узаконення:

а) збільшення навчального навантаження, тривалості робочого часу викладачів вищих навчальних закладів;

б) звільнення педагогічних працівників за віковою ознакою.

13. Вимагати передбачення у Законі України «Про освіту» норм про встановлення :

а) середнього розміру посадових окладів та ставок заробітної плати не нижче подвійної заробітної плати працівників промисловості;

б) сталих надбавок за вислугу років залежно від стажу роботи у розмірі до 3 років – 10%, до 10 років – 20%, до 20 років – 30%, понад 20 років – 40% посадового окладу;

в) виплати педагогічним, науково-педагогічним працівникам щорічної грошової винагороди за сумлінну працю, зразкове виконання службових обов'язків, а також допомоги на оздоровлення до щорічної відпустки в розмірі не менше одного посадового окладу.

14. Підтримати своїми підписами петицію до Президента України «Про відновлення гарантій, передбачених ст. 57 Закону України «Про освіту» щодо розмірів середніх посадових окладів освітян».

15. Академікам-секретарям і Секретаріатові Академії до 23 січня 2016 р. сформувати річний графік проведення наукових конференцій, з'їздів і нарад.

16. Організувати і провести у 2016 р. виїзні засідання Президії в обласних центрах України.

17. До 1 лютого 2016 р. року головному ученому секретареві розробити план конкретних заходів, що впливають зі звітних доповідей та ухвали Загальних зборів, затвердити його на найближчому засіданні та прийняти до неухильного виконання.

18. Сектору зв'язків зі ЗМІ та громадськістю, відділенню масової комунікації й усім дійсним членам АН зосередити зусилля на найповнішому висвітленні результатів наукової, навчальної та організаційної діяльності Академії.

19. Посилити та урізноманітнити видавничу діяльність Академії. Затвердити і видати друком найважливіші праці членів Академії, бібліографічні покажчики їх праць.

20. Зобов'язати Президію та керівництво відділень розробити на основі ухвали Загальних зборів та конкретних пропозицій учасників детальний календарний план роботи на 2016 рік, а також внести уточнення до перспективного плану діяльності Академії.

СПИСОК

членів Президії Академії наук вищої освіти України

№	Прізвище, ім'я, по батькові	Посада	Примітка
1.	Баранівський Василь Федорович	Академік-секретар Відділення філософії	
2.	Біляєва Ольга Олександрівна	Помічник президента, академік Відділення медицини	
3.	Бобровник Світлана Василівна	Академік-секретар Відділення права	
4.	Воробей Петро Адамович	Академік Відділення права, відповідальний за надходження коштів	
5.	Говоров Пилип Парамонович	Віце-президент, голова Секції технічних наук, академік-секретар Відділення енергетики та ресурсозбереження	

6.	Горбачук Іван Тихонович	Академік-секретар Відділення фізики та астрономії, заст. Голови кадрової служби	
7.	Грицаєнко Зінаїда Мартинівна	Віце-президент, відповідальна за регіональні відділення та наукові центри	
8.	Гришак Віктор Захарович	Голова Запорізького регіонального відділення	
9.	Дейнега Ірина Іванівна	Зав. інформаційним сектором	
10.	Демидась Григорій Ілліч	Академік-секретар аграрного Відділення	
11.	Дубина Микола Іванович	Президент АН ВО України	
12.	Зозуля Іван Савович	Віце-президент, відповідальний за видавничу діяльність	
13.	Зубок Микола Іванович	Академік Відділення військових наук, відповідальний за сектор планування і звітності	
14.	Зяблицев Сергій Володимирович	Академік Відділення медицини	
15.	Івнєв Борис Борисович	Академік Відділення психічного здоров'я, відповідальний за міжнародні зв'язки	
16.	Ільницький Іван Григорович	Уповноважений по Західному регіону	
17.	Іщук Степан Іванович	Академік відділення Наук про Землю	
18.	Ковальчук Іван Платонович	Академік-секретар відділення Наук про Землю	
19.	Кожина Ганна Михайлівна	Академік-секретар Відділення проблем психічного здоров'я	
20.	Кузнецов Юрій Миколайович	Академік-секретар Відділення загальнотехнічного	

21.	Курило Володимир Іванович	Віце-президент, керівник секції суспільних наук +(гуманітарних наук)	
22.	Ладиченко Тетяна В'ячеславівна	Академік-секретар Відділення педагогіки	
23..	Ляхоцький Володимир Павлович	Академік-секретар Відділення історії	
24.	Мельник Олег Петрович	Академік-секретар Відділення ветеринарної медицини	
25.	Михайленко Всеволод Євдокимович	Академік-секретар Відділення проблем будівництва та архітектури	
26.	Мірошниченко Сергій Іванович	Академік-секретар Відділення військових наук	
27.	Мосенкіс Юрій Леонідович	Голова Ради молодих учених	
28.	Омелянчик Людмила Олександрівна	Академік-секретар Відділення хімії та хімічної промисловості	
29.	Пилипчук Олег Ярославович	Академік-секретар Відділення історії, освіти і техніки	
30.	Погребенник Володимир Федорович	Академік відділення філології та мистецтвознавства	
31.	Подригало Михайло Абович	Академік-секретар Відділення механіки та машинобудування	
32.	Положенець Віктор Михайлович	Член ревізійної комісії, Голова Житомирського регіонального відділення	
33.	Процюк Радуга Георгійович	Академік-секретар Відділення медицини	
34.	Працьовитий Микола Вікторович	Академік-секретар Відділення математики та інформатики	
35.	Рудик Станіслав Костянтинівич	Віце-президент, керівник Секції природничих наук	
36.	Савчук Варфоломій Степанович	Учений секретар Придніпровського наукового центру	

37.	Сіпітий Віталій Іванович	Академік Відділення медицини	
38.	Сиса Павло	Віце-президент, зарубіжні академіки	
39.	Сминтина Валентин Андрійович	Голова ревізійної комісії, академік Відділення фізики та астрономії	
40.	Табачников Станіслав Ісакович	Головний учений секретар	
41.	Хомич Володимир Тимофійович	Академік-секретар Відділення біології	
42.	Череп Алла Василівна	Академік-секретар Відділення економіки	
43.	Шакун Василь Іванович	Віце-президент, організаційні питання	
44.	Шевчук Світлана Володимирівна	Академік-секретар Відділення філології та мистецтвознавства	
45.	Шестопалова Людмила Федорівна	Академік-секретар відділення психології	
46.	Шинкарук Василь Дмитрович	Віце-президент, відповідальний за роботу з громадськістю	
47.	Шостак Анатолій Вікторович	Член-кореспондент, відповідальний за Сектор інформатики, ведення сайту в Інтернеті	
48.	Шпак Віктор Іванович	академік-секретар Відділення масової комунікації, відповідальний за видання друкованої продукції	
49.	Святійший Філарет	Академік Відділення філософії	

ДО ДНЯ НАРОДЖЕННЯ Т. ШЕВЧЕНКА

9 березня – день народження Тараса Шевченка – видатного українського поета, художника, громадського діяча, перекладача, автора «Кобзаря», співробітника Київської Археологічної комісії, академіка гравірування (1860).

ШЕВЧЕНКО Тарас Григорович
(1814-1861)

Цього року борцю за українську державу виповнюється **202 роки від дня його народження**.

Постать генія має виняткове значення у збереженні народної самобутності, пробудженні національних почуттів та формуванні спільного бачення майбутнього всіма українцями.

Ім'я Тараса Шевченка відоме в усьому світі: у багатьох країнах йому встановле-

но пам'ятники, його твори перекладені майже на всі мови світу, його ім'ям в Україні названо навчальні заклади, театри, площі, вулиці, міста.

Тарас Шевченко – центральна постать українського літературного процесу XIX століття. Його творчість мала вирішальне значення в утвердженні демократичних цінностей, духовного відродження та національного самовизначення українців.

Саме тому ми підтримуємо ініціативи, спрямовані на популяризацію його творчості та донесення до молодого покоління багатогранності його таланту.

*М.І. Дубина
Президент АН ВО України,
доктор філологічних наук, професор*

ШЕВЧЕНКО-ПАТРІОТ

Що патріотом бути означає?
І значення яке це слово має?
Чи лиш на території держави жити?
Чи тільки українську мову розуміти?
Жовто-блакитний прапор лиш носити?
По-справжньому країну як любити?
Кобзар вважав: як край ти свій кохаєш,
То ділом ти його оберігаєш.
Він змін рішучих не боявся,
З несправедливістю боротись намагався.
На краще всім життя хотів змінити.
На мою думку, це – по-справжньому любити.
Писавши полум'яні твори,
Він мудрості бездонне море
Своїм нащадкам відкривав.
Тарас Шевченко наочав:
Щоб батько з сином предків пом'янули,
Згадати тихим словом не забули.
Закликав поет-кобзар у «Заповіті»:
«Поховайте та вставляйте, кайдани порвіте».
Й зараз щоб у мирі жили діти,
Задля майбутнього без кайданів
Наші брати отримують на фронті рани.
В листі митець брату Микиті
Писав, що нема щастя більшого на світі
Ніж бути чоловіком вільним,
Коли ніхто тебе не контролює пильно.
Незламний наш поет сучасність навчає,
Яка можливостей багато більше має
Нам треба вміти цінувати
Волю, родину, рідну хату,
Свою культуру, власну мову.
Давайте ми почуєм його слово!
Красу і радість в Україні створимо своєю,
Жили щоб тут нащадки, як в раю.

«Ох не однаково...» за долю Батьківщини,
За долю нашої країни.
Почнімо здійснення поета мрій,
Минуле поважай, сьогодні ж – дій!

*Анастасія Козяк, учениця 8 класу
Гімназія № 191 імені П.Тичини,
м. Київ*

ВИДАТНОМУ КОБЗАРЕВІ ПРИСВЯЧУЄТЬСЯ ВІЧНО ЖИВИЙ!

Ходив у кожусі, це правда! Але і в англійській байці, і в камлоті. Бував у великого Брюллова і Федора Рєпніна як у себе, грав не раз з чарівною Емілією в гальбе-цвельф, гуляв з княжною Варварою, захоплювався танцями огнистої Тальоні, бував у її салоні, цілував її обличчя. Це вже мусить щось значити: адже був на рівні.

Чи справді був на рівні? – Скоріше ні... Був не співмірний жодним рівнем, не існувало для нього жодної риски на шкалі виміру поетичного ремесла – жодної шкали.

Здобув позиції генія одним томом поезій, і то не дуже великим. Мало як на генія? Але дозвольте генієві бути ним завдяки одному рядку гекзаметру, аби тільки влучив ним, як стрілою, в серце своєї епохи, аби потряс сумлінням свого часу, аби був історичним етапом у житті свого народу...

Він це зробив одним своїм томом поезії, своїм «Кобзарем».

Мало як на генія?! То може ще це: жив 47 років, з яких 24 був панщизняною власністю, 9 років побув на волі, 10 – солдатом в карних батальйонах з суворою заборобою писати й малювати, 3,5 роки був під поліційним наглядом, і помер під ним. Як на генія, то мало? То може ще: було 22 квітня 1838 року. Юнак тривав у руках відпускни. Тремтіли його руки, мінялося обличчя. А він тихо і рясно плакав. Було трохи крові в його сльозах, про це мовчить хроніка – говорить поезія...

Він таки надзвичайно сучасний! Як Міцкевич, як Пушкін, як Гете! Він безсмертний; але водночас зовсім по-іншому, ніж вони, він надзвичайно сучасний!

А ось одна з найбільш хвилюючих уваг: чи повірите: конфіскують його й сьогодні! Як майже 150 років, і понад 70 чи п'ятдесят років тому: конфіскують його сьогодні! Бо він таки вельми сучасний!

Я передав думки визначного Степана Тудора, висловлені ним у статті «Кілька схвильованих уваг про генія».

А скільки в цих рядках правди і вболівання, скільки любові до найвищого серед безсмертних.

Все життя йдемо до Шевченка – велета думки. Все життя осмислюємо красу й принадність його слова. Знову й знову наснажуємось тим словом, його думкою – збагачуємось ними.

Нам цінно сьогодні пам'ятати, що Шевченко, як мало який поет світового масштабу, вірив і передрікав революційність поступу людства, неминучі якісні зміни в тому поступі й неодмінні досягнення – коли справа ця стане загальнонародною. І цим Шевченко сучасний нашому духові. Цим стрімко входить у наше сьогодення. Цим він для нас – взірець самовіддачі тій справі, якій служиш, якою живеш:

Роботящим умам,
Роботящим рукам
Думать, сіять
Не ждять
І посіяне жать
Роботящим рукам...

Шевченко належить до тих нечисленних обранців людства, які, пройшовши тернистий шлях життя у служінні народові, діяли за правдою, виключно за правдою, тому він і залишив нам великий заповіт:

... учи,
Учи неможними устами
Сказати правду ...

І в цьому – також сучасність Шевченка. І в цьому теж співмірність його руху з нами в нашому поступі.

Суголосний нам полум'яний патріотизм Шевченка. Вся його творчість пройнята могутнім патріотичним почуттям. Він гаряче любив рідний народ, рідну землю – Україну. Важко навіть назвати іншого поета в світовій літературі, який би з такою пристрасстю, з такою готовністю до самопожертви, з таким болісним співчуттям описував страждання свого народу і з таким спопеляючим гнівом картав його ворогів – поневолювачів, гнобителів-перевертнів.

В одному листі Шевченко засуджує цих панів за їх космополітичні тере-

вені і водночас висловлює свої патріотичні почуття. «Чим вони захопились, забувши своє рідне, не знаю, – пише він. – Мені здається, коли б батьківщина моя була найбіднішою, найнезначнішою на землі, – і тоді б вона мені здавалася кращою від Швейцарії і всієї Італії. Ті, хто бачив хоч раз нашу Україну, говорять, що бажали б жити і вмерти на її чудових полях. Що ж нам сказати, її дітям? Треба любити і пишатися своєю найпрекраснішою матір'ю».

Стриманість тону цього листа нам зрозуміла: адже він адресований Чернігівському губернатору. Зате в художніх творах поет висловив на повний голос і свою любов до «сироти убогої» – України, і свій гнів до патріотів-панів, які її розпинали. Справжній патріот той, хто бореться за волю свого народу У поезії «Чигирине, Чигирине», пригадуючи минулі визвольні битви, Шевченко з гіркотою говорить, що нащадки героїв забули про боротьбу, що «заснула Вкраїна, бур'яном укрились, цвіллю зацвіла». Поет сам своїм словом виконує леміш і чересло, оре переліг байдужості, засіває свої щирі слези. А що зросте?

Може, зйдуть і виростуть
Ножі обоюдні,
Розпанахають погане,
Гниле серце, трудне,
І вицідять сукровату,
І наллють живої
Козацької тії крові,
Чистої, святої!!!

Любов до Батьківщини з величезною силою виразив поет у вірші «Мені однаково». Сидячи під арештом у казематі, він міркує над своєю долею. Йому байдуже, чи згадає хтось його, коли він загине в неволі, «в снігу на чужині». Все він ладен стерпіти, навіть безславну смерть. Тільки доля України, доля трудящих болить поетові.

Патріотичні почуття поета такі ж прості і ясні, як і почуття простих людей – героїв його творів. Іноді вони виражаються навіть однаковими образами. Такий, наприклад, глибоко народний, зворушливий образ крихти рідної землі. Вперше зустрічаємо його в поемі «Катерина». Нещасна покритка бере з собою в далеку дорогу на чужину грудочку рідної землі, щоб вона нагадувала про Вітчизну. А через багато років, на засланні, поет у вірші «Не гріє сонце на чужині» в тяжку хвилину смутку мріє, аби «крихточку землі із-за Дніпра мого святого святії вітри принесли».

Чисті патріотичні почуття Шевченка не мають нічого спільного з офіціаль-

ним патріотизмом верхівки самодержавно-кріпосницького суспільства. Навпаки, він з позицій борця-революціонера гнівно картає псевдопатріотів, подібних до того, що «все храми мурує та отечество так любить, так за ним бідкує, так із нього сердешного, кров, як воду точить!». Такий лжепатріот і сам цар, і земляки-пани, що забули свій рід і ждуть, щоб «мудрий німець» розказав їм, чиї вони діти», їм байдуже, що земля полита козацькою кров'ю, головне, щоб родила картопля. Такий у Шевченка і князь-патріот, убогих брат, той, що дочку й теличку однімає у мужика», і потомок гетьмана дурного, і той, хто матір забуває. Це про них, людських виродків, поет з гнівом і сарказмом говорить:

Доборолась Україна
До самого краю:
Гірше ляха свої діти
Її розтинають!

Револуційний Шевченків патріотизм і нині близький нам, його нащадкам. Скільки і нині є тих лжелицарів, що ідеї народу продали за «теплі місця», проміняли за мідні гудзики і матеріальні вигоди., а країну свою згадують хіба для антуражу, виставляючи при зустрічах добірних дівчат в українських строях!

Шевченків патріотизм служив і тепер служить розвитку громадянської національної свідомості народу і як завжди надто болісний і надто актуальний. Шевченко був переконаний, що відсутність патріотичного почуття збіднює людину, робить її морально і суспільно спустошеною, власне нікчемною:

В ком нет любви к стране родной,
Те сердцем нищие калеи,
Ничтожные в своих делах,
И суетны в ничтожной славе.

Хіба не так? Служіння Вітчизні, мертвенність – це стало не тільки спрямуванням Шевченкового натхнення, а й смыслом його буття. Звідси й оте неохитне – караюсь, мучусь, але не каюсь». Звідси й пояснення глибокого інтересу поета до героїчного минулого свого народу, до всіх деталей його життя. Шевченко вірив у народ, в його перемогу над царизмом, у те, що

Слава не поляже!
Не поляже, а розкаже,
Що діялось в світі,
Чия правда, чия кривда
І чиї ми діти.
Наша дума, наша пісня

Не вмере, не загине...
Ой де, люде, наша слава,
Слава України!

Це нова концепція, в основі якої визвольна боротьба народу, його соціальні змагання.

Найтяжчий соціальний гніт, поєднаний з гнітом національним, наполеглива і послідовна дискримінація українського народу з боку російської реакції зумовили основну гостроту й глибину постановки Шевченком національного питання. А відтак захист прав розп'ятої України, що є лейтмотивом всієї творчості Шевченка, – був насамперед захистом демократії, закликом політичної свободи свого народу, концепцією соціального перевороту.

З цим питанням близько пов'язано питання вільного розвитку мови українського народу, яку так ніжно любив і плекав Шевченко. Згадаймо, принаймні, як рішуче відповів він реакційним недругам, які по виході «Кобзаря» радили йому, талановитому поету, залишити ту мертву мову. У вступі до «Гайдамаків» він відповів їм:

Спасибі за раду.
Теплий кожух, тільки шкода –
Не на мене шитий,
А розумне ваше слово
Брехнею підбите.

Знав Шевченко, що тільки через мову живе народ, і що її смерть – то й кончина народу. Бачив і відчував, що її, як мови мужиків, цурались «рідні» пани, соромились підпанки. У Галичині, наприклад, до 1848 р., та й згодом упродовж багатьох десятиліть, для кар'єри молоді рекомендувалась німецька, для щоденного вжитку – польська мова. Її як мору боялись царські сатрапи. Не визнавали, переслідували, забороняли. Був час, коли нею не дозволялося видавати книжки, навчати в школі, звертатись до урядових установ, співати пісень, грати на сцені. Навіть саме існування її ставилось під сумнів, а то й частіше взагалі категорично заперечувалося.

Та жорстокі вітри царизму й цісаризму, накази польських панів, румунських бояр, чеської буржуазії та угорських баронів не висушили народних джерел – і мова українська, культура українська вистояли і вистоять! Найдавніші її зразки дійшли до нас з козацьких літописів, народних пісень і дум. І. Котляревський поклав початок становленню нової української літературної мови, а основоположну роль у її формуванні відіграв знову ж таки Шевченко. Це він вдихнув у неї живу народну душу, вперше своєю творчістю

підніс її на високий рівень суспільно-мовної і словесно-художньої культури. Тому й закликав своїх духовних синів продовжувати його справу.

Це великому Кобзареві належать рядки:

Ну що б, здавалося, слова...
Слова та голос – більш нічого,
А серце б'ється – ожива,
Як їх почує! ...

У цих словах і біль, і радість, і гордість людини за той магічний чар українського слова. І святий наказ нам берегти мову народу нашого від посягань недругів, нелюбів, людей нещирих і злих, духовно бідних.

Докорінні питання сучасної йому дійсності розкривав Шевченко з революційних позицій, в широкому відображенні різних сторін національного життя в його суспільно-історичному розвитку. Звідси – нечувана доти не тільки в українській, а й в російській художній літературі глибинність народності Шевченка. «Народність великого поета не тільки в тому, що він блискуче знав народну мову і сміливо, як новатор, вводив її в поезію, але й у тому – і це головне, – що Шевченко був володарем дум, що він у своїх творах поставив низку найпекучіших, животрепетних проблем, які хвилювали народ, що в його творі прийшов новий герой, герой-боєць, що в поемах своїх він показав силу, красу, гордість, непохитність, найвищу гідність, мужність і міць народу».

Саме найглибші основи народності, що проймають всю творчість Шевченка, були гарантією того, що в ній не могло бути елементів суб'єктивізму, всього того, що привносили від себе у зображення народного життя навіть кращі письменники до шевченківського періоду. При всіх художніх достоїнствах творчості Котляревського, Гребінки, Боровиковського, Квітки-Основ'яненка елемент суб'єктивізму значною мірою позначався на їх творах. На це вказували вже сучасники письменників.

Стала вирішальним фактором, що ствердив і закріпив право української літератури, скажемо більше – право українського народу на даліше існування і розвиток творчість Шевченка. Щоб надати молодій українській літературі стійкості перед натиском ворожих сил, щоб в складних і несприятливих умовах відстояти і піднести її, потрібна була могутня постать, яка б з'єднала, згуртувала, оживила творчі прямуювання своїх попередників, сміливо б стала на живий ґрунт народного життя, освітила б світочем передових ідей епохи все культурне надбання народу, піднесла б його на нові творчі висоти, закріпила б їх, вказавши шляхи подальшого розвитку. Такою постаттю був Шевченко. І ми пам'ятаємо його подвиг!

Як живий із живими Шевченко говорить з нашими сучасниками, коли пристрасно проповідує високу ідею братерства й дружби між народами. Любов до свого народу, до рідної України ніколи не перешкоджала йому глибоко шанувати інші народи, ставати на їх захист.

З особливою силою й енергією великий Кобзар обстоював єдність слов'янських народів. Його ідейне кредо ясно висловлене у рядках чудового «Єретика»:

Щоб усі слов'яни стали
Добрими братами
І синами сонця правди...

Відомо, з якою пошаною Шевченко ставився до Пушкіна, Гоголя, Чернишевського, Герцена, Салтикова-Щедріна та інших видатних діячів.

А серія малюнків, де ясно проступає симпатія художника до казахського народу? А дружба з актором-негром Айрою Олріджем, свідченням про яку залишився намальований Шевченком його чудовий портрет? А схвальна згадка в щоденнику про повстання китайських селян?

Все це засвідчує широту й ідейну якість переконань поета-революціонера, високе благородство його поглядів на взаємини між народами. Інтернаціональне немислиме без національного, і для нього патріотизм – це не національне безпам'янство, а, насамперед, та стежка, що веде від материнської колиски до рідного порога, а там – у безмежний космос, як би сказав Іван Франко, «вселюдської любові».

Вічним і нетлінним духовним скарбом Шевченкової поезії є її гуманізм. Із словом-зброєю поет вийшов на битву проти зла, за щастя народу і людини. Любов до гноблених, скривджених, нещасних; ненависть до всіх і всіляких гнобителів-катів – ось два почуття, що переплелись в його творах та й досі потрясають нас. І справа, звичайно, не тільки в художній майстерності. Справа насамперед у тому, що горе трудящої людини було для поета його особистим горем.

З самого серця вивержена і ненависть поета, що виливається прокляттями до тих, хто завдає страждання людям. Ось чому й ця ненависть – свідчення високого гуманізму Шевченка, його глибокої людяності.

У Шевченковій поезії часто маємо образи нещасних, скривджених, страждаючих. Але щоразу ми відчуваємо, з яким болем він описує людське горе.

Він хотів би частіше радуватися простими людськими радощами – щасливим коханням, щасливим видом матері з немовлям, – та занадто багато горя було в житті народу, і не міг його замовчувати народний поет. Не зміг мовчати! І в цьому ще один великий Шевченківський урок для сущих!

ІННОВАЦІЇ В ПІДГОТОВЦІ КАДРІВ ДЛЯ СЕЛА

Головчук А.Ф. - академік АНВО України,
Заслужений діяч науки і техніки України,
доктор технічних наук, професор
Дніпропетровського національного університету
залізничного транспорту ім. академіка В. Лазаряна

Постановою Кабінету Міністрів України №266 від 29 квітня 2015 року «Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти» включена дуже необхідна спеціальність «Агроінженерія». Міністерство освіти і науки прийняло запізнile, але вірне рішення щодо агроінженерної підготовки кадрів для села. Департамент кадрової політики, аграрної освіти і науки Міністерства аграрної політики та продовольства України з 1999 року вагався впроваджувати вкрай необхідну спеціальність з агроінженерії для реформованого сільськогосподарського виробництва.

У цій статті приводяться витяги публікацій з наукових збірників, тез, наукових конференцій, симпозіумів, конгресів та періодичних видань з 1999 року щодо підготовки нової спеціальності «Агроінженерія» (1-7). «...Основою сільськогосподарського виробництва є машинно-тракторний і автомобільний парк, від якого залежить виробництво сільськогосподарської продукції не лише колективних господарств, які залишаються сьогодні основними виробниками і постачальниками сільгосппродукції, а й господарств з іншими формами виробничих відносин. Тому професії інженера – механіка, агронома та агроінженера є одними з основних для сучасного села. На нашу думку, з глибокої економічної кризи в АПК можна вийти не тільки в результаті економічних і соціальних реформ на селі, а й завдяки розумному підходу до механізації сільського господарства, прогресивним технологіям вирощування високопродуктивних сортів сільськогосподарських культур, своєчасному виконанню польових робіт, переробки і зберігання рослинницької продукції. Кадри для механізації сільськогосподарського виробництва від тракториста до інженера вкрай необхідні підприємствам

агропромислового комплексу і попит на них з кожним роком зростає. Через скорочення обсягів державного замовлення на механізаторські професії останні 5 років спостерігається великий попит на кваліфікованих механізаторів. Проте, за останні 10 років, механізаторські кадри постаріли, а за два останні - 1996-1998 рр. випуск механізаторів з ПТУ зменшився по Україні на 3,2 тисяч. Скорочуються набори учнів і студентів у технікуми, коледжі, академії та університети на відділення і факультети механізації. Але через введення часткового платного навчання у вищих сільськогосподарських навчальних закладах набори ще проводяться, хоча і в зменшеній кількості. В Уманській сільськогосподарській академії (нині це Уманський національний університет садівництва), наприклад, протягом останніх шести років проводиться щорічний набір від 300 до 400 студентів на економічні спеціальності, і це без врахування того, що підготовкою економічних фахівців в Умані займається ще педагогічний університет і Українсько-фінський інститут менеджменту і бізнесу. В той же час в Уманській службі зайнятості населення на кінець квітня 1999 року знаходиться на обліку з працевлаштування 117 бухгалтерів та економістів...» (1).

«... Економічна скрута, особливо в сільському господарстві, примушує шукати нові форми підготовки спеціалістів для реформованого села. Нині фахівець сільськогосподарського виробництва повинен мати ґрунтовні знання з механізації і агрономії та володіти практичними навиками досконалого використання всіх технологічних процесів за допомогою сучасних засобів механізації. Тому сьогодні в сільськогосподарських ВУЗах доцільно скорегувати навчальні плани підготовки вченого агронома та інженера – механіка на підготовку агро- інженера. Не треба багато зусиль, щоб об'єднати два навчальних плани: один з підготовки вченого агронома, другий – інженера – механіка. Більшість дисциплін таких, як вища математика, хімія, інформатика і комп'ютерна техніка, філософія, історія України, іноземна мова, землеробство, тваринництво, переробка і зберігання продукції, економіка і організація, менеджмент і маркетинг, безпека життєдіяльності та інші, читаються як на агрономічному так і на механічному факультетах. Розділи курсу механізація, електрифікація та автоматизація сільськогосподарського виробництва, тракторів і автомобілів, сільськогосподарських машин, машиновикористання у рослинництві, механізація виробничих процесів у тваринництві, електрифікація і автоматизація технологічних процесів потрібно виділити в окремі дисципліни, які в подальшому повинні стати профільюючими. Звичайно, цим спеціальним дисциплінам повинні передувати

загальнотехнічні: нарисна геометрія і креслення, теоретична механіка, опір матеріалів, теплотехніка, електротехніка, деталі машин та інші без яких не можна підготувати інженера.

Для нової, нами обгрунтованої спеціальності «Агроінженерія», на кафедрі тракторів і автомобілів Уманської сільськогосподарської академії у 1999 році були розроблені робочі навчальні плани ступеневої підготовки фахівців, кваліфікаційні характеристики, концепція та підготовлене детальне обгрунтування нової спеціальності з агроінженерії.

Для приватно-орендних підприємств, невеликих колективних господарств і особливо для фермерських, такі універсальні спеціалісти вкрай необхідні. Підготовкою агроінженерів займаються держави Західної Європи (Польща, Болгарія, Чехія та ін.). Жодне колективне чи фермерське господарство не може обійтися без механізації в рослинництві чи тваринництві, без впровадження прогресивних технологій, нової техніки, перспективних методів машиновикористання, ремонту, технічного обслуговування і діагностики вітчизняних і зарубіжних тракторів, автомобілів, комбайнів та інших сільськогосподарських машин, а також обладнання тваринницьких ферм і комплексів...» (2-4).

Про стан та перспективи підготовки кадрів агропромислового виробництва (АПВ), особливо з робітничих професій в умовах реформування вищої освіти України, про проблеми ступеневої агроінженерної освіти та про проблеми кадрового і матеріально-технічного забезпечення АПВ (8- 15), через 16 років почули накінець в Міністерстві освіти і науки, а тому у квітні цього року спеціальність «Агроінженерія» була включена до переліку спеціальностей АПВ.

В наших обгрунтованих пропозиціях, датованих 1999 роком, щодо внесення змін і доповнень до переліку напрямів та спеціальностей, за якими здійснюється підготовка фахівців у вищих навчальних закладах за відповідними освітньо - кваліфікаційними рівнями нової спеціальності – «Агроінженерія» написано, що реалізація Указу Президента України № 1529 від 3.12.1995 року «Про невідкладні заходи щодо прискорення реформування аграрного сектора економіки» неможлива без кадрового забезпечення, без підготовки і переорієнтації фахівців на господарювання у фермерських та колективних господарствах, приватно – орендних підприємствах та інших формуваннях, які засновані на приватній власності на землю і майно.

Для підготовки робітничих професій – трактористів, автоводіїв, слюсарів з автотракторної і сільськогосподарської техніки та но-

вих спеціальностей з агроінженерії нами були підготовлені за замовленням Міністерства освіти і науки відповідні підручники (16-21). Ці підручники були презентовані у бібліотеках та відеофільмі «Літо професора Головчука» (Youtube). На превеликий жаль, за 24 роки нашої Незалежності Укази Президентів України, наприклад, Указ Президента від 12.09.1995 р. «Про основні напрями реформування вищої освіти в Україні», Указ Президента України від 03.12.1999 р. «Про невідкладні заходи щодо прискорення реформування аграрного сектора економіки» та ін., а також постанови Кабміну, наприклад, № 536 від 29.05.1997 р. «Про вдосконалення мережі вищих та професійно-технічних навчальних закладів» або постанова Кабінету Міністрів України від 1998 року «Модель стабілізації та розвитку галузей агропромислового комплексу Черкаської області на 1999 -2001 рр.» не виконуються, як і не виконуються більшість законів, які приймає Верховна Рада протягом багатьох скликань. Шкода, що за це ніхто не несе відповідальності.

Україна – велика аграрна держава, яка має найкращі чорноземи у світі (22), працьовитих і добрих людей, а також професіоналів своєї справи (23), патріотів і захисників нашої Незалежності (24), через корупцію в усіх ланках державного управління та ганебної судової системи, втративши надію щось змінити, вимушені терпляче чекати позитивних змін в Україні або шукати порятунку в інших державах світу.

Література

1. *Головчук А.Ф.* Ступенева підготовка спеціалістів від трактористів до магістрів / А.Ф. Головчук// Зб.наук. праць – Умань: УСГА,1999. - С.14-18.
2. *Головчук А.Ф.* Агроінженерне забезпечення реформованого села/ А.Ф. Головчук// Вища аграрна освіта України: інформ. вісник. – 2000. - №7 – Вересень – С. 3-4.
3. *Головчук А.Ф.* Проблеми агроінженерного кадрового забезпечення реформованого села / А.Ф. Головчук, О.М. Геркіял, П.Г. Копитко// Проблеми та шляхи розвитку вищої технічної освіти:тези доп. Міжнар. Наук.-метод. конф.,18-19 травня 2000 р. – К.: НТУ КПІ,2000. - С. 47-48
4. *Головчук А.Ф.* Проблеми та перспективи підготовки агроінженерних кадрів/ А.Ф. Головчук// 5-й Міжнародний симпозиум українських інженерів-механіків у Львові: тези доп. - Львів,2001.- С.19.
5. Агроінженер – спеціальність нова і необхідна// Уманська зоря. – 1999. – 1 липня.
6. Агроінженер – це актуально// Уманська зоря.-1999. – 27 жовтня.
7. В Умані виводять новий гібрид – Агроінженер український// Нова доба. -1999.-1 вересня
8. *Головчук А.Ф.* Особливості вивчення дисципліни «Трактори і автомобілі» на інженерних спеціальностях вищих аграрних навчальних закладів/ А.Ф. Головчук// Методологія і методика навчального процесу при підготовці спеціалістів в аграрних вузах: зб. наук. праць. – Умань,2003. – С. 34-37.

9. *Головчук А.Ф.* Поліпшення кадрового і технічного забезпечення агропромислового виробництва Черкаської області/ А. Ф. Головчук// Економіка АПК. – 2004.- №7.- С. 12-20.
10. *Головчук А.Ф.* Проблеми кадрового і матеріально - технічного забезпечення АПК Черкаської області в становленні та розвитку продовольчого ринку / А.Ф. Головчук// Матеріали шостих зборів Всеукраїнського конгресу вчених економістів – аграрників, 16-17 січня 2004р. – К., 2004. – С.327- 332.
11. *Головчук А.Ф.* Стан та перспективи підготовки кадрів АПК в умовах реформування вищої освіти України/ А.Ф. Головчук, В.І. Шемавнийов, В.В. Мареніченко// Проблеми та перспективи розвитку аграрної механіки: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф.- Дніпропетровськ, 2004, - С.101-104.
12. *Головчук А.Ф.* Стан і перспективи розвитку продовольчого ринку та проблеми кадрового і матеріально-технічного забезпечення агропромислового комплексу / А.Ф. Головчук// Тези доп. шостих річних зборів Всеукраїнського конгресу вчених економістів-аграрників. – Київ, 2004. – С.83-86
13. *Головчук А.Ф.* Болонський процес та кадрова підготовка/ А.Ф. Головчук// 36.наук. праць Вінницького ДАУ. – Вінниця, 2006. – Вип..25. - С.130 -139.
14. *Головчук А.Ф.* Болонський процес та проблеми ступеневої агроінженерної освіти/ А.Ф.Головчук, В.І. Шемавнийов, В.В. Мареніченко // Праці/ Таврійська ДАТА. – Мелітополь: ТДАТА, 2006. – Вип..41. - С.197-205.
15. *Головчук А.Ф.* Сучасна оцінка кадрової підготовки в умовах ринку та Болонського процесу/ А.Ф. Головчук// Механізація та електрифікація сільського господарства : наук. праці Полтавської ДАА. – Полтава: ПДАА, 2007. – С.21-24.
16. *Головчук А.Ф.* Експлуатація та ремонт сільськогосподарської техніки: підручник у 3 кн. / А.Ф. Головчук, В.Ф Орлов, О.П. Строков; за ред.. А.Ф. Головчука. – Кн. 1: Трактори. – К.: Грамота, 2003. – 336 с.
17. *Головчук А.Ф.* Експлуатація та ремонт сільськогосподарської техніки: підручник у 3 кн. / А.Ф. Головчук, В.І Марченко, В.Ф. Орлов; за ред. А.Ф. Головчука. – Кн 2: Комбайни зернозбиральні. – К.: Грамота, 2004. – 320 с.
18. *Головчук А.Ф.* Експлуатація та ремонт сільськогосподарської техніки: підручник у 3 кн. / А.Ф. Головчук, В.І Марченко, В.Ф. Орлов; за ред. А.Ф. Головчука. – Кн.3: Машини сільськогосподарські . - К.:Грамота, 2005. – 576 с.
19. *Головчук А.Ф.* Машиновикористання та екологія довкілля: підручник /А.Ф. Головчук, А.С. Лімоніт, М.Г. Бондаренко; за ред.. А.Ф. Головчука. – К.: Грамота, 2007. – 360 с.
20. *Головчук А.Ф.* Будова і технічне обслуговування тракторів і автомобілів: Практикум у двох книгах. – Кн.. І: Автотракторні двигуни та обладнання. – Умань, 2011. – 292 с.
21. *Головчук А.Ф.* Будова і технічне обслуговування тракторів і автомобілів: Практикум у двох книгах. – Кн.. ІІ: Трансмісія, ходова частина, механізми управління та робоче обладнання. – Умань, 2011. – 312 с.
22. *Грунти Уманщини в дослідженнях В.В. Докучаєва і його послідовників / Головчук А.Ф., Карасюк І.М., Копитко П.Г., Недвига М.В. /Вісник Харківського національного технічного університету ім. В.В. Докучаєва / Грунтознавство, агрохімія, землеробство, лісове господарство. – №1, – Харків, 2009. – С. 30-37*

23. Син Томашівської землі. – Київ: Грамота, 2009. – 216 с.
24. Державні нагороди України. Кавалери та лауреати: Довідково – енциклопедичне та біографічне видання/ Уклад.: Болгов В.В., Болгов І.В.- К.: Українська конфедерація журналістів, 2014. – с.560.

НОВІ ТЕХНОЛОГІЇ В ДІАГНОСТИЦІ ТА ХІРУРГІЧНОМУ ЛІКУВАННІ ЧЕРЕПНО-МОЗКОВОЇ ТРАВМИ ТА ЇХ ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ПІДГОТОВКИ ЛІКАРІВ-НЕЙРОХІРУРГІВ І СТУДЕНТІВ

В.І. Сіпітій

академік, заслужений діяч науки і техніки України;

кандидат медичних наук О.А. Старчак;

В.Ю. Свіріденко

Ушкодження центральної нервової системи становлять близько 40% за даними ВООЗ. Результати епідеміологічних досліджень інституту нейрохірургії ім. акад. А.П. Ромоданова показали, що нейрохірургічну допомогу щорічно надають більш ніж 100 тис. хворим з приводу травматичного ураження головного мозку [5, 7, 8, 9].

Хворі з ЧМТ становлять 70% тих, що знаходяться на лікуванні в нейрохірургічних стаціонарах України – 58454 (69%). Потерпілі з гострою ЧМТ становлять більшість (84%). Забій та стиснення головного мозку в структурі ЧМТ займають значне місце і зустрічаються з частотою 30-40 випадків на 100 000 населення. Урбанізація населення, збільшення кількості автомобілів, випадків зловживання алкоголем сприяло тому, що черепно-мозкова травма є не тільки медичною проблемою, але й соціальною.

Важливе значення має використання уніфікованих класифікацій ЧМТ, що дає можливість об'єктивно оцінювати клінічні форми черепно-мозгової травми в різних лікувальних установах.

І. Teasdale та В. Jennet розробили шкалу коми Глазго (ШКГ), яка широко використовується в світовій нейротравматології для кількісної оцінки порушень свідомості. Окремі автори запропонували більш повні класифікації ЧМТ [4, 7, 8, 14].

В патогенезі розвитку клінічних проявів значну роль відіграють осередкові симптоми, одиничні або множинні, легкого середнього або важкого ступеня, а також дифузне аксональне ушкодження мозку. Значну роль відіграє

ступінь вираження набряку-набрякання, гіперкапнія, лікворна гіпертензія та інші [10, 11, 12, 13].

Набряк мозку після травми розвивається протягом декількох годин та до 2-5 діб і більше. Залежно від поширення набряку мозку виділяють локальний набряк, перифокальний, частковий, а також дифузний усього мозку [4, 10, 13]. Внутрічерепні крововиливи при ЧМТ дуже часто поширюються в напрямку до стінки бічного шлуночка і нерідко розвивається дренування шлункової системи мозку, яке обумовлено вираженим набряком головного мозку.

Церебральний перфузійний тиск (ЦПТ) відіграє важливу роль в патогенезі ЧМТ [11]. При зниженні ЦПТ може виникнути порушення ауторегуляції мозкового кровообігу і виникнення ішемії мозку. У результаті порушення дихання центрального генезу виникає порушення газового складу крові у вигляді гіпоксії і гіперкапнії. В патогенезі ЧМТ важливу роль відіграють кількісні зміни ацетилхоліну, катехоламінів та збудливих нейромедіаторів, які приймають участь у регуляції накопичення кальцію в клітинах головного мозку. Облік різних механізмів порушення метаболізму мозку є необхідним для проведення адекватного патогенетичного лікування травматичних ушкоджень при ЧМТ.

На сучасному розвитку нейрохірургії необхідне визначення клінічної форми закритої черепно-мозкової травми. До закритої травми черепа та головного мозку відносять такі ушкодження, при яких м'які покрови черепа зберігаються або мають місце рани, які не проникають глибше апоневрозу, відсутній єдиний раньовий канал і порожнина черепа не сполучається із зовнішнім середовищем.

Комплексна діагностика закритої черепно-мозкової травми

Необхідно зробити ретельний огляд голови та всього тіла, та призначити комплекс додаткових методів дослідження, який включав би сучасні методи нейровізуалізаційної діагностики – комп'ютерну томографію, спіральну КТ, магнітно-резонансну томографію, а при необхідності МРТ-ангіографію [16].

Комп'ютерна томографія є одним із адекватних методів діагностики ЧМТ, особливо в гострому періоді, яка дозволяє визначити характер переломів кісток черепа. Застосування КТ у спеціальному «кістковому режимі» дозволяє виявити лінійні переломи конвикса та основи черепа, а також кісткові фрагменти втисненого перелому.

Застосування КТ і СКТ (спіральна комп'ютерна томографія) дають можливість виявити локалізацію, розмір епідуральних гематом у вигляді двопуклої зони, яка часто знаходиться біля склепіння черепа. Дані КТ і СКТ

дають можливість виявити хронічні субдуральні гематоми у вигляді серпоподібної зони, гомогенного підвищення щільності, яка розташована в області одної або двох долей головного мозку, а інколи займає всю півкулю великого мозку.

Магнітно-резонансна томографія має важливе значення в діагностиці ЧМТ [15]. Однак у гострому періоді порівняно з КТ і СКТ діагностичні можливості менш інформативні. Це обумовлено тим, що в перші години при ЧМТ внутрішньочерепні крововиливи ізоінтенсивні щодо головного мозку і практично не розпізнаються. Однак в діагностиці підострих, хронічних внутрішньочерепних крововиливів на відміну від КТ роль МРТ значно зростає. За допомогою МРТ можливо виявити наявність характерної інтенсивності МР-сигналу на T1 та T2 зважених зображеннях, що дає можливість точно встановити локалізацію і розмір внутрічерепного крововиливу. Застосування МРТ у хворих із ЧМТ у T1 та T2 зважених режимах дозволяє чітко визначити топографо-анатомічне розташування осередку патології, його розмір, відношення до структур, шлуночкової системи мозку, а також виявити ступінь зміщення структур стовбура головного мозку.

Застосування МРТ у T2 зваженому режимі дозволяє чітко діагностувати дифузно-аксональне ушкодження головного мозку [16]. При цьому виявляється мілкосередкові гіперінтенсивні осередки на межі сірої й білої речовини головного мозку і в ділянці мозолястого тіла.

Застосування КТ і МРТ в клінічній нейрохірургії дало можливість накопичити значний клінічний досвід і прийти до висновку, що при ЧМТ необхідно застосовувати КТ і МРТ комплексно, які доповнюють інформацію про стан і ступінь вираженості патології головного мозку. МРТ дає можливість в перші години при ЧМТ виявити наявність внутрічерепних крововиливів, локалізацію та розмір одиночних та множинних осередків забиття. Комплексне застосування КТ та МРТ дає можливість візуалізувати зони розвитку скронево-тенторіального та потиличного вклинення стовбурових структур головного мозку.

Застосування методів нейровізуалізації головного мозку при ЧМТ дозволяє вчасно обрати метод хірургічного лікування:

1. Застосувати ендоскопічну або стереотаксичну операцію для видалення внутрішньочерепних крововиливів.
2. При наявності контузій-розтрощення головного мозку застосувати малоінвазивний метод хірургічного лікування.
3. При дифузному аксональному ушкодженні головного мозку обґрунтувати протипокази для хірургічного лікування.

Діагностична ендокраніюскопія

Ця методика дає можливість виконати доступ у порожнину черепа шляхом накладання діагностичних фрезових отворів. Потім через фрезований отвір вводиться ендоскоп у порожнину черепа і здійснюється огляд конвексимальних і базальних відділів внутрічерепного простору.

Основні покази для проведення діагностичної ендоскопії:

1. Неможливість проведення необхідної педоопераційної нейрохірургічної діагностики у зв'язку з відсутністю КТ і МРТ.

2. Необхідність уточнення локалізації внутрічерепного крововиливу, осередка контузії.

3. При наявності гостро наростаючої дислокації стовбура мозку необхідності прийняття рішення про екстрене виконання оперативного втручання.

Деякі автори рекомендують застосовувати стереотопографічний підхід для забезпечення огляду і проведення ендоскопічних маніпуляцій у різних ділянках порожнини черепа [6]. Застосування ЕКС дає можливість малоінвазивно провести ендоскопічний огляд конвексу й основи черепу без відтиснення та травматизації кори мозку і знайти епі- та субдуральні гематоми, осередки контузій-розтрощення головного мозку.

Хірургічне лікування епідуральних травматичних гематом

При встановленні діагнозу епідуральної гематоми показано невідкладне оперативне втручання, що обумовлено наступними показами:

1. Епідуральна гематома визиває гостру компресію півкулі головного мозку, що проявляється наявністю осередкових симптомів та виражених явищ дислокації стовбура головного мозку.

2. Наявність в клінічній картині захворювання «світлого» проміжку, який раптово закінчується повторним поглибленням порушення свідомості та наростанням очагового статусу.

3. Виявлені внутрічерепні гематоми при КТ або МРТ у супратенторіальному просторі об'ємом більше 50 мл³ а в субтенторіальному – більше 20 мл³.

4. Виявлені при КТ та МРТ ознаки зсуву серединних структур мозку більш ніж на 5-7 мм, наявність грубої деформації бічного шлуночка, базальних цистерн на стороні локалізації епідуральної гематоми.

5. Незалежно від об'єму епідуральної гематоми у випадку наявності втиснення перелому, хірургічне лікування проводиться обов'язково.

6. Виявлені при КТ і МРТ епідуральні гематоми в об'ємі менше 20 мл³, але коли вони є причиною розвитку оклюзійної гідроцефалії обов'язково проводиться оперативне лікування.

Одним із сучасних і перспективних методів хірургічного лікування епідуральних травматичних гематом є метод мінімально-інвазивної ендоскопії.

Основні етапи видалення епідуральних гематом:

1. Виконується аспірація рідкого вмісту епідуральної гематоми, вимиваються пухкі згустки крові, як правило від центра гематоми в напрямку до її периферії.

2. Розташовані в порожнині великі згустки крові під контролем ендоскопа розробляються за допомогою мікрохірургічних інструментів і потім згустки видаляються.

3. При хронічних субдуральних гематомах великі згустки мобілізуються, а потім під контролем ендоскопа витягуються через фрезовий отвір с застосуванням мікрохірургічних інструментів.

4. Фракційне видалення фіксованих згустків епідуральних гематом здійснюється за допомогою ендоскопічних мікрощипців і мікроножниць.

При видаленні хронічних субдуральних гематом одним із нових і перспективних методів лікування є застосування відеоендоскопічної технології. Застосування малоінвазивного ендоскопічного методу дає можливість:

1. Поетапно трансформувати багатокамерну хронічну гематому в однокамерну, що значно підвищує її дренування, що дає можливість ефективно видалити осумковані скупчення крові.

2. Радикально виділити проміжні і крайові згустки гематоми, роз'єднати зрощення внутрішньої мембрани.

3. Видалити тотально всю хронічну субдуральну гематому з застосуванням відео ендоскопії і мікрохірургічних інструментів.

Відео ендоскопічний міні травматичний метод оперативного втручання є високоефективним і дозволяє значно знизити післяопераційну летальність. При хірургічному лікуванні забиття головного мозку важкого ступеня проводиться видалення осередків контузії-розтрощення із застосуванням нових технологій.

Одним із нових і перспективних методів є сумісне застосування мікрохірургічної техніки з використанням інтеропераційної мікроскопії (збільшення в 5-7 разів) і ультразвукової аспірації, що дозволяє малоінвазивно виділити нежиттєздатні ділянки мозкової тканини. Окремі автори [1, 2, 3] вважають доцільним при хірургічному лікуванні контузій розтрощення головного мозку застосовувати генну і клітинну терапію. При цьому вони пропонують в якості трансфера в клітини травмованого мозку різні види генів: 1) нейротрофінів; 2) аполіпротеїна Е; 3) інгібіторів апоптоза, які мають поліпептидну природу (белок bel-2) або протеїн, який інгібує нейрональний апоптоз (NAIP).

Важливо виділити, що оперативне втручання при ЧМТ повинно бути спрямоване не тільки на видалення осередка забиття-розтрощення мозку, але й усунення дислокації ствола головного мозку.

Методологія клінічного діагнозу черепно-мозкової травми

В сучасній клінічній нейрохірургії важливу роль відіграє своєчасна і точна діагностика ЧМТ. Впровадження в нейрохірургічну клініку новітніх технологій неінвазивної нейровізуалізації (КТ і МРТ) дали можливість прижиттєвого вивчення топографо-анатомічних особливостей різних видів патології головного мозку, а також установити клінічний діагноз в ранні строки після перенесення ЧМТ.

Окремі автори [7, 8] виділяють основні сфери впливу комплексного застосування КТ і МРТ на постановку клінічного діагнозу ЧМТ:

Прижиттєва об'єктивізація субстратів клінічних форм ЧМТ.

Виявлення краніоцеребральних співвідношень і стану лікворних просторів головного мозку.

Візуалізація реакцій головного мозку на ЧМТ.

Вивчення еволюції та саногенезу осередків забиття, розтрощення, гематом та гідром.

Простежування динаміки перебігу травматичного хвороби головного мозку.

Однак застосування новітніх технологій (КТ, МРТ та інших) недостатньо для постановки клінічного діагнозу ЧМТ. Для того щоб правильно і адекватно обґрунтувати покази і протипокази для проведення оперативного лікування необхідно детально вивчити анамнез, дані соматичного та неврологічного статусу, провести аналіз і синтез отриманих клінічних результатів про кожного конкретного хворого. Індивідуальні діагностичні, в тому числі результати комплексного дослідження КТ і МРТ дають можливість розширити клінічне мислення при постановці клінічного діагнозу у кожного хворого, що дає можливість адекватно отримати клінічний діагноз та виробити покази і протипокази для хірургічного лікування.

Отриманий короткий зміст усіх клінічних процесів – це є клінічний діагноз ЧМТ, який дає можливість провести достовірні епідеміологічні та уніфіковані статистичні дослідження. В структуру побудови клінічного діагнозу ЧМТ обов'язково повинні входити епідеміологічні фактори, особливості патогенезу, морфологічні та різні функціональні зміни, які мають місце у кожного хворого при ЧМТ. При побудові клінічного діагнозу необхідно враховувати класифікацію клінічних форм ЧМТ [7, 8]. При встановленні клінічного діагнозу ЧМТ необхідно виділити дві його частини:

1. Загальну нозологічну характеристику.
2. Конкретну характеристику топографо-анатомічних особливостей, ведучих клінічних та функціональних змін.

В першій частині клінічного діагнозу ЧМТ використовують загальноприйняті характеристики:

1. За тяжкістю ЧМТ розділяють на три ступеня: легкий, середній і важкий.

2. Розрізняють відкриту і закриту ЧМТ, залежно від наявності ушкоджень твердої мозкової оболонки виділяють непроникаючу (при збереженні твердої мозкової оболонки), а при її ушкодженні виділяють проникаючу ЧМТ.

3. Виділяють: а) при ушкодженні тільки голови – ізольовану ЧМТ; б) при одночасному ушкодженні кісток костяка або внутрішніх органів – сумісну ЧМТ; в) при наявності впливу різних впливів енергії – термічної, механічної, променевої, хімічної – комбіновану ЧМТ.

4. Первинну або поєднану ЧМТ.

В другій частині клінічного діагнозу представляються анатомічні й функціональні дані. В першу чергу відмічаються внутрішньочерепні ушкодження. З урахуванням класифікації клінічної форми ЧМТ:

1. Струс головного мозку.
2. Забиття головного мозку (легкого, середнього, важкого ступеня).
3. Стиснення головного мозку.
4. Дифузне аксональне ушкодження головного мозку (ДАУ).

Відмічають характер осередкової патології, сторону ушкодження, конвексальний або базальний відділ головного мозку. Виділяють розположення та вид перелому кісток черепа, наявність ліквореї, вид раньових ушкоджень м'яких тканин голови. Клінічний діагноз обов'язково повинен бути підтверджений даними клінічних досліджень (краніографію, КТ, МРТ та інші), а також назвою проведеної хірургічної операції, а при летальному випадку – секційною верифікацією. Відмічають також ступінь проявлення різних функціональних змін, які виникли у головного мозку при ЧМТ, порушення свідомості (кома I, II, III сопор). При наявності алкогольної інтоксикації указують в діагнозі ступінь її вираженості. Відмічають назву операції «Стан після операції...». При наявності поєднаної травми характер позачерепних ушкоджень (перелом ребер, кінцівок, черевної порожнини та ін.). Відмічаються різні ускладнення (менінгіт, вентрикуліт та інші), а також позачерепні ушкодження (пневмонія, нефрит та ін.).

При формуванні діагнозу при ЧМТ виділяють:

1. Діагноз при надходженні хворого в стаціонар.
2. Доопераційний клінічний діагноз.
3. Виписний діагноз обов'язково верифікований на операції або секції.

Необхідно відмітити, що знайомство лікарів-нейрохірургів і студентів з новими технологіями в діагностиці та хірургічному лікуванні ЧМТ значно підвищує якість їх підготовки, що є доцільним на сучасному етапі розвитку медичної освіти.

Література

1. Белошицкий В.В. Возможности генной и клеточной терапии в лечении черепно-мозговой травмы. Український нейрохірургічний журнал. 2006, № 1. – С.9.
2. Белошицкий В.В. Новые подходы и технологии в лечении черепно-мозговой травмы. Конференція нейрохірургів України. 2012, м. Київ. С.23.
3. Бараненко Б.А., Цымбалюк В.И., Чонак Н.Г. Особенности метаболизма в травмированном полушарии большого мозга после экспериментальной черепно-мозговой травмы и трансплантации фетальной нервной ткани. Український нейрохірургічний журнал. 2014, № 1. – С.26-31.
4. Бобоев Ж.И., Мирзабаев М.Д., Кариев Ш.М. Результаты лечения больных с диффузным аксональным повреждением головного мозга. Конференція нейрохірургів України. 2012, м. Київ. С.23.
5. Зозуля Ю.А. Качество жизни пациента как показатель эффективности оказания медицинской помощи. Український нейрохірургічний журнал. 2007, № 4. – С.37-39.
6. Карахан В.Б. Ендоскопічна хірургія при черепно-мозковій травмі. В кн. «Клінічне керівництво по черепно-мозковій травмі», 2001, том II, с. 18-37.
7. Лебедев В.В. Крылов В.В. «Неотложная нейрохирургия». 2009, 568 с.
8. Лихтерман Л.Б. Неврология черепно-мозговой травмы. В кн. «Клиническое руководство по черепно-мозговой травме». 1998. т.I. С.230-268.
9. Педаченко Е.Г. Науково-технічний прогрес і перспективи сучасної нейротравматології. Український нейрохірургічний журнал. 2006, № 1. – С.4-8.
10. Педаченко Е.Г., Гук А.П. Концепція розвитку нейрохірургічної служби в Україні. Український нейрохірургічний журнал. 2014, № 2. – С.4-7.
11. Поліщук М.Е., Загрітчук І.В. Ефективність одночасного моніторингу ВЧТ та ПТ мозку у хворих з тяжкою ЧМТ. Міжнародний медичний форум і інновації в медицині. 2012. С. 31-32.
12. Bazarian J. et al. Diffusion tensor imaging detects clinical important axonal damage after mild traumatic brain injury: a pilot study. // J. Neurotrauma – 2007. Vol.24. p. 1447-1459.
13. Ben Son R, Meda S. et al. I local white matter analysis of diffusion tensor images is predictive of injury severity in traumatic brain injury / J. Neurotrauma. – 2007. – vol. 24; p.446-459.

14. *Inglese M. Manani et al.* Diffuse axonal injury in mild traumatic brain injury a diffusion tensor imaging study. *Neurosurgery*. 2005. v.103. – p.298-303.
15. *Kim J. et al.* Structural consequences of diffuse traumatic brain injury: a large deformation tensor – based morphometry study // *Neurosurgery*. – 2008. – vol. 39. – 1017-1026.
16. *Mannion R. et al.* Mechanism – based MRI classification of traumatic injury and its relationship to outcome. // *J. Neurotrauma*. – 2007. vol.24. p. 128-135.

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПІДГОТОВКИ ТЕХНІЧНОЇ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ЕЛІТИ В УКРАЇНІ

Кузнєцов Ю.М.

Для збереження і примноження інтелекту України середню і вищу освіту слід розглядати як головний ведучий фактор соціального, економічного і культурного прогресу [1]. Тільки високоосвічена, креативна молодь, що озброєна знаннями і методами виходу з проблемних ситуацій, зможе забезпечити велич України, як міцної держави, що за інтелектом, культурою, природним багатством, промисловим і аграрним потенціалом гідна бути серед провідних країн Європи і цілого світу [3,5].

Будь-яку державу можна уявити у вигляді октаедра (кристала природнього алмаза) з шістьма вершинами або у вигляді двох об'єднаних чотиригранних пірамід із загальною основою, чотири вершини якої утворюють фундамент могутності і незалежності держави (рис. 1) [5]: В – соціальна сфера послуг, медицина, спорт; С – наука; Д – освіта і культура; Е – виробництво.

Вершиною А є громадянське суспільство з визнаними лідерами (інтелектуальною елітою) – людьми з високою мораллю і духовністю. Вершиною F є обрана народом влада, яка діє згідно з Конституцією і формує бюджет. В демократичній державі повинені бути зв'язки всіх вершин між собою. Це означає, що при владі (вершина F) в громадянському суспільстві (вершина А) і усіх сферах діяльності (вершини В, С, Д, Е) керівниками мають бути інтелектуали – високоморальні, компетентні люди, які користуються авторитетом у суспільстві.

На сьогоднішній день суспільство, як ніколи, відчуває гостру потребу у вагомих інноваціях, бо вичерпуються природні ресурси, знищується жива природа, зростають духовні і моральні запити людей на фоні збагачення невеликої «купки» олігархів, а значна доля людей страждає від стресів, недоїдання і

знаходиться за межею бідності. В Україні на першому місці залишається **економіка речей**, що характерно для нерозвинутого капіталістичного ладу при нехтуванні Конституцією та верховенством права, у той час, як у високорозвинених державах превалює **економіка знань (інноваційна економіка)** та дотримуються Конституція і верховенство права [7].

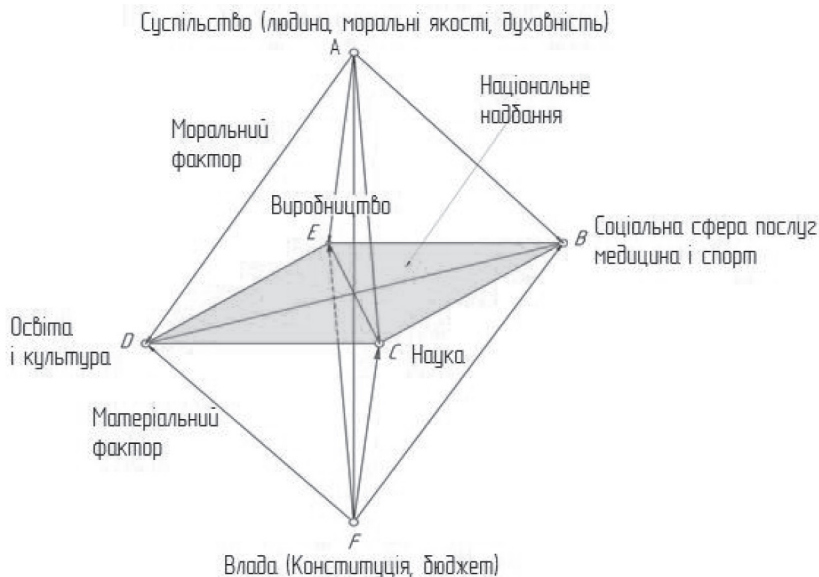

Рисунок 1. Високорозвинена держава, як природний алмаз, з високими моральними і матеріальними здобутками

На жаль, підготовка інтелектуальної еліти в Україні стримується недоліками існуючої системи освіти, серед яких [1, 3, 5]:

1) нехтування вихованням емоцій, адже вивчаючи твори мистецтва і літератури, ознайомлюючись з життям геніальних людей, відомих вчених та винахідників, читаючи фантастичну літературу, працюючи під керівництвом справжнього вчителя, можна також отримати і емоційне виховання;

2) догматизм і репродуктивна форма передачі знань – часто школярам і студентам подаються догми, загально прийняті думки, теорії і теореми, які пізніше, в напівусвідомленому вигляді молоді люди викладають на екзамені (вони втрачають інтерес до знань, вважають себе не здатними до самостійного мислення). Наукові дисципліни для студентів повинні викладатися таким чином, щоб студент міг проводити самостійні дослідження, отримувати

результати і висувати гіпотези і ідеї. Необхідно дати можливість студенту не менше 2 годин на тиждень працювати над не вирішеною до сих пір проблемою (народжується віра);

3) зверхнє відношення до фізичної праці (невміння «думати руками»), як до заняття не притаманного інтелектуалом; ліквідація в багатьох середніх навчальних закладах учбових класів і кабінетів з практичною, зокрема, технічною орієнтацією; відсутність у багатьох ВНЗ різних рівнів навчально-виробничих майстерень, де кожний майбутній інженер повинен був оволодівати робочими професіями слюсара, верстатника, зварювальника, ливарника, тощо; скорочення мережі професійно-технічних і ремісничих училищ; заміна майстерень і кабінетів на комп'ютерні класи замість об'єднання комп'ютерів (**інформаційних технологій**) з технологічним обладнанням (**новою технікою і новими технологіями**). Сьогодні молодих людей більше орієнтують на юридичні, економічні, інформаційні спеціальності, забуваючи, що в будь-якому виробничому процесі завжди присутні енергетичні, матеріальні і інформаційні процеси, де визначальним є отримання не **віртуального**, а реального (**матеріального**) продукту;

4) відставання навчальних програм від останніх досягнень в науці і техніці; дублювання (повторення) у ВНЗ деяких дисциплін середньої школи;

5) безперервні, неперевірені, неапробовані і непідготовлені перебудови в системі освіти без накопиченого досвіду (невиправданий і хибний масовий експеримент на людях!). Намагання наблизитися до європейської системи освіти переходить без ретельної і довготривалої апробації закони про освіту, де завжди був позивний консерватизм.

Накопичений автором півстолітній досвід викладання дисципліни студентам різних спеціальностей технічних ВНЗ, в яких викладається ланцюг знань з інтелектуальної власності (створення, патентно-інформаційні дослідження, набуття, охорона, захист, комерційна реалізація прав), свідчить про те, що вчитися треба все життя, щоб йти в ногу з вимогами сучасності. Для цього треба долати вектор інерції мислення і розширяти кругозір за рахунок: креативної форми навчання з використанням методології творчості (сучасні прийоми і методи пошуку нових рішень); постійної всебічної самоосвіти (відслідкування новинок науки, техніки і технологій); перекваліфікації і підвищення кваліфікації [3, 5].

В останній час спостерігається тенденція утворення нових наукових напрямків на основі досягнень біології, психології, інформаційних технологій і когнітивних наук [6], які набувають статусу «міждисциплінарних» і до яких відноситься **генетика**, яка вивчає закони спадковості і структурної мінливості в природних і антропогенних системах, що розвиваються у часі [4, 8, 11].

Використовуючи генетичні підходи [8], вчені НТУУ «КПІ» відкрили механізм «генетичної пам'яті» в електромеханічних [8] і механічних [9] об'єктах і передають свої здобутки через креативну форму оволодіння знаннями. Вперше в технічних науках розроблено методи розшифрування генетичних програм і створено перші в світі технічні об'єкти за їх генетичними кодами [12]. Це відкриває можливості створювати генетичні банки знань і враховувати не тільки досвід історичного минулого, але й передбачати генетично допустимі структури майбутнього [10, 11]. Впровадження таких креативних форм оволодіння знаннями у вищій технічній освіті суттєво скорочує матеріальні і часові витрати на пошукові дослідження і забезпечує інноваційний підхід до створення нових об'єктів техніки. Прикладом реалізації здобутків з використанням **генетико-морфологічного підходу** є запропонована концепція створення верстатів нового покоління з комп'ютерним керуванням [2, 4, 12]. Студенти самі складають верстати з обмеженої кількості модулів, пишуть програми керування і здійснюють обробку складно-профільних деталей.

Вся виробнича, наукова і творча діяльність людей спрямована на задоволення потреб в суспільстві при розв'язанні різних проблем. При цьому створювати треба не те, що заманеться або виходить (хоча це стане потрібним при поглядів майбутнє і генетичному передбаченні [10]), а те, що потрібне суспільству на сьогоднішній день залишаючи надію і створюючи оптимізм для майбутніх поколінь.

Саме з цих уявлень зупинюсь тільки на одному питанні – **наскрізної підготовки** технічної інтелектуальної еліти, яка здібна «думати руками» і втілювати в життя за короткі терміни інновації, що зможе вивести Україну в провідні країни Європи і світу.

Наскрізна підготовка такої еліти – молодой генерації будівників нової України по досвіду провідних країн і, зокрема, США [7] повинна бути спрямована на те, щоб розкрити і максимально використати потенційні здібності і можливості молодой людини, починаючи з дитячого садка в нерозривному ланцюгу отримання знань, умінь і практичних навичок: дошкільна, середня, вища освіта – виробництво – аспірантура і докторантура (рис. 2,3).

В такій складній ситуації, в якій опиналася Україна, тільки інвестування в освіту і науку зможуть не тільки зберегти, а й примножити інтелектуальний капітал держави, що дасть зростання добробуту людей України і підніме її авторитет на світовому просторі. Якщо в землю не кинути зерна і не доглядати, не отримаєш врожаю. Так повинно бути і з державним підходом до інтелекту нації.

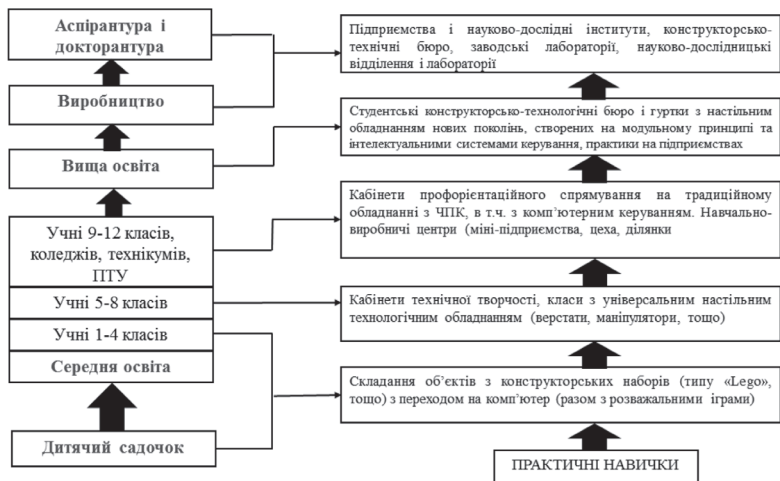

Рисунок 2. Наскрізна підготовка технічної інтелектуальної еліти України

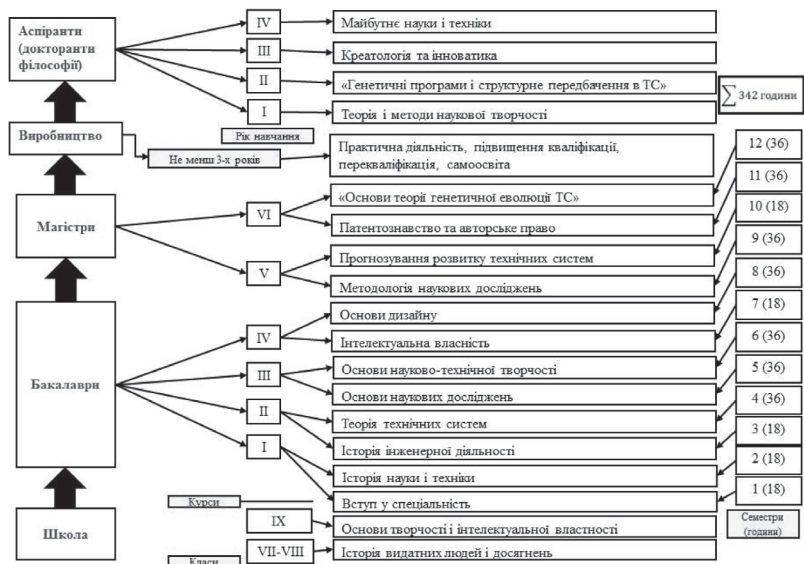

Рисунок 3. Мінімум додаткових дисциплін наскрісної підготовки технічної інтелектуальної еліти України

Необхідність приділення великої уваги до розвитку освіти і науки пояснюється тим, що це значно впливає на всі аспекти сучасного суспільства, підвищує науково-технічний прогрес і економічний зріст, забезпечує успіх боротьби з хворобами і розквіт культурного життя, можливості держави швидко і ефективно відгукуватись на нагальні соціальні потреби.

Сьогодні **задача науки** – відкрити природню гармонію систем у певній області знань і оволодіти стратегією наукового передбачення для забезпечення свого майбутнього; **задача освіти** – сформувати системний, креативний стиль мислення у студентів, здібних творити і розв'язувати складні міждисциплінарні завдання.

Значну роль в розробці загальної концепції підготовки інтелектуальної еліти України на термін 25-50 років повинна відіграти Академія наук вищої освіти України (АН ВОУ) разом з іншими академіями, яка готова прийняти державне замовлення з відповідним фінансуванням.

Література

1. Кузнецов Ю.М. Концепція творчої активності майбутніх фахівців у вищих навчальних закладах України. – Матеріали міжнародної науково-методичної конференції «Інженерна освіта на межі тисячоліть: минуле, сучасне, майбутнє». – К.: НТУУ «КПІ», 1998. – 268 с.
2. Кузнецов Ю.М. Сучасний стан, перспективи розвитку і виробництва металорізальних верстатів в Україні // Вісті АІНУ, №1 (44), 2011. – с.3-8.
3. Креативний підхід – головний інструмент в інноваційному прориві // журнал «Інтелектуальна власність», №4, 2011. – с.12-16.
4. Кузнецов Ю.Н. Генетический подход – ключ к созданию сложных технических систем /Ю.Н. Кузнецов, В.Ф. Шинкаренко // журнал «Технологічні комплекси», вип. 12 (5, 6). – Луцьк: 2013. – с. 15-27.
5. Кузнецов Ю.Н. Креатология и инноватика – залог успеха в подготовке инженерных и научных кадров // Научные известия. International scientific technical conference “Technics. Technologies. Education. Safety – 15” Proceedings, vol. 5, VelikoTarnovo, 2015. – с. 48-51.
6. Миллер Дж. (1956) – доклад на симпозиуме в Массачусетском Технологическом Институте). Магическое число семь плюс или минус два. О некоторых пределах нашей способности перерабатывать информацию // Инженерная психология / Под ред. Д.Ю. Панова и В.П. Зинченко. – М.: Прогресс, 1964 – с. 192-225.
7. Тарташвили Т.А. Система подготовки интеллектуальной элиты в США / Под ред. Ю.Я. Клеко. – М.: 1988. – 68 с. (Повышение квалификации в системе высшей школы: обзор Информ. НИИВШ; Вып. 1).
8. Шинкаренко В.Ф. Основи теорії еволюції електромеханічних систем: Монографія. – К.: Наукова думка, 2002. – 288 с.
9. Шинкаренко В.Ф., Кузнецов Ю.Н. Междисциплинарный подход к моделированию

- и созданию сложных электромеханических систем на примере мотор-шпинделей // Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції «Сучасні технології промислового комплексу». – Херсон: ХНТУ, 2015. – с. 8-13.
10. *Шинкаренко В.Ф.* Генетическое предвидение как системная основа в стратегии управления инновационным развитием технических систем. Праці Таврійського державного агротехнічного університету. Вип. 11, том 4, 2011. – с. 3 – 19.
 11. *Шинкаренко В.Ф.* Історія техніки в контексті генетичної коеволюції природних і антропогенних систем // Дослідження з історії техніки. Вип. 19, 2014 р. – С. 15 – 21.
 12. *Kuznetsov Y., Shinkarenko V.* The genetic approach is the key to innovative Synthesis of complicated Technical systems. Journal TU – Plovdiv, Fundaments Sciences and Applications. Vol. 16, (2), 2011, - p. 15-33.

МОЖЛИВОСТІ ЗАХИСТУ ПРАВ НА ТЕХНІЧНЕ НОУ-ХАУ У ПРАКТИЦІ ВІТЧИЗНЯНИХ ВИШІВ

Колосов О.Є., Кузнєцов Ю.М., академіки

Можливі форми представлення інформації при оформленні ноу-хау

Для того, щоб представляти інформацію як «ноу-хау», це повинна бути технічна, організаційна, комерційна, економічна і інша інформація, яка може сприяти підвищенню ефективності виробництва і іншої суспільно корисної діяльності або давати інший позитивний ефект, невідома третім особам, внаслідок чого вона має комерційну цінність [1-11].

Враховуючи випадки, коли інформація може бути товаром, потрібно додати, що ця інформація повинна бути придатна до відчуження її власником. Тому не може вважатися як «ноу-хау» фізична, психологічна або інша здатність людини впливати на інших людей або здатність здійснювати дії, що недоступні іншим людям.

Вище було сказано, що спеціальних правових норм (тобто спеціального законодавства), які регулюють відносини відносно права на «ноу-хау» (нерозкрити інформацію), в Україні немає. Офіційної реєстрації «ноу-хау» (нерозкритої інформації) не існує, його суть має виключно конфіденційний характер: інформація має цінність, поки вона не розкрита іншими особами.

У зв'язку з цим визначити неправомірне використання «нерозкритої інформації» (тобто її використання без дозволу власника) і вимагати потім захисту свого порушеного права практично неможливо: адже інформацією можна заволодіти просто візуально, подивившись на записи, креслення, або

натурні механізми. Цього може вистачити, щоб зрозуміти суть інформації і можливості її використання.

Таким чином, виходячи з проблеми забезпечення правового захисту «ноу-хау» (нерозкритої інформації), можна констатувати, що опис або будь-яка інша фіксація інформації на матеріальному носії являє собою підприємницьку небезпеку. Однак це зовсім не означає, що така фіксація не може мати місце: просто в такому випадку необхідно буде вжити заходи відносно її захисту.

У той же час відсутність правових норм, які регулюють відносини відносно захисту права на «ноу-хау», не означає, що «ноу-хау» (нерозкрита інформація) не може бути об'єктом цивільного обороту.

У відповідності зі статтею 13 Закони України «Про господарські товариства» [12] передбачено, що внесками учасників в статутний фонд можуть бути, зокрема, майнові права на інтелектуальну власність. З вказаних вище визначень терміну «ноу-хау» витікає, що «ноу-хау» є результатом інтелектуальної діяльності. У відповідності зі ст. 41 Закони України «Про власність» [9], «ноу-хау», як результат інтелектуальної діяльності, є об'єктом інтелектуальної власності.

Майновими правами інтелектуальної власності, зокрема, є:

- √ право на використання об'єкта права інтелектуальної власності;
- √ виняткове право дозволяти використання об'єкта права інтелектуальної власності;
- √ виняткове право перешкоджати неправомірному використанню об'єкта права інтелектуальної власності.

Отже, право на використання «ноу-хау» може виступати як внесок до статутного фонду товариства (при цьому, забігаючи уперед, укажемо, що як нематеріальний актив підприємство оприбутковує на баланс не сам матеріальний носій «ноу-хау», а право на його використання).

У відповідності зі ст. 4 Закони України «Про господарські товариства» [12], вид внеску (наприклад, нематеріальний актив у вигляді «ноу-хау», що відноситься до організації трудового процесу і т.п.), його вартість, порядок і терміни внесення необхідно указати в засновницьких документах (засновницькому договорі). Внесок «ноу-хау» у статутний фонд фактично означає, що учасник надає право використовувати інформацію, яка складає суть конкретного «ноу-хау». При цьому сторони можуть самостійно визначити порядок передачі такої інформації.

Виходячи з того, що в більшості випадків внаслідок великого об'єму або по інших причинах передати інформацію і надалі ефективно її використати

без відповідної фіксації на матеріальному носії неможливо (або, принаймні, існує імовірність неправильного її застосування), передача права супроводжується передачею відповідної документації (носія цієї інформації).

На сьогодні правовий захист «ноу-хау» є можливим тільки лише на основі Закону України «Про інформацію» [11], де під інформацією розуміють документовані або публічно оголошені відомості про події і явища, які відбуваються в суспільстві, державі і навколишньому природному середовищі.

Під джерелами інформації розуміють передбачені або встановлені Законом України «Про інформацію» носії інформації: документи і інші носії інформації, які являють собою матеріальні об'єкти, які зберігають інформацію, а також повідомлення засобів масової інформації, публічні виступи.

Отже, **документування інформації**, яка являє собою суть «ноу-хау», дає, по-перше, хоч якусь можливість її захисту, а по-друге, можливість обґрунтування перед податковими органами (а вони без наявності задокументованої інформації, як показує практика, обов'язково підуть на конфлікт) правомірності і дійсності здійснення внеску до статутного фонду. Тому рекомендується відображати суть «ноу-хау» на матеріальному носії.

Крім того, враховуючи зацікавленість власника «ноу-хау» (у цьому разі учасника в статутному фонді підприємства) в його правовій охороні і взагалі у правомірності його існування, в договорі між учасником і підприємством необхідно визначити сферу використання «ноу-хау» і відобразити заходи щодо збереження конфіденційності (секрету) інформації, яка складає його суть.

Ці заходи можуть бути різними, наприклад:

- збереження інформації шляхом умовчання (нерозголошення);
- якщо передача інформації супроводжувалась передачею матеріальних носіїв інформації, то це може бути також зобов'язання зберігати в таємниці носій інформації.

За порушення кожного виду зобов'язань необхідно передбачити міру відповідальності.

Потрібно особливо підкреслити, що в будь-якому випадку факт передачі права на інформацію (іншими словами, факт передачі інформації) і підтвердження його отримання (фактично - отримання інформації), а також відсутність у сторони, яка приймає, претензій до вигляду і стану отриманої інформації потрібно закріпити в акті прийому-передачі. Адже саме акт прийому-передачі є документом, на основі якого буде згодом оприбутковане «ноу-хау».

Особливості оформлення і реєстрація опису технічного ноу-хау

Наведемо деякі визначення, що будуть використовуватись у подальшому описі.

Державна нотаріальна контора - елемент системи державних органів, підтверджуючих права і факти, що мають юридичне значення.

Подання на торги - офіційна заява володаря товару, в тому числі і інтелектуального, потенційним покупцям товару.

Опціонна угода - попередня угода сторін про процедуру самої акції купівлі-продажу (зумовлює всі нюанси правил переговорів відносно купівлі-продажу товарів) - від німецького слова опціон (option < лат. optio або optionis) - вибір; на біржах - привілей, що обумовлюється при виплаті певної премії на придбання товару по заздалегідь встановленій ціні протягом певного терміну.

Експертна комісія покупця - комісія, що проводить техніко-економічний аналіз технічного «ноу-хау».

Договір купівлі-продажу «ноу-хау» - офіційна угода сторін відносно реалізації «ноу-хау».

Конфіденційний - (лат. *confidentia* - довіра) - секретний, що не підлягає розголошенню.

Автор «ноу-хау» повинен сам завдяки самостійному аналізу різноманітних інформаційних джерел переконатися у відсутності аналогів його «ноу-хау» (це є вимогою техніки безпеки стосовно конфіденційності «ноу-хау»).

Оформлення опису технічного ноу-хау

Технічне ноу-хау, як правило, може бути оформлене на прилад або технологію.

У роботі [2] запропонована наступна структура опису технічного ноу-хау на пристрій або спосіб, яку, як ми вважаємо, доцільно використовувати при оформленні опису технічних ноу-хау.

Назва «Представлення ноу-хау... (офіційна назва технічного ноу-хау) на торги» (ця частина може бути і іншою).

Рекомендуємий обсяг опису складає 1-2 стор. друкованого (машинописного або комп'ютерного) тексту, але за необхідності може бути і більшим.

Кожне речення необхідно нумерувати. Логіка побудови тексту повинна бути бездоганною з точки зору розкриття «ноу-хау» (стороння люди-

на, яка читає опис, повинна сама зрозуміти доцільність придбання «ноу-хау», але одночасно не в змозі реалізувати його без придбання додаткової конфіденційної інформації).

Опис складається з трьох частин, кожна з яких починається стандартно. Кожна частина повинна містити лише ті відомості, вимоги, параметри, без яких реалізація в життя «ноу-хау» неможлива.

Структура «ноу-хау» на пристрій:

I частина починається словами:

«Пристрій (прилад, механізм) складається з:

1, 2, 3...»

Початок II-ї частини такий:

«Пристрій (прилад, механізм) збирають так:

1, 2, 3...»

Початок III-ї частини такий:

«Пристрій (прилад, механізм) працює так:

1, 2, 3...»

Якщо під об'єктом розуміти не тільки матеріалізований в матеріалі пристрій, але, наприклад, і програмний продукт, який можна описати з поданих трьох частин, то на нього також можна оформити «ноу-хау».

Структура «ноу-хау» на технологію:

I частина починається словами:

«Технологія вимагає:

1, 2, 3...»

Початок II-ї частини такий:

«Технологія виготовлення (виробництва) включає: 1,2, 3...».

Початок III-ї частини такий:

«Технологія (технологічний процес) реалізується (здійснюється) так:

1,2,3...».

Технологія - це сукупність знань про і способи і методи обробки продукту (матеріалів, речовин, програм, інформації тощо).

Алгоритм - комплекс послідовно виконуваних дій (кроків, етапів), направлених на рішення винахідницької задачі (не строго математично, а в більш широкому розумінні).

В математичному розумінні алгоритм - це сукупність дій, необхідних для рішення даної задачі, наприклад, алгоритм знаходження кореня з числа і т.д.

Якщо технологія, алгоритм або метод виконання *розумових операцій* визначають комплекс дій над об'єктом, то на них можуть бути оформлені «ноу-хау».

Як правило, додавати формули, креслення, графіки, таблиці і т.п. неприпустимо. В описі не повинно бути помилок, виправлень або підчисток.

Нижче наведено **приклад опису технічного ноу-хау** (на російській мові).

УТВЕРЖДАЮ

Исполнительный директор

ООО «Название предприятия»

_____Иванов И.И.

«__» _____ 201__ г.

НОУ-ХАУ 01

«СПОСОБ ФОРМИРОВАНИЯ СИГНАЛОВ ОДНОКАНАЛЬНОГО УПРАВЛЕНИЯ ЛЕТАТЕЛЬНОГО АППАРАТА, ВРАЩАЮЩЕГОСЯ ПО КРЕНУ»

Ноу-хау относится к относится к системам управления беспилотных летательных аппаратов (ракет), наводящихся в лазерном луче.

Целью использования ноу-хау является повышение точности наведения беспилотного летательного аппарата (ракеты), вращающейся по крену и наводящейся в лазерном луче, путем повышения качества функционирования и улучшения быстродействия контура управления беспилотного летательного аппарата, что достигается за счет дополнительного учета в структуре управляющего сигнала спектра дополнительно вводимых сигналов (величин сигналов), а именно сигнала, пропорционального отклонению летательного аппарата от заданной траектории, сигнала, пропорционального его градиенту, а также сигнала, пропорционального интегралу от него.

Предварительные использование ноу-хау показало высокую эффективность и надежность, а также высокую точность наведения беспилотных летательных аппаратов.

1. ДЛЯ РЕАЛИЗАЦИИ НОУ-ХАУ НЕОБХОДИМО:

1.1. Беспилотный летательный аппарат (ракета) с возможностью вращения по крену и наведения в лазерном луче.

1.2. Система управления беспилотного летательного аппарата, в том числе исполнительный рулевой привод.

Структурная схема системы управления летательным аппаратом, при помощи которой реализуется предлагаемое ноу-хау, показана на рис.1.

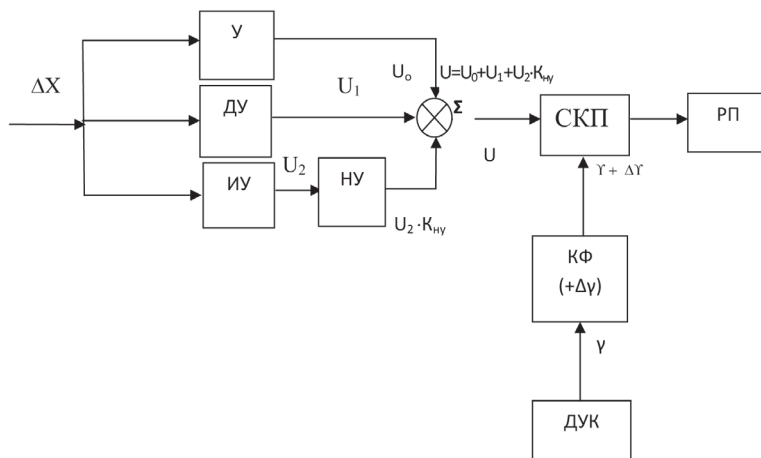

Рис.1

II. НОУ-ХАУ ПРЕДПОЛАГАЕТ ВЫПОЛНЕНИЕ СЛЕДУЮЩИХ ОПЕРАЦИЙ:

- 2.1. Измерение текущего угла крена (γ) летательного аппарата.
- 2.2. Проведение оценки угловой скорости крена (ω_0).
- 2.3. Выработка поправки на корректировку фазы сигнала ($\Delta\gamma$), поступающего на исполнительный рулевой привод.
- 2.4. Осуществление синусно–косинусного преобразования сигнала управления, вызванного отклонением летательного аппарата от заданной траектории, с учетом коррекции фазы сигнала управления.

III. НОУ-ХАУ РЕАЛИЗУЕТСЯ СЛЕДУЮЩИМ ОБРАЗОМ:

- 3.1. Измеряют величину сигнала, пропорционального величине отклонения (ΔX) летательного аппарата от заданной траектории (т.е. рассогласованию), и линейно усиливают его, получая в результате значение усиленно-го сигнала рассогласования (U_0).

3.2. Задают значение текущего порогового уровня ($U_{\text{пор}}$) величины сигнала рассогласования (U_o). После этого дифференцируют величину сигнала рассогласования (U_o), получая в результате величину сигнала, пропорционального градиенту величины рассогласования (U_1),

3.3. Интегрируют величину сигнала рассогласования (U_o), получая в результате значение сигнала (U_2).

3.4. Одноканальный результирующий сигнал (U) определяют путем добавления к величине сигнала рассогласования (U_o) величины сигнала, пропорционального градиенту этого отклонения (U_1), а также величины сигнала, пропорционального величине проинтегрированного сигнала этого отклонения (U_2).

3.5. Сигнал, пропорциональный величине проинтегрированного сигнала рассогласования (U_2), обнуляют при достижении текущего порогового уровня величины сигнала рассогласования ($U_{\text{пор}}$) с учётом направления скорости движения летательного аппарата, т.е. управляющий сигнал U формируют суммированием сигналов U_o , U_1 и U_2 (с поправочным коэффициентом):

$$U = U_o + U_2 + K_{\text{нл}} \cdot U_2,$$

где $K_{\text{нл}}$ — коэффициент усиления сигнала нелинейного усилителя (НУ), который формируют по закону:

$$K_{\text{нл}} = \begin{cases} 0, & \text{если } |U_o| \leq \varepsilon \cdot U_{\text{пор}}, U_o \cdot U_1 \leq 0, U_o \cdot U_2 \geq 0. \\ 1, & \text{в ином случае,} \end{cases}$$

где $|U_o|$ — абсолютное значение величины сигнала пропорционального отклонению летательного аппарата от заданной траектории, В;

ε — коэффициент, характеризующий допустимое отклонение летательного аппарата от заданной траектории (принимают $\varepsilon = 0,1$).

3.6. После этого сформированный управляющий сигнал (U) подают на синусно-косинусный преобразователь (СКП), посредством которого вырабатывают команды управления на рулевой привод (РП) с учётом вводимого в процессе полета в корректоре фазы (КФ) переменного значения фазового опережения $\Delta\gamma$, зависящего от частоты вращения беспилотного летательного аппарата по крену (γ — текущий угол крена).

3.7. При малых ошибках величины рассогласования ΔX на синусно-косинусный преобразователь (СКП) подают управляющий сигнал, равный $U = U_o + U_1$ (т.е. $K_{\text{нл}} \cdot U_2 = 0$). Такая изменяющаяся структура управляющего сигнала (U) позволяет обеспечить высокое быстродействие и заданное качество управления, а, следовательно, и высокую точность наведения.

Автори ноу-хау:

Реєстрація опису технічного ноу-хау

Реєстрацію опису, як правило, доцільно проводити в нотаріальній конторі за місцем проживання автора (авторів) ноу-хау, а для іногородніх авторів - у міській нотаріальній конторі № 1. Реєстрація здійснюється згідно чинного законодавства України. Підписи на листах ставляться в присутності нотаріуса. Реєструється саме факт подання документа (будь-якого).

Нотаріальною чинністю називається реєстрація часу подання документа. Це не що інше, як реєстрація пріоритету автора з точністю до хвилини.

Згідно закону, зміст документа нотаріуса не цікавить. Обсяг (об'єм) документа не регламентується, копії нотаріусу не залишаються. Кількість прошнурованих примірників не обмежена. Нотаріальна держреєстрація фіксує володаря «ноу-хау» і дозволяє йому розпоряджатися ним на власний розсуд. При цьому за держреєстрацію ноу-хау у нотаріуса сплачується держмити.

Висновки

У світлі проведеного аналізу наявних видів ноу-хау і особливостей їх оформлення та можливостей захисту прав на технічне ноу-хау в українському законодавстві, встановлено, що документування інформації, яка являє собою суть «ноу-хау», дає, по-перше, хоч якусь можливість її захисту, а по-друге, можливість обґрунтування перед податковими органами правомірності і дійсності виконуваних операцій з нематеріальними активами, зокрема, здійснення внеску до статутного фонду.

Наведений варіант структури опису технічного ноу-хау на пристрій або спосіб, яку доцільно використовувати при оформленні опису технічних ноу-хау. При цьому опис складається з трьох частин, кожна з яких починається стандартно. Кожна частина повинна містити лише ті відомості, вимоги, параметри, без яких реалізація в життя «ноу-хау» неможлива.

Крім того, враховуючи зацікавленість власника «ноу-хау» в його правовій охороні і взагалі у правомірності його існування, в договорі між учасником і підприємством необхідно визначати сферу використання «ноу-хау» і відображати заходи щодо збереження конфіденційності (секрету) інформації, яка складає його суть.

Література

1. Положення про об'єкти права інтелектуальної власності, що створені в НТУУ «КПІ»//http://www.ntuu_kpi.kiev.ua.
2. Кузнецов Ю.М. Основы патентознания та авторського права. - К.: ТОВ «ЗМОК», 2001. - 208 с.
3. Меньило Л.А. Передача прав інтелектуальної власності. - К.: ЗАТ «Інститут інтелектуальної власності і права, 2004. - 168 с.
4. Куцевич В.Л. How you about “know-how”? - К.: ЗАТ «Інститут інтелектуальної власності і права, 2000. - 6 с.
5. Закон України від 07.02.1991р. № 917—ХІІ «Про власність».
6. Цивільний Кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV//Відомості Верховної Ради (ВВР), 2003, NN 40-44, ст.356.
7. Куцевич В.Л. Про ноу-хау//Інтелектуальна власність. – 2005. - №4. – С. 32-38.
8. Закон України від 22.05.2003 г. №850—IV “Про охорону прав на винаходи і корисні моделі”.
9. Закон України від 07.02.1991р. № 917—ХІІ “Про власність”.
10. Декрет Кабінета Міністрів України “О государственной пошлине”.
11. Закон України «Про інформацію» від 12 жовтня 1992 року №2657-ХІІ//Відомості Верховної Ради. - 1992. - №48. - Ст. 650.
12. Закон Украины от 19.09.91 г. №1576-ХІІ “Про господарські товариства”.

НОУ-ХАУ ЯК НЕТРАДИЦІЙНИЙ ОБ'ЄКТ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ І ПРАВА. ВИДИ НОУ-ХАУ ТА ОСОБЛИВОСТІ ЇХ ОФОРМЛЕННЯ

В останній час все більше розмов точиться про необхідність виявлення і подальшого захисту такого новомодного у нас поняття у сфері інтелектуальної власності і права, як ноу-хау. Причому це стосується як студентів, так і науково-педагогічних працівників, що працюють у вітчизняних вишах.

Тому вважаємо за доцільне глибше розкрити сутність цього визначення. Адже у цей час багато хто з нинішніх студентів – майбутніх бакалаврів, спеціалістів і магістрів, аспірантів, викладачів, наукових і інженерно-технічних працівників та підприємців пов'язує своє матеріальне благополуччя саме з ноу-хау. Тому бажано, щоб більша кількість осіб, причетних до розробки і використання ноу-хау, знала про існуючі види ноу-хау і особливості їх

оформлення, а також про можливості захисту прав на технічне ноу-хау хау в українському законодавстві.

Зокрема, Положення про об'єкти права інтелектуальної власності, що створені в НТУУ «КПІ» [1], визначає дії працівників, докторантів, аспірантів та студентів НТУУ «КПІ» при виконанні ними своїх професійних обов'язків в рамках виконання науково-дослідної тематики згідно посадових інструкцій. Це положення є актуальним, особливо з точки зору приєднання України до СОТ ще у 2008 році.

У п. 1.3 цього Положення дається наступне визначення одного із нетрадиційних об'єктів інтелектуальної власності, а саме ноу-хау: «Ноу-хау – відомості технічного, економічного тощо характеру, що існують у вигляді інформації, в тому числі в режимі комерційної таємниці, навичок, досвіду, що не охороняються як об'єкти промислової власності та не розкриті з різних причин». Проте тут існує чимало нюансів, на які хотілося б зробити акценти.

Види ноу-хау

У залежності від виду виконуваної роботи, у результаті якої були отримані ноу-хау, їх можна умовно розподілити на технічні, управлінські, комерційні, фінансові.

Згідно [2] *технічне «ноу-хау» - це логічний результат, що забезпечує технічне досягнення* (воно може бути додатковим елементом, який істотно підсилює ефективність патентного захисту винаходів та інших науково-технічних досягнень).

Технічне досягнення - це реальний пріоритет над існуючим технічним рішенням.

Нетривіальне технічне рішення - це рішення, що не має аналогу.

Технічні ноу-хау можна підрозділити на:

- науково-дослідні в області НДР;
- конструкторські в області ДКР;
- технологічні і виробничі – «секрети виробництва»;
- розрахункові – в області інженерних розрахунків;
- проектні – в області проектування промислових і цивільних об'єктів та інші.

Зміст управлінського ноу-хау полягає звичайно в найбільш ефективних структурах і методах управління, простих і надійних структурних зв'язках як по вертикалі, так і по горизонталі, у чіткому розподілі обов'язків і їхнього змісту, функціональній взаємодії структурних підрозділів, методах взаємодії фірм, що кооперуються, (наприклад, фірми, що випускає продукцію, з постачальниками, з фірмами, що реалізують продукцію й експлуатують її).

Великою цінністю в області управління (менеджменту) є ноу-хау, пов'язані з використанням електронно-обчислювальної техніки і машин [3].

Комерційне ноу-хау звичайно полягає в передачі знань і досвіду в області реалізації продукції, містить дані про кон'юнктуру ринку, найбільш досвідчених і авторитетних фірмах-посередниках, збутових фірмах у країнах збуту продукції, найбільш доцільних формах реалізації продукції, організації її реклами тощо.

Фінансові ноу-хау містять відомості про найбільш вигідні форми використання коштів, цінних паперів, акцій, капіталовкладень з урахуванням зміни курсів валюти, особливостях національних податкових систем, митних обмеженнях, відомості про банківські об'єднання, форми кредитування та іншу аналогічну інформацію.

Найчастіше фінансове ноу-хау тісно переплітається з комерційним, а управлінське, у свою чергу, може також сполучатися з комерційним. Однак по характеру відомостей, знань і досвіду між ними можна провести чітку грань.

В [4] наведено сутність та види інформації, яка може відноситись до ноу-хау (див. табл.1).

Таблиця 1 - Належність видів інформації, яка може (чи не може) відноситись до ноу-хау згідно [4]

Види інформації та їх належність до ноу-хау	
До ноу-хау <i>звичайно</i> належать:	До ноу-хау <i>звичайно</i> не належать:
1	2
1. <u>технологічні секрети</u>, які <u>не вдається розкрити аналізом товарів, доступних на вільному ринку</u>, наприклад: * критерії вибору найкращої основної (а іноді - і допоміжної) сировини; * конкретні склади сировини, зокрема: ** склади шихти в металургії, виробництві скла і керамічних виробів; ** склади сирих гумових сумішей; ** склади деяких лакофарбових матеріалів; ** склади мастильно-охолоджуючих серед для обробки матеріалів різанням, гартувальних і інших рідких технологічних середовищ і регульованих газових атмосфер промислових печей;	1. суто торгові «секрети», наприклад: * дані про собівартість і прибутковість виробництва довільних товарів; * дані про платоспроможність підприємств і фізичних осіб; * методи ведення бухгалтерського обліку; * типові умови торгових операцій; * зміст реклами до її обнародування і т.п.; 2. відомості, приховування яких суперечить етичним або юридичним нормам, наприклад: * інформація про небезпечних для людей і/або навколишнього природного середовища властивостях яких-небудь товарів промислового призначення;

1	2
** склади основ купажних вин і багатьох слабо- і безалкогольних напоїв; ** склади промислових електродів; * оптимальні режими обробки сировини і напівфабрикатів; * критерії вибору і показники якості найкращих знарядь праці (особливо - інструментів і технологічного оснащення) і оптимальні прийоми їх використання; * повна і точна інформація про промислові продукти і технологію їх виробництва, прихована в комплектній технічній документації; * бази знань, бази даних, логічні і/або математичні алгоритми і складені на їх основі програми для обчислювальних машин, зокрема: ** алгоритми і програми управління технологічними процесами, ** бази знань, алгоритми і програмні комплекси автоматизованого проектування довільних об'єктів техніки; 2. особистий професійний досвід працівників промисловості, сільського господарства і охорони здоров'я, який <i>звичайно</i> передають «з рук в руки» і який все частіше намагаються фіксувати у вигляді так званих «<i>експертних систем</i>», а саме: * навички високоєфективного виконання будь-яких технологічних операцій у будь-яких галузях народного господарства, * досвід діагностики, профілактики і лікування захворювань людей і тварин.	* інформація про правила безпечного споживання таких товарів; * інформація про заходи безпеки, які повинні дотримуватися щоб уникнути збитків для людей і/або навколишнього природного середовища: ** при транспортуванні або зберіганні товарів промислового призначення і ** при знешкодженні або утилізації відходів виробництва або споживання таких товарів; 3. особистий професійний досвід політиків, діячів мистецтва (художників, літераторів, музикантів), працівників торгівлі і сферу послуг і професійних спортсменів. <u>Примітка.</u> Потрібно звернути увагу на те, на слово «<i>звичайно</i>» в заголовку колонки. Воно <i>мінє</i> загальне значення цього заголовка у зв'язку з тим, що термін «технологія» в сучасному світі трактують все ширше. Прикладами технології служать: * методи кризового управління підприємствами; * методи стимуляції попиту на довільні товари і послуги; * методи просування платоспроможних кандидатів на виборні посади; * методи легальної мінімізації оподаткування; * методи оптимізації перевезень. Їх іноді пропонують до продажу як ноу-хау, однак набагато частіше продають <i>тільки послуги</i>, засновані на їх застосуванні.

У таблиці 2 наведено сутність можливих ноу-хау при здійсненні управління і комерційної діяльності та наданні фінансових послуг, а також зміст охороноздатних рішень та технічних ноу-хау в НДР, роботах зі створення і промислового освоєння об'єктів нової техніки і технології.

Таблиця 2 - Сутність можливих ноу-хау при здійсненні управління і комерційної діяльності та наданні фінансових послуг, а також зміст охороноздатних рішень та технічних ноу-хау в НДР, роботах зі створення і промислового освоєння об'єктів нової техніки і технології

Види робіт/послуг	Результати реалізації ноу-хау	Приблизний зміст ноу-хау
УПРАВЛІНСЬКІ НОУ-ХАУ		
1	2	3
Управління і менеджмент в організаціях	Підвищення якості управління і менеджменту в організаціях та фірмах, що кооперуються, підвищення ефективності та продуктивності керування, а також результатів індивідуальної та суспільної праці. Отримання нових знань, досвіду, підвищення кваліфікації робітників і службовців при освоєнні нових видів управління. Заходи НОП і по застосуванню ПЕОМ при керуванні.	Вибір ефективних структур і методів керування, простих і надійних структурних зв'язків як по вертикалі, так і по горизонталі, у чіткому розподілі обов'язків і їхнього змісту, функціональній взаємодії структурних підрозділів, методах взаємодії фірм, що кооперуються. Використання електронно-обчислювальної техніки і машин.
КОМЕРЦІЙНІ НОУ-ХАУ		
Реалізація товарів та послуг	Вибір найбільш ефективної тактики і стратегії реалізації маркетингової політики відповідно до існуючої кон'юнктури. Підвищення прибутків від реалізації товарів і послуг. Диверсифікація і розширення ринків збуту. Підвищення ефективності при реалізації товарів і послуг на внутрішньому і міжнародному ринках, налагодження прямих зв'язків з виробниками товарів і послуг, вибір найбільш досвідчених фірм-посередників.	Передача знань і досвіду в області реалізації продукції, дані про кон'юнктуру ринку, найбільш досвідчені і авторитетні фірми-посередники, збутові фірми у країнах збуту продукції, найбільш доцільні форми реалізації продукції, організації її реклами тощо.
ФІНАНСОВІ НОУ-ХАУ		
Надання фінансових послуг	Підвищення якості надання фінансових послуг, диверсифікація фінансових послуг, збільшення прибутків. Отримання нових знань, досвіду, підвищення кваліфікації робітників і службовців при освоєнні нових видів фінансових послуг. Заходи НОП і по застосуванню ПЕОМ при наданні фінансових послуг.	Відомості про найбільш вигідні форми використання коштів, цінних паперів, акцій, капіталовкладень з урахуванням зміни курсів валюти, особливості національних податкових систем, митні обмеження, зведення про банківські об'єднання, форми кредитування та іншу аналогічну інформацію.

1	2	3
ТЕХНІЧНІ НОУ-ХАУ		
Фундаментальні НДР	Отримання нових знань, формулювання нових законів, наукові відкриття, теоретичний науковий прогноз та ін. Підвищення кваліфікації наукових працівників внаслідок отримання нових знань і досвіду в процесі НДР. Винаходи, пов'язані з розробкою наукової апаратури, приладів, установок зі способами проведення досліджень, з отриманням нових речовин, з створенням нових технологічних процесів. Досвід наукової організації праці НДР, застосування ПЕОМ та ін.	Знання і досвід в області організації і методів проведення НДР, застосування технічних засобів: апаратури, приладів, установок ПЕОМ та ін. Результати досліджень, що мають велике практичне значення. Відомості, що стосуються реалізації побічних винаходів. Досвід наукової організації НДР.
Прикладні НДР	Отримання нових знань, рекомендації на розробку і проектування. Винаходи, пов'язані з макетуванням, моделюванням зі способом проведення досліджень, розробкою випробувального і вимірювального обладнання і приладів і приладів, з отриманням нових речовин і способів їх виготовлення з дослідними технологічними процесами. Підвищення кваліфікації наукових працівників, внаслідок отримання нових знань і досвіду в процесі НДР. Супутні дослідження відкриття. Винаходи, пов'язані з проектуванням і розробками, отриманим у процесі вироблення рекомендацій і спільної роботи з розробниками і проектувальниками.	Знання і досвід в області організації і методики проведення НДР, розробки, виготовлення і випробування технічних засобів, макетів, моделей, випробувального обладнання в області отримання нових речовин, способів їх виготовлення, що стосуються дослідних технологічних процесів, а також реалізації створених в процесі НДР винаходів. Досвід наукової організації праці НДР.
Розробка нової техніки і технології	Створення конструкцій об'єктів нової техніки, створення нової технології. Розробка робочих креслень і дослідної технології. Створення спеціального технологічного обладнання і нового технологічного оснащення для освоєння об'єктів нової техніки. Винаходи і раціоналізаторські пропозиції, пов'язані з створеними об'єктами нової техніки і технології, спеціального технологічного оснащення і обладнанням (пристрої, способи, речовини), Промислові зразки, пов'язані з естетичним оформленням зовнішнього вигляду об'єктів нової техніки, інженерні розрахунки, що застосовуються при розробці об'єктів нової техніки. Отримання нових знань, досвіду, підвищення кваліфікації ІТР при створенні об'єктів нової техніки і технології.	Знання і досвід в області проектування і конструювання певного вигляду виробів (об'єктів нової техніки), створення нових технологічних процесів, спеціального технологічного обладнання, в області інженерних розрахунків, а також для цілей проектування, досліджень і випробувань (в тому числі програми ПЕОМ для цих цілей); до області проектування, виготовлення, випробувань і досліджень макетів, моделей дослідних зразків; пов'язані з реалізацією основних і супутніх винаходів, промислових зразків, створених у процесі розробки.

1	2	3
Розробка нової техніки і технології	Винаходи, пов'язані з створенням макетів, моделей, способами їх дослідження і випробування, способами випробування дослідних зразків. Програми ПЕОМ, пов'язані з інженерними розрахунками об'єктів нової техніки і технології, а також із застосуванням ПЕОМ для цілей проектування (САПР), випробувань і досліджень. Типові вузли, деталі, схеми, способи випробувань і досліджень.	Досвід наукової організації праці розробників і дослідників. Програма і алгоритми для ЕОМ.
Виробництво виробів нової техніки і предметів споживання	Готова продукція у вигляді виробів нової техніки і технології, засобів виробництва і споживання, винаходи і раціоналізаторські пропозиції, пов'язані з розробкою технологічного процесу, оснащення, інструменту, спеціального технологічного обладнання, з механізацією і автоматизацією виробничих процесів, випробуванням продукції та ін. Отримання нових знань, досвіду, підвищення кваліфікації робітників і ІТР при освоєнні об'єктів нової техніки і технологічних процесів. Винаходи і раціоналізаторські пропозиції, пов'язані із зміною конструкції і технології при спільній роботі технологів, виробничників і конструкторів у процесі виробництва. Типові технологічні процеси. Заходи НОП, по використанню ПЕОМ, по підвищенню якості і надійності продукції, по управлінню виробництвом.	Знання і досвід в області розробки і застосуванні технологічних процесів, технологічного оснащення, інструменту, спеціального технологічного обладнання, виробничих процесів. Знання і досвід висококваліфікованих робітників і ІТР з виконання виробничих операцій з високою продуктивністю праці, які забезпечують високу якість продукції. Знання і досвід, пов'язані з реалізацією основних і супутніх винаходів, рацпропозицій, промислових зразків. Знання і досвід з наукової організації праці, застосуванню ПЕОМ, управлінню проектами. Програми і алгоритми для ПЕОМ.
Проектування промислових об'єктів	Проекти об'єктів капітального будівництва промислових підприємств або комплексів з урахуванням передових методів будівництва, нових ефективних технологічних процесів, нового обладнання, механізації і автоматизацій виробничих процесів. Винаходи і раціоналізаторські пропозиції, пов'язані з проектуванням промислових об'єктів. Інженерні розрахунки, що застосовуються при проектуванні. Отримання нових знань, досвіду, підвищення кваліфікації ІТР при проектуванні.	Знання і досвід в області передових методів проектування. Непатентоздатні ефективні проектні рішення (по розміщенню обладнання, плануванню виробничих приміщень та ін.). Знання і досвід в області застосування ПЕОМ, НОП. Знання і досвід інших організацій розробників технологічних процесів і обладнання, використаних у проектах. Методи проведення інженерних досліджень. Знання і досвід, пов'язані з реалізацією закладених у проекти винаходів і рацпропозицій.

1	2	3
Будівництво промислових підприємств і об'єктів. Монтаж обладнання	Здача в експлуатацію промислових підприємств з відпрацьованим технологічним процесом, налагодженим обладнанням, навченим персоналом. Винаходи і рацпропозиції, пов'язані з будівництвом, монтажем, випробуванням і наладкою технологічного обладнання і процесів. Отримання нових знань, досвіду, підвищення кваліфікації будівників, монтажників, наладчиків, експлуатаційників. Винаходи і раціоналізаторські пропозиції, направлені на поліпшення проектів технологічних процесів, обладнання, монтажних, налагоджувальних, випробувальних робіт і методів експлуатації обладнання. Заходи НОП по застосуванню ПЕОМ і управлінню виробництвом.	Знання і досвід передових методів будівельних робіт, монтажу, випробування і налагодження обладнання, технологічних процесів. Знання і досвід в області розробки і виготовлення монтажного, налагоджувального, випробувального обладнання, установок, приладів і інструментів, способів монтажу, наладки, випробування та ін. Знання і досвід по реалізації НОП, застосуванню ПЕОМ, управлінню виробництвом. Знання і досвід, пов'язані з реалізацією основних і супутніх винаходів і рацпропозицій
Експлуатація промислового обладнання, нової техніки.	Підвищення продуктивності праці і підвищення ефективності використання обладнання і нової техніки. Економія матеріалів, палива, електроенергії та ін. Винаходи і рацпропозиції, пов'язані з підвищенням ефективності експлуатації обладнання і нової техніки, підвищенням якості профілактичного ремонту і зменшення простоїв обладнання для цілей ремонту і огляду. Винаходи, рацпропозиції, пов'язані із зміною конструкції обладнання і нової техніки, з метою підвищення якості ремонтних робіт і зменшення простоїв обладнання при ремонтах і оглядах. Заходи НОП і по застосуванню ПЕОМ при експлуатації.	Знання і досвід в області підвищення ефективності експлуатації промислового обладнання і нової техніки, підвищення продуктивності праці, економії матеріалів, палива електроенергії і т.д. в області підвищення якості ремонтних робіт і зменшення часу простою обладнання. Знання і досвід в області застосування заходів НОП, ПЕОМ (включаючи програми і алгоритми), управління виробництвом. Знання і досвід, пов'язані з реалізацією основних і супутніх винаходів і рацпропозицій.

Можливості захисту прав на технічне ноу-хау в українському законодавстві

Правовий захист має на увазі і судові процедури, отже, значення можуть мати тільки такі визначення ноу-хау, які витікають з українських законів або нормативних актів.

Оскільки ноу-хау — це об'єкт права інтелектуальної власності, то відносини щодо ноу-хау можуть бути врегульовані на основі Закону України «Про власність» [5] і Цивільний Кодекс України (ЦКУ) [6], якщо заздалегідь буде вирішене питання про ідентифікацію суб'єкта і об'єкта права в умовах конфіденційності.

Так як вважається [7], що для встановлення авторства на ноу-хау досить засвідчити підпис автора на описі ноу-хау і час пред'явлення тексту в нотаріальній конторі, то розглянемо це питання більш детально.

Законодавство України передбачає три варіанти встановлення авторства.

а) У відповідності Законом України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі» [8] майбутній автор ОПВ пред'являє державному органу (Держпатенту) деякий текст і стверджує, що описане у ньому технічне рішення задовольняє критеріям патентоздатності, новизни, винахідницького рівня і промислової придатності.

Держпатент перевіряє твердження заявника шляхом порівняння з відомими об'єктами рівня техніки і виносить рішення про відповідність заявленого винаходу умовам патентоздатності. Після цього відомості про видачу патенту публікуються і автору видають охоронний документ — патент на винахід.

Таким чином, у винахідницькому праві використовується *перевірочний метод* ідентифікації ОПВ і охорони прав автора за допомогою охоронного документа.

б) Відповідно до Тимчасового положення про правову охорону об'єктів промислової власності, раціоналізаторських пропозицій в Україні майбутній автор подає підприємству заяву з описом раціоналізаторської пропозиції, яке повинно задовольняти вимогам місцевої новизни і корисності, і в якому стверджується, що заявник і є автором.

Підприємство саме оцінює новизну і корисність раціоналізаторської пропозиції за даними або за результатами дослідницької перевірки.

У разі прийняття пропозиції заявнику видається свідоцтво, підтверджує наявність в пропозиції раціональності і авторство заявника.

Отже, знов застосований *перевірочний метод* ідентифікації фахівцями ОПВ і посвідчення авторства після цього за допомогою охоронного документа.

в) Наприклад, автор написав симфонію, заніс її на носій інформації і представив останній разом з заявою про реєстрацію до УААСП (Українському агентству з авторських і суміжних прав) (або його правонаступників.)

Наявність ОПІВ встановлюється за фактом пред'явлення носія інформації після перевірки того, чи є ця інформація підлягаючій охороні.

Авторство визначається шляхом звірки з каталозі реєстрації і посвідчується свідоцтвом про реєстрацію, що є охоронним документом.

Отже, для об'єктів авторських і суміжних прав застосовується **пред'явницький метод** кваліфікації інформації як ОПІВ і перевірочний спосіб встановлення авторства.

Пред'явництво як метод кваліфікації об'єкта здатне викликати те, що при подальшій перевірці (виконанні) може виявитися плагіат.

З урахуванням приведених пояснень повернемося до нотаріального посвідчення предмета і суб'єкта ноу-хау.

По-перше, нотаріус не може встановити, чи є в представленому на засвідчення тексті сутність ноу-хау (він не володіє спеціальними знаннями і інформацією).

По-друге, нотаріус не може знати про те, що у сусідній нотаріальній конторі трохи раніше такий же текст пред'явила інша особа.

Отже, відсутні основи як для ідентифікації тексту як ОПІВ, так і для засвідчення авторства (якщо навіть вийти з встановлення ОПІВ шляхом пред'явництва).

У іншому варіанті автор [7] вважав, що для фактичного придбання права авторства на ноу-хау необхідно і достатньо зафіксувати зміст ноу-хау, що пропонується, на якому-небудь носії інформації, достатньому для ознайомлення з ноу-хау уповноважених осіб, і визначити на цьому носії інформації ім'я автора і назву ноу-хау.

Однак потім цей же автор визнав вказане недостатнім, бо в розділі «Основні умови договорів про розробку ноу-хау передбачив «процедуру визначення автора ноу-хау».

Досвід ліцензійної торгівлі ноу-хау демонструє інший шлях вирішення проблеми, що розглядається [3]. Відповідно до нього, про наявність ОПІВ і його автора свідчив ліцензійний договір (ЛД) на передачу права використання ноу-хау між ліцензіаром і ліцензіатом.

У договорі ліцензіар декларував наявність в інформації ноу-хау, що передається, і своє авторство. А ліцензіат, підписавши договір, погоджується з цим без перевірки, не знаючи при цьому суті ноу-хау, бо вона розкривалася не в самому договорі, а в додатках до нього, яке представлялося ліцензіаром в зумовлений термін після вступу договору в силу і здійснення ліцензіатом так званого опціонального платежу.

Така послідовність дій переслідувала мету захистити інтереси ліцензіара в тому випадку, якби ліцензіат спробував використати отриману інформацію абсолютно безвідплатно. Все вищевикладене можна кваліфікувати як ідентифікацію ОПІВ і встановлення авторства на основі *місцевого* пред'явництва.

Так як підставами для виникнення цивільних прав та обов'язків, зокрема, є договори та інші правочини («Стаття 11 ЦКУ Підстави виникнення цивільних прав та обов'язків») [6], то ЛД є достатньою основою для захисту прав автора ноу-хау в рамках його правовідношень з ліцензіатом.

До того ж в ст. 11 ЦКУ указано, що підставами виникнення цивільних прав та обов'язків, зокрема, є створення літературних, художніх творів, винаходів та інших результатів інтелектуальної, творчої діяльності.

Вказаний перелік об'єктів явно свідчить про те, що мова йде про об'єкти промислової власності і об'єкти авторського права. Така сукупність об'єктів в міжнародному праві називається інтелектуальною власністю (див. Стокгольмську конвенцію від 14 липня 1967 року, яку підписав і ратифікував СРСР і окремо визнала в 1992 році Україна.

У міжнародному праві не існує узагальненого визначення поняття «інтелектуальна власність» (ІВ), а тому використовується прецедентний перелік об'єктів, який по мірі розвитку техніки безперервно поповнюється.

У 1967 році цей перелік включав права, які стосувалися:

- літературних, художніх і наукових творів;
- виконавської діяльності артистів, звукозапису;
- радіо- і телепередач;
- винаходів у всіх областях людської діяльності;
- наукових відкриттів;
- промислових зразків;
- товарних знаків, знаків послуг, фірмових найменувань і комерційних позначень;
- захисту прав проти недобросовісної конкуренції, а також всіх інших прав, які стосуються інтелектуальної діяльності у виробничій, науковій, літературній і художній галузях.

Текст ст. 41 Закону України «Про власність» [9] повністю узгоджується з Стокгольмської конвенцією, бо в ній перелік конкретних ОПІВ заключений у словах «... та інші результати інтелектуальної діяльності».

У статті 420 ЦКУ [6] «Об'єкти права інтелектуальної власності» зазначається, що до об'єктів права інтелектуальної власності, зокрема, належать:

- літературні та художні твори;

- комп'ютерні програми;
- компіляції даних (бази даних);
- виконання;
- фонограми, відеограми, передачі (програми) організацій мовлення;
- наукові відкриття;
- винаходи, корисні моделі, промислові зразки;
- компонування (топографії) інтегральних мікросхем;
- раціоналізаторські пропозиції;
- сорти рослин, породи тварин;
- комерційні (фірмові) найменування, торговельні мазки (знаки для товарів і послуг), географічні зазначення;
- комерційні таємниці.

Згідно переліку об'єктів права ст. 11 ЦКУ [6] та ст. 4.2 Декрету Кабінету Міністрів України «Про державне мито» [10], вони суперечать Закону «Про власність» [9], якщо укладачі перших мали на увазі саме ОПІВ, а не які-небудь довільно вибрані об'єкти.

Якщо перелік об'єктів, вказаних в ст. 11 ЦКУ [6], розуміти як ОПІВ, то вказана стаття 11 ЦКУ захищає право на *технічне ноу-хау*, бо права, що стосуються інтелектуальної діяльності у виробничій сфері, повинні бути витлумачені як вказівка на *технічне ноу-хау*.

Крім того, на сьогодні правовий захист «ноу-хау» є можливим тільки лише на основі Закону України «Про інформацію» [11]. А згідно з цим Законом України «Про інформацію» під інформацією розуміють *документовані* або *публічно оголошені відомості* про події і явища, які відбуваються в суспільстві, державі і навколишньому природному середовищі.

Висновки

Таким чином, незважаючи на те, що вищезгадані нормативні акти, які містять визначення «ноу-хау», регулюють абсолютно різні сфери взаємовідносин, і додатково не належать до законодавства про інтелектуальну власність, можна вважати, що в **Україні існує достатня правова база для захисту технічного ноу-хау.**

Література

1. Положення про об'єкти права інтелектуальної власності, що створені в НТУУ «КПІ»/http://www.ntuu_kpi.kiev.ua.

2. *Кузнецов Ю.М.* Основи патентознавства та авторського права. - К.: ТОВ «ЗМОК», 2001. - 208 с.
3. *Меняйло Л.А.* Передача прав інтелектуальної власності. - К.: ЗАТ «Інститут інтелектуальної власності і права, 2004. - 168 с.
4. *Куцевич В.Л.* How you about “know-how”? - К.: ЗАТ «Інститут інтелектуальної власності і права, 2000. - 6 с.
5. Закон України від 07.02.1991р. № 917—ХІІ «Про власність».
6. Цивільний Кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV//Відомості Верховної Ради (ВВР), 2003, NN 40-44, ст.356.
7. *Куцевич В.Л.* Про ноу-хау//Інтелектуальна власність. – 2005. - №4. – С. 32-38.
8. Закон України від 22.05.2003 г. №850—IV “Про охорону прав на винаходи і корисні моделі”.
9. Закон України від 07.02.1991р. № 917—ХІІ “Про власність”.
10. Декрет Кабінету Міністрів України “О государственной пошлине”.
11. Закон України «Про інформацію» від 12 жовтня 1992 року №2657-ХІІ//Відомості Верховної Ради. - 1992. - №48. - Ст. 650.

МОЛИТВА ЗА УКРАЇНУ

Рева Л.Г. (м.Київ)

***Член-кореспондент Академії наук вищої освіти України, кандидат
філологічних наук,
член Національної спілки краєзнавців України***

«Всемилостивий Боже! Ти створив небо і землю, і все, що на землі! Найрозумніше створення своє – Людину. Ти наділив любов'ю до свободи і волі, дав їй зрозуміти, що свобода і воля – це скарб. А всяке поневолення – це найбільше нещастя! Змилосьердсь над нашим народом, що терпить поневолення на своїх широких землях. Зітри кривду і неправду, що неволить його, і дай йому, Господи, зажити свободним життям, щоб нікому більше не служити, крім Тебе, Господи. Всі святі небесні сили – ангели і архангели, пророки, апостоли, мученики – всі святі і предки українського роду – моліть Бога за український народ, за долю України і всіх нас українців, по цілому світу розкиданих. Амінь!»

МАЙДАН - ГІБРИДНА ВІЙНА. ГЕРОІКА ОСОБИСТОСТІ В ЛІТЕРАТУРНИЙ БІОГРАФІЦІ

MAYDAN - HYBRID WAR. INTO THE HEROIKA OF PERSONALITY IN LITERARY OF BIOGRAPHY

В статті автор зосередила свою увагу на ментальності українців, яка особливо яскраво виразилася під час Революції Гідності та Гібридної війни на Сході України. Також робиться спроба дослідити еволюцію особи, пробудженню її гідності якої стали письменники-шістдесятники. Простежуючи публіцистику останніх років, періодику, автор зосереджує увагу на сплескові патріотичності, на піднесенні ролі звичайної людини в умовах неоголошеної війни.

Ключові слова: особистість, особа, ментальність, поезія, література.

В статье автор сосредоточила свое внимание на ментальности украинцев, которая особенно ярко выразилась во время Революции Достоинства и Гибридной войны на Востоке Украины. Также делается попытка исследовать эволюцию человека, пробуждению его достоинства которого стали писатели-шестидесятники. Прослеживая публицистику последних лет, периодику, автор сосредотачивает внимание на всплеске патриотизма, на подъеме роли обычного человека в условиях необъявленной войны.

Ключевые слова: личность, лицо, ментальность, поэзия, литература.

The author focused on the Ukrainian mentality that most clearly expressed during the Revolution Advantages and Hybrid war in the east of Ukraine. It is also an attempt to explore the evolution of man, awakening her dignity which became the sixties. Tracing journalism in recent years, periodicals, the author focuses on the resurgence of patriotism on the rise as the average person in the conditions of an undeclared war.

Key words: personality, a person mentality, poetry, literature.

Так співпало, що 2014 рік збігся за часом із 200-річчям від дня народження Великого Кобзаря, і почався днем його пам'яті. Тарас Шевченко, як і всі великі поети, прожив недовго – помер на наступний день після того, як йому сповнилося повних 47 років – 10 березня 1861 року, - через тиждень після скасування кріпосного права в Російській імперії. Симптоматично, що простий кріпосний хлопчина з українського села піднявся до рівня особистості світового масштабу, борячись за свободу свою і свого народу, і сьогодні постає як головний герой українського пантеону.

Народ вийшов зі спротивом проти того, що «маємо те, що маємо». Проти геноциду генофонду, який тривав понад 70 років: людей, що не бажали більше бути гвинтиками в диявольському механізмі, розстрілювали, вішали, топили на баржах, морили голодом, гноїли в таборах, висилали за межі країни. Адже головним фактором протягом усього XX століття ішла тотальна селекція радянською системою населення Півдня та Сходу України, там, де знаходиться головна індустріальна та сировинна база України. Вона виразилася в небаченій міграції населення, що почалася ще в 20-х роках XX ст. Адже після Жовтневого перевороту 1917 року сталася масова еміграція на Захід інтелігенції та підприємців, потім громадянська війна, що не лише нанесла збитків економіці та сільському господарству, але й підірвала традиційний уклад основного місцевого населення. Розкуркулення та висилка до Сибіру і Далекого Сходу найпрацездатнішого населення істотно послабили генофонд України. Та найжорсткішими виявилися для України 30-і роки XX століття: Голодомор, а потім – політичні репресії, які більшою мірою торкнулися національної української еліти. Індустріалізація 30-х років спонукала в Україну відтік переселенців із Росії та інших республік колишнього СРСР, серед яких було чимало засуджених. Це й спричинить у 2014 р. небувалого розмаху воєнних подій на Сході України. Але не секрет і те, що окремий сегмент громадян України волів би й досі жити за Януковича. Їм байдуже до права, демократії, людських цінностей. Напевне, той плебс ніколи неможливо змінити. Їхнє мислення зазомбоване, і люди не здатні аналітично сприймати навколишню реальність. Живучи весь час під впливом російської інформаційної блокади ЗМІ, вони, зрештою, стали жертвами.

Щоб впритул «підійти» до аналізу еволютивної парадигми біографіки останніх років, власне, до феномену Майдану, необхідно, на наш погляд, заглибитися в попередню епоху, яка й стала, можливо, ще більшим феноменом в 1960-ті, тоді, коли письменство йшло не на життя, а на смерть, лишаючись народними героями інколи посмертно, не вимагаючи нічого взамін – за ідею.

Видатний дух шістдесятництва, прагнення цього національного культурницького руху до демократичних громадських свобод та його боротьба за права людини, позбавленої одного із засадничих прав – права на національну самоідентифікацію.

Не дивно, що найбільшого сплеску біографічна література зазнала саме в творчості літераторів шістдесятників, які промайнули кометами на літературному обрії. Те піднесення, яке маємо в літературній біографії сьогодні, ми отримали, насамперед, завдячуючи їм. Оскільки, поети 1960-х, найбільш

точно відчуваючи добу, прагнули повернути літературу до дійсності, вивільнити творчу індивідуальність від одіозних ідеологічних догм. Поезія ставала виразником ідей, настроїв, почуттів цілого покоління... Вона проголошувала своїм кредо правду, своїм героєм – людину, вперше заговорила про складні «парадокси доби», болі народу, спричинені кривдою, несправедливістю, приниженням національної і людської гідності. Вона заступила і публіцистику, а, почасти, й соціальні науки, які не могли ще замахнутися на догмати казарменого тоталітаризму [1, с. 29]. Ці гострі питання, яким дало поштовх літературне шістдесятництво, особливо зараз увиразнилися на шпальтах філологічної преси. Настав час для спокійного аналізу пройденого шляху та героїв, які той шлях торували, коли очевидці подій зможуть, врешті, за словами П. Воронька, «оглянутись назад, відкрито, чесно» [2, 204 с.]. Це тим більш на часі, оскільки шістдесятники художньо утвердили справжню цінність тих духовних начал, які творять духовну реальність нації, запоруку її майбутнього. «Літературний процес демонструє різноманітні підходи до зображення людини, зміни концепцій цього зображення» [3, с. 35].

Розвиток літературної біографіки, як і історія країни, також має у своїй основі певний алгоритм. Літературознавець М. Жулинський взагалі в розгубленості від XX та й тим більше XXI століття: «Остаточної істини про українську культуру і літературу XX ст. ніхто ще не знає – це велика таємниця, і ми лише наближаємося до відшифровування символів і загадок цієї драматичної й трагічної епохи в історії національної літератури» [4, с. 625]. Можливо, він і має рацію: ще не час. Літературна біографіка цього періоду, з явно понівеченим обличчям, також очікує на свої символи: «Для української людини XX століття – це епоха великих криз, великих поразок і великих уроків», – продовжує коментар М. Жулинський, – [4, с. 626] – але, – впевнений він, – спотворена картина для нас усіх і найперше постає в текстах: «Бо ми – уламки гігантської планети Імперія, частки колективного «ми», які не вирости, не сформувалися в індивідуальні світи» [4, с. 627].

На початку 2014 р. почалося багаторічне повстання українців проти нав'язаної їм радянської влади, диктату, і коли падає у нашу країну черговий пам'ятник Леніну і комуністичним вождям, – це дає підстави радити, оскільки прославляти тиранів і називати вулиці на честь убивців – властиве лише недалекій нації, яка не поважає ні себе, ні своїх героїв. Опосередковуючи сказане, точніше, виокремлюючи людину в суспільстві, на жаль, мусимо констатувати, що, коли йти «за Леніним», то особа – поза суспільством не існує. Або не може існувати. Суспільство завжди втягнене в політику.

Це – також є аксіомою. Політика в Україні ще не стала наукою, яка б систематизувала, досліджувала б і прогнозувала. «Серйозним ганджем сучасного вітчизняного політикуму, – пише Л. Кравчук, – є... своєрідна історична прикутість до минулого» [5, с. 363]. Окрім того, українські політики так і не навчилися за ці роки не лише аналізувати чужі помилки, але й визнавати власні, – впевнений він: ця вада дісталася нам у спадок із радянських часів, і від неї неодмінно варто відходити [5]. А від цього найперше потерпає особа. Особистість. Де вже впоратися при цьому літературі, яка є фіксатором того, що відбувається «за вікном»?

2014 рік абсолютно змінив нашу національну свідомість. Наша надія стала сильнішою, засвоєно найжорстокіші, найболючіші уроки. Українська земля заливалася кров'ю своїх кращих синів, багато з них іще навіть не встигли подарувати їй нове покоління українців. Безглуздо, дико, несправедливо відійшли у розквіт власних сил кращі українські герої, не шкодуючи ані життя молодого, ані гірких сліз своїх матерів. А скільки ще могли зробити для розбудови Української держави! Сумно через Крим, знищений Донбас, через тисячі передчасно й несправедливо обірваних українських життів, які для когось – статистика. Один із найважливіших чинників для української справи – це час. Ми маємо проявити велике національне терпіння. Не треба дивитися на людину, яка живе у Донецьку, говорить чужою мовою, і думати, що вона не є українцем. І вона теж є українцем. І не можна вимагати від неї вчити українську мову. Але, попри все, є набагато важливішим, щоб державною мовою говорили її син чи онук, а українська мова, врешті, звільнилася б із лінгвістичної в'язниці.

Україна через свої патріотичні Небесні Сотні і героїв АТО несе нині нові смисли буття уярмлених народів, концепти міжнародних відносин, що ґрунтуються на засадах християнської моралі та паритетного двовалентного захисту і людини, і нації, а не на ідеологемах облаштування імперій за рахунок анексії чужих земель і вбивства туземного люду. Україна думає глобально, діє патріотично і разом з тим – синергійно творить «хоч синам, як не собі, кращу долю в боротьбі».

Сучасність – це час інформації, і тому твори, здебільшого, дуже динамічні й інформаційні. Рідко, коли сучасний читач може собі дозволити відвести достатньо часу, щоб насолодитися неквапливим читанням книг. Здебільшого це читання у транспорті чи пізно увечері, за рахунок сну. Це може бути історична література, бо ми прихильники теорії, що історичний процес є спіралеподібним і має циклічний характер. Історичні події можуть підказа-

ти можливі варіанти розвитку сучасності. Навіть історичні постаті час від часу з'являються дуже схожі на своїх попередників, які жили за сотні років до того. Це помітили навіть античні автори – зокрема, Плутарх, який писав портрети римських імператорів, полководців, проводячи аналогію з давньогрецькими. А Революція Гідності, на наш погляд, має багато схожого з Великою французькою революцією.

2014 р. позначився сплеском літератури, позначеної присвяті Революції Гідності та її героям. Комп'ютер видавав дивні тексти, де майже не було дедукції, а лише хронологія емоцій і настроїв. Щоденник набув значення, як етюдник для художника. Так заговорили про з'яву «нової літератури». Чи не вперше таке припущення з'явилося у книжці «Літопис самовидців», упорядковану О. Забужко (К.: Комора, 2014), в передмові до якої С. Алексієвич охарактеризувала стилістику текстів, а їх три сотні сторінок, присвячених знайомим персонам і невідомим неофітам: «Все первинно, ще незаймано, неопрацьовано ні часом, ні літературою... Можливо, минув час Толстого і Достоевського, настав час толстих і достоевських. Час свідків»... Далі вона поспішила із фіксацією плинних рефлексій, оскільки «це прогавлена історія, вона зникає безслідно – історія людських почуттів».

За п'ять місяців до цієї книги вийшла збірка «Євромайдан: хроніка відчуттів» (Брустурів; Дискурсус) – щоденникові нотатки п'яти авторів – Т. Прохаська, І. Ципердюка, Ю. Андруховича, С. Жадана, Ю. Винничука. Це - мультимедійний проект, у якому відтворена бурхлива хронологія подій новітньої історії України, переплітаючись із зворушливими відчуттями тих, хто цю історію творив.

А навесні 2015 р. репрезентовано «Дневник Майдана» А. Куркова (Х.: Фоліо). Назвати подібну літературу «ною» не можна, однак, зважаючи на її чималий потенціал та шквал публіцистики різної орієнтації з героями-українцями з наголосом на національній ментальності, все ж ігнорувати не випадає. Зазначимо, що долучилося до процесу і філософське видавництво «Дух і Літера» (Олена Степова з книгою «Все будет Украина!»), релігійні «Свічадо» (Климентія і Михайло Димид «Каміння Майдану»), «Дуліби» (Юлія Орлова «111 днів Майдана: записки киевлянки») та «Брайт Стар Паблішінг» (Крістіна Бердянських «Є люди. Теплі історії з Майдану»), «Альфа реклама» (Ірина Аніловська «Война: переписка однокласников») [6, с. 251– 257]; [7, с. 258– 264].

Продовжується тема війни, героїзм, мужність людини, але вже перенесені в іншу, українську, площину – від попередніх світових воєн, афганської тема-

тики, «чорнобильської» та постсовєтської – книга С. Алексієвич «Час second hand: кінець червоної людини» (К.: Дух і Літера, 2014) – в жанрі класичної «усної історії» – несанкціонований експеримент із колективною пам'яттю (Нобелівська премія з літератури, 2015). Традиційний варіант «усної історії» завжди мав медіатора (науковця-збирача, журналіста-інтерв'юєра, укладача), які виконували консолідуючу роль духівника при таїні сповіді. Нині свідки сповідуються в мережі, і їхній психоаналіз не обмежується стримом, контактуючи з загалом різної конституції, – емоційні та інтелектуальні, порушуючи різноспрямовані хвилі юзерів, почасти засвічуючи нові імена авторів різноманітних мемів, із яскравими постами логотипів, що набирають відразу велику кількість лайків, і групуються в купі найбільш читабельних пабликів.

Війна, що носить назву АТО, безупинно вносить свої корективи, не зважаючи ні на які закони, виявляючи нових героїв. Тобто, маємо неопрацьований літературою потік підсвідомих реакцій, що потрапляють мало не до пандемічної хитаючи смислів. Означення «нова література», з великим домішком традиційного нуару, ейфорійне протиставлення дилетантського письма професійному – це «каналізування масової свідомості у деградацію» [8]. Поміркуємо і над іншим поглядом: мовляв, є й прихильники думки, що лише емоційний контакт із дійсністю єдино здатний вказати шлях до істини. Але то вже питання віри [8].

Книга С. Бондаренка «Майдани і магнати» (К.: Український пріоритет, 2014) – свого роду міні-серіал із трьох поем, остання з яких написана взимку 2014 р., під час зачистки Майдану, прагнучи відрефлексувати апокаліптичні явища. В такому форматі книга – поезія в прозі, чиста публіцистика, причому в усіх її регістрах, із журналістськими розслідуваннями, плюс квазі-патріотична риторика (на кшталт – монголо-донецьке іго і т.ін.) та саркастична метафорика дали підстави говорити поетові-рецензентові І. Кручику, що тут «пригадуються найсміливіші штукарства раннього Павла Тичини й пізнього Івана Драча», часом нагадуючи «витвори генної інженерії» (Голос України. – 2015. – 17 січ.). Це стосується, насамперед, часто вживаних С. Бондаренком паліндромів – віршів, однаково читаних і з початку, і з кінця. М. Жулинський, продуцент точних дефініцій, автор передмови до книги, розгубився з визначенням жанру книги. Автор всі три твори назвав «поемами-кліпами», що не є новацією, оскільки українські літератори говорять про кліп-свідомість сучасної людини давно [9]. Так, у вступі до книги бачимо намагання теоретико-методологічно врахувати виклики сучасності та подолати стереотипи і небезпеки. Філософська стратегія полягає в тому, щоб показати та убез-

печити відкритість дискурсу культури. Згідно з сучасним дискурсом культури, дослідники не спинялися на аналізі лише метафізичних питань, що виникають через дослідження культури як буття. Вони намагалися з'ясувати взаємозв'язок онтології культури та своєрідної онтики суспільних інституцій – влади, права, громадянського суспільства, масових рухів, регіональних конфліктів та ін. Саме висвітлення культури, як, з одного боку, цілком певного способу буття людей, а з іншого – як буття, що відкриває світ для людини й має силу тримати його відкритим для безлічі різноманітних людських дій та здійснень в умовах викликів сучасної цивілізації [9, с.3–11; с.77–96].

Не оминемо й творчість С. Пономаренка. Він – автор 19 книг, серед яких – «Психостриптиз» – дипломант на книжковому ярмарку у Харкові (2012) у номінації «Інтелектуальний детектив». Інші його твори захоплюють карколомністю та екзотичністю сюжетів, обставин і персонажів. Здебільшого він користується ощадливою стилістикою, навіть аскетичною, далекою від метафоричного, лексичного й композиційного трюацтва. Таке письмо допомагає розкошувати поворотами Пономаренкових фабул. Для нас же цікавий не лише сам письменник, уродженець Уральського Магнітогорська, син військового, який перейшов на українську, а й його герой. Письменник зізнається, що більшу частину життя він був читачем. А коли вже почав писати, то «завжди мій перший читач – я сам, і тому у своїх творах досліджую ті теми, використовую жанри, які цікаві мені. Я дуже люблю інтелектуальні детективи, де потрібно поміжувати... Мені подобається хоррор і містика... Я люблю читати мемуаристику, історію, спогади сучасників, які розглядають події з різних боків, тому обов'язково використовую маловідомі, але дуже цікаві історичні факти, загадки. Навіть дозволяю собі свою версію розв'язання історичних заплутаних подій. Для того, щоб показати он лайн події, які відбуваються в двох площинах часу, інколи використовую прийоми з фантастики – мої персонажі мандрують у часі... Я люблю мандрувати, блукати вулицями незнайомих міст...» [10].

Прогавлена історія лягла в основу книги луганського публіциста, журналіста В. Торби «Я – свідок» (К., 2015). Книга отримала премію імені Джеймса Мейса в галузі публіцистики. Це – записки з окупованого Луганська, де на очах автора відбувалося захоплення адмінбудівель та СБУ в Луганську. Він спостерігав за розвитком воєнних дій у рідному місті, який сниться йому щоночі, хоча уже більше року живе і працює в Києві. Розповідає й про те, як під впливом обстрілів змінювалися життя та світогляд місцевих жителів, і побоюється, що за подібних обставин місто може не повернутися до скла-

ду України, оскільки ніхто по-справжньому його не відвойовує. Російська ж сторона, – говорить В. Торба, – миттю зорієнтувалася, і запровадила такі собі формуляри про «злочинність української армії», куди заноситься все: що було, і чого не було. А в нас були такі випадки, коли рубали руку із наскоком тризуба, але це ніде не задокументовано. «А між тим, – пише журналіст, – відбувається справжній етноцид і геноцид проти українського народу. Ми повинні на весь світ волати, що нас убивають, нашу територію окуповано, а Росія небезпечна не лише для України, а й для всього світу. Лише волонтери по-справжньому опікуються армією. Правозахисники хоч і роблять усе можливе, проте системної роботи зі збору доказів про знищення українського народу і злочини російських бойовиків зараз немає, а це потрібно робити обов'язково».

Книгу «Аеропорт» колишнього російського громадянина, а нині – американського військового фотокора «Los Angeles Times» С. Лойка, який опинився в Донецькому аеропорту разом із кіборгами, побудовано на реальних фактах. У ній відтворено атмосферу боїв за Донецький аеропорт, розкрито образи новітніх героїв, їх героїзм, мужність. Відомо, що книгу привозять до Росії та ДНР, де на роман записують у таємну чергу з паролями та явками. Дехто купує її для рідних, щоб «прозріли». Кажуть, що на окупованих територіях її читають й окремі «ополченці». Роман читають на передовій і дарують волонтерським коштом у шпиталях.

Додамо й про Івана Олійника, колишнього начальника космодрома «Плісецьк», генерала-полковника, доктора технічних наук, автора книги «Мої земні та космічні орбіти». Ще в роки здобуття Україною Незалежності, 1992 р., перший міністр оборони К. Морозов, закликав його до України на посаду свого заступника, і він покинув престижне житло на Рубльовському шосе, дачу на Істрі, поважну посаду у московському главку, сказавши: «Не вдоволенний сьогодні». А мова йшла про генеральних конструкторів, імена яких щойно розсекретили. «Образливо, що про них не говорять, не пишуть, ними не захоплюються, не пробуджують у молоді бажання піти їхнім шляхом. Усі знають ... естрадних співаків. Артистами заповнюють телеефір, навіть, якщо їхня виконавча майстерність упала, а людей, генеруючих геніальні ідеї, тих, хто запропонував передові технології, був визначним організатором і зберіг мир на Землі, забули» [11]. Так само, і досі багато імен визначних майстрів слова незаслужено забуто, ще не «піднято» із кадебістських архівів. Тому постає нагальна проблема - створити унікальні портрети українців, в абсолютності багатограння – у побуті, мові, інтерв'ю, споминах, епістолярії

тощо - в нашому житті, в минулих століттях, показати жіночий феномен, різноманітні інородні впливи – представити унікальну колекцію збірного портрета українця в літературній біографії ці. Наша мета – не кількісно це зробити, а знайти те суттєве, що відрізняє українця, і, навпаки, що є схожого.

Найточніше, і найголовніше – «з коліс» реагує на всі літературні процеси періодика. Літературну біографіку ніхто, зрозуміло, не виокремлює, проте вона незмінно присутня під кожним рядком стосовно того, про що публікує. Зміни в житті суспільства в перехідних періодах приносять усвідомлення заміни інформаційної моделі, яка переставала відповідати громадським інтересам, суперечувала призначенням ЗМІ, не задовольняла інформаційним потребам суспільства. З віддалі 20-річної відстані вся грандіозність змін видніше вбачається. Практично все, чим зараз ми живемо – все звідти: і технології масової забудови – від примітивних перших п'ятиповерхівок до сучасних комфортабельних комплексів, і ракетно-космічний щит від можливих втручань іззовні, і нові сорти сільськогосподарських культур – ті, які дають ще цілком недавно немислимі врожаї, і добрива, якими ми не лише власні ниви оброблюємо, а і півсвіту забезпечуємо, навіть механізоване доїння корів, і багато-багато іншого.

Як приклад писання новітньої історії стала декомунізація назв вулиць, поява зовсім нової назви - вчорашньої вулиці Інститутської на «Небесну Сотню», де пролилася кров героїв України. Їх чисельність уже перевищила 400 чоловік. Хто ж вони, ці герої?

Влад Зубенко, харківчанин, активіст Євромайдану, помер 28 лютого 2014 року від вогнепального кульового поранення на Інститутській, у квітні мав би усього 23 роки. Останній запис на його сторінці в соціальній мережі, був: «Як тебе не любити, Києве мій». Зараз його сторінка в повідомленнях: «Слава Герою Небесної Сотні».

В ніч із вівторка на середу (18 лютого 2014 р.) був убитий журналіст газети «Вести» В'ячеслав Веремій. Його побили, а потім застрелили. Він став першим загиблим журналістом в Україні з початку Євромайдану.

Устим Голоднюк (Збараж, Тернопільська обл., 19 років), Ігор Костенко (Львів, 22 роки), Віталій Коцюба (Львів, 22 роки), Олександр Плеханов (Київ, 22 роки), Іван Теплюк (Чернігів, 20 років), Максим Третьак (Чернігів, 20 років), Юрій Пасхалін (Черкаська обл., 29 років)... Список можна продовжувати. Це – справжня еліта України. Герої України. Творці нової історії.

А потім, у травні 2014 р., розпочалася війна під назвою «АТО» на Сході України. Ті райони Донеччини та Луганщини, які не зуміли визначитися в

європейському виборі країни, піддалися на провокаційні закиди проросійських кримінальних авторитетів, зажадали федералізації країни, сформувавши об'єднання «Донецька народна республіка» та «Луганська народна республіка». Провівши референдуми впродовж місяця, їхні ватажки, керовані Кремлем, розпочали безпрецедентний наступ на мову, історію України, інші цивілізаційні процеси. Потерпало від цього місцеве населення. Це вилилося у війну України з Росією, що після окупації в березні 2014 р. Криму, виявилася жорстоким експериментом для життя самої держави України, яка, так сталося, не мала своєї армії, і за 20 років Незалежності скоротила й зменшила фінансування силових структур – на той момент, коли Росія, навпаки, тільки нарощувала свою мілітаристську міць. Військова ескалація Росії, переслідування нею татар, українців, проведення духовно-інформаційної війни за свідомість, інтелект і душі українців набули небачених розмірів. Сталася реальна небезпека воєнної тотальної загрози не лише Україні, а і всьому світові. Українці змушені шукати систему координат національної безпеки України на мапі світу, «оголошувати внутрішню і міжнародну мобілізацію для локалізації сучасних небезпечних викликів людству, зокрема такого важливого духовно-інформаційного елемента в надбудові держави, як ідеологічне її забезпечення» [12]. Духовно-інтелектуальні еліти нації саме зараз мали б звернути увагу вітчизняного загалу і світової громадськості на небезпеку ідеології як брехні, що знову вкинута Росією у світовий інформаційний простір для виправдання анексії Криму тощо. Українці, програючи інформаційну війну, програють усе: мову, освіту, культуру, молодь, економіку, армію, вибори, територію, врешті – національну ідентичність і майбутнє. Без Київської Русі, Помісної Церкви, без України немає Російської імперії. А коли імператив ідеологічного забезпечення розбудови єдиної Соборної національної держави відсутній, то це безупинно призводить до виродження держави, а не до духовного відродження. Ми, як нація, повинні реалізувати свою соціогуманістичну ідею – бінарного захисту і людини, і нації. Українець на своїй, а не на чужій землі, як говорив Пророк, Тарас Шевченко.

Взимку 2014 р. на очах усього світу ми вчилися визнавати героями наших сучасників, які вирушали на барикади під тисячоголосне «Героям слава!» і відлітали до Небесної Сотні, супроводжувані нашим окропленим сльозами «Герої не вмирають!».

Героїзм – це чеснота одвічна. Це – готовність до високого вчинку, найвищий прояв самовідданості, мужності, хоробрості, зокрема у виконанні громадського обов'язку і той приклад добра, який герой подає світові. Тому в

кожної доби – своя героїка, в кожного часу – свої герої. Героя впізнають за вчинками. Усією країною ми навесні 2014 р. вболівали за Юлія Мамчура й за майбутніх моряків, які заспівали український гімн, коли над їхнім навчальним закладом уже майорів чужий прапор, а згодом — плакали за генералом Кульчицьким і за оточеними українськими десантниками, котрі, не маючи часу на останнє «люблю» найдорожчим, лише обмінялися поглядами й узялися за руки, в одній із яких була граната. Силу духу звитяжців успадковує народ, з якого вони вийшли.

Над природою їхнього подвигу ще розмірковуватимуть у літературі, мистецтві, біографії, в шкільних творах, нащадки тих, хто виборе нашу перемогу. У самих героїв на це часу немає.

18-річний Хома, як називали в «Азові» Андрія Снітка, не готувався до подвигу. Швидше до лекцій та семінарів, які очікували на студента влітку, проведеного на передовій. Та коли їхню групу закидали гранатами, ліг на одну з них, зберігши життя кільком побратимам.

Подвиг – завжди від любові: до Матері, коханої, дитини, рідного краю, України й народу, часточкою якого ми відчуваємося. Вирішальної миті ця любов спонукає вчинити так, як не сподівався, не планував, не очікував від себе самого. Не досягнувши розумом – причаститися душею до вічного подвигу, поставивши вище власного ще чиєсь життя.

Олександр Онищенко, командир розстріляного впритул спецпідрозділу «Альфа», що потрапив у засідку бойовиків, загинув, захищаючи поранених.

21-річний Владислав Кузнецов, не роздумуючи схопив гранату, що влетіла до їхнього БТР, і викинув її голіруч, заплативши за врятоване життя побратимів ампутованою кистю руки та численними осколковими пораненнями. У героїв завжди – свій за свого, брат за брата.

Геройство, будучи захопленим ворогом і зберегти недоторканим те, що маєш у серці; не зректися, не звести наклеп, нікого і нічого не видати, не зрадити.

Володимир Рибак не знав, що героїчно загине, цілком природно для себе пошановуючи Україну та її прапор, саме за них поклав свою душу й тіло.

І скільки їх, героїв, відданих українській ідеї, стійко несуть хрест страждань, часом, і катувань, в ім'я України! Або й кожним своїм кроком стають рупором правди для народу країни-агресора, як-от наша мужня льотчиця Надія Савченко.

А героїзм тилу в ціледобовому пакуванні солдатських аптечок та облаток від зорі до зорі у регулярних поїздках на передову і нічних чергуваннях у шпиталях, у щоденній допомозі біженцям без жодного вихідного дня.

Що ж все-таки означає тренд «нова література»? Можливо, це просто атипове явище на літературному фронті персональної творчої біографії, спричинене трагічною екстремою 2014 р.? Очікуватимемо чи й самі братимемося до оцінки присуду літературної історії? Причому ми ніколи і ніде не диктуємо своїх умов, – для нас завжди важлива, у першу чергу, сама робота та її результат. Та в реальності змушені воювати із тими, які у більшості своїй, на жаль, неумілі й малограмотні люди. Відповідати на ті паси, які отримуємо у вигляді від пропозицій того, що маємо. Важливо все ж віднайти і свої реперні точки в оцінках, зважаючи, певною мірою, і на груповий сеанс модерування громадської думки, що позиціонує себе у відмові від нірвани, у пірнанні у той же даосизм із яскравим есхатологічним забарвленням, оголюючи при цьому головні енергетичні спонсори особистості. Цей процес – свого роду декодування «німоти», вабив протягом тисячоліть усіх мудреців світу – від античності й середньовіччя. Саме поезія є найбільш оголеним нервом будь-якого часопростору. Літературна біографіка крізь поетичне слово найбільш влучно віддзеркалює добу. З. Фрейд, наприклад, уважав, що до винайдення психоаналітики достукатися до людської праоснови можна було «лишь в метафорической форме через произведения поэтов, художников и одаренных сновидцев» [13]. Чи не тому ми так старанно досліджували біографічні колізії, трансформовані у творчість, Платона Воронька, уродженця Сумщини; чия поетична муза народилася під час Другої Світової війни, а відійшла до вічності напередодні нашої Незалежності, у період пост-Чорнобильський, у так звану, перебудову? До кінця й не визволившись із пут застою. Чому поет, ім'я якого завжди вирізнялося на літературному обрії, так непокоївся днем, що наставляв, і замикався в собі? [2, 204 с.]. Можливо, якби ми дослухалися до поетів – справжньої еліти України, не сталося б таких непоправних подій на буремному Сході України?

На жаль, “молода література” у френетичному ритмі сучасності обрала найкоротший шлях до слави – скандал. Але є й інституційний аспект проблеми: питання захисту культури: голос молодих літераторів неприсутній у просторах реальних світових проблем. Чорнобиль, Чечня, Балкани, Курдистан, Грузія... Зони мовчання. Проте реальні зміни визначатимуть лише ті особистості, які зуміли бути інтелектуально і психологічно незалежними в період глобалізації. Відомо, що звиклі до неповаги “колонізовані” культури зробили частиною свого генофонду не лише критику (часто – деструктивну), а й хронічну недооцінку літературознавчих процесів. Ось тому вихід із колоніального статусу може відбутися лише шляхом побудови, а не шляхом деструкції.

Багато хто прийшов у літературу без спеціальної освіти, і через це виникає нерозуміння того, як писати. Здається, що нинішнього користувача свідомо опустили до такого рівня, оскільки з оглумленим народом набагато легше й краще розмовляти будь-якою мовою. Особливо це стосується російського ринку книг з об'єктивно зараженими думками.

Гібридна війна це – достатньо підступна річ, яку виношував тоталітарний режим для розширення імперії під абсурдною ідеєю «об'єднання руського міра». Ідеологічною зброєю було обрано російську мову. Саме вона мала б стати фундаментом для нової глобальної гри. А от до патріотизму це абсолютно ніякого стосунку не мало, і не може мати. Гібридна війна – це підступний спосіб створення посередніх умов для захоплення контролю над бажаною територією, без відкритого оголошення війни. Проявом підступності є активне створення і підструмлення п'ятої колони в Україні, підкуп високих чиновників та впливових людей. Величезна пропаганда, політичний шантаж та вишукана брехня є головними засобами в досягненні поставленої мети. Якби в Україні не було густорозпорошеної мережі агентів Кремля, Україна не прийшла б до таких катастрофічних фінансових, моральних і матеріальних втрат. Проте виявився неочікуваний парадокс. Герої не вмирають. А «Небесна сотня» зросла в стократ кількісно. Добровольці їхали на буремний Схід малоозброєними, зате з незламною волею захищати свою Вітчизну.

Нами завжди маніпулювали. Ми ставали свідками злочинної спекуляції поняттями «етнічна» і «політична» нація, особливо в передвиборний період. Українська мрія (ідея) – «це своєрідний комплекс вірувань і духовне кредо народу, евітенсенція патріотичних почувань, національного світобачення та усвідомлення державної незалежності, суверенності її інтересів; це концепт-конструкт духовно-інтелектуального потенціалу нації, тобто людей – державотворців і співгромадян, які, спираючись на минуле, мобілізують творчі зусилля та здобутки сучасні й майбутні, на становлення і консолідацію українського народу як єдиної політико-етнічної громадянської спільноти і цілісної одиниці світового співтовариства, щоб наблизити національний ідеал до найвищих досягнень людства в різних сферах розумової його життєдіяльності на шляху прогресу та добробуту», – так охарактеризовано одвічні прагнення українства [14].

Українське суспільство досі ще не розібралося зі своїм минулим, не зробило селфі. «У нас не сформувалася єдина історична свідомість. У багатьох країнах історична пам'ять у різних регіонах відрізняється. Та мусить бути спільна пам'ять. У нас, на жаль, не сформовано гуманітарну політику. За

Ющенко велика увага приділялася Голодомору. Але це не об'єднало народ. В Україні є чотири трагедії новітньої доби: Голодомор, Голокост, депортація татар і Волинська трагедія. Усі ці явища пов'язані одне з одним. Ми страждаємо через те, що говоримо тільки частину правди, у нас суб'єктивно вибірково уявлення про історію», – сказав І. Щупак, історик із Дніпропетровщини [15].

Найперше, що необхідно – це змінити систему, якісно трансформувати її, аналізувати не лише її структуру і функції, а й емерджентність як третю якісну характеристику відповідності двох щойно названих складових системи.

«Україні зараз потрібно визволятися від радянського менталітету. У вас немає незалежності місцевої влади, все побудовано на стосунках... У вас залишилися олігархи, а їх потрібно відсторонювати від влади... Скільки націй пережили величезні зміни і протягом одного-двох поколінь стали іншими... Територія... не має вирішального значення, на відміну від рівня розвитку», – вважає польський режисер К. Зануссі (Вести. – 2015. – 10 груд.).

Українська національна ідея, як сегмент соціогуманістичної політики, потребує належного місця її в гуманітарній реформі в рамках «Стратегії–2020», при цьому не зреанімуватися отруєнням радянського соцреалізму, а виховати в патріотичному дусі молодь у триєдиному вимірі: минуле, сучасне і ще не народжене майбутнє. Не може бути вільною людиною, коли підневільна її нація. Не можна розглядати людину й «поза рамами нації». Це Франкове застереження зіграло свою роль в УПА під час національно-визвольної боротьби. Вони без зайвих слів воювали, клали головами. Точно, так само, як і герої Небесної Сотні та АТО. В Україні, на жаль, вирішальну роль зіграла не так звана еліта, а прості українці. Еліта ж не справилася і не запобігла тим прикритим обставинам, врешті, й АТО.

З роками українці стали мислителями та мудрецами. Особистість визначає велич кожної людини окремішньо, і не страшно, що світ може ніколи не взнати про цю конкретну особистість. Саме ці слова із Євангелія визначають український волонтерський рух на Сході України. Свідченням тому, що українці духовно зросли, є прийняття 9 квітня 2015 р. Верховною Радою Закон про статус борців за незалежність України, який стосується усіх, хто боровся за незалежність України, починаючи із жовтня 1917 р. по 24 серпня 1991 року: війська УНР і ЗУНР, ОУН, Карпатська Січ, УПА, УГВР, Українська Гельсінська група. Коли радам вдалося придушити підпілля ОУН, боротьба продовжувалася і виникало дуже багато організацій, які прагнули

одного – незалежності України. Частина із них була нечисленна, не довго існувала, а так, як репресивна машина працювала досить серйозно, то боротьба продовжувала тривати. І даний закон – визнання усіх, хто брав участь у цій боротьбі. Боротьба ж за сам закон почалася не з Майдану, а значно раніше, ще за президента В. Ющенка, який іще 28 січня 2010 р. підписав Указ, що віддавав данину поваги усім борцям за незалежність України. Нинішній же Закон прийнятий на основі того Указу.

Наша культура, починаючи від XIX ст., як тільки-но почала ідентифікувати себе, як українська, зачинилася від світу, оберігаючи свої традиції та мову. Коли здобула незалежність, потрібно було б змінити й вектор розвитку, відчинитися світові. А ми були донорами. Говорячи, що Шевченко – видатний і відомий усьому світові – це неправда. Його книги не перевидаються впродовж багатьох років. Виставку у США до ювілею поета організувала діаспора, а не американські культурні організації. Практично не актуалізуються його зв'язки із сучасними йому діячами всесвітньої культури. А треба розуміти, що письменника чи художника міжнародного рівня робить рівень його культурних зв'язків із відомими іменами та постійна присутність в світовому науковому та культурному дискурсі. І саме з цим у нас не все гаразд. Тому по справжньому репрезентувати Шевченка та інших великих чи малих представників української еліти ще тільки на початку. Потрібно писати наукові статті і популярні книги в світовому контексті української культури, перекладати твори іншими мовами, - це і є культура, і те, чим поки що в Україні не переймаються.

А якщо говорити про читабельність України, то й тут чимало огріхів: ніхто по справжньому не читає. За всіма цими ознаками можна судити про культурний стан України вцілому. Тому надзвичайно важливо доносити про події Майдану та героїв АТО усьому світові, з нашої, української позиції, іншими мовами, представляючи й розкриваючи Україну світові.

Тому, на жаль, Україна через певні причини та обставини, ще залишається далекою для світу. Тому підтвердження й 56-й Венеційська бієнале (2015), де український павільйон не був центральним (проект «Норе» («Надія»). Куратор поважного заходу Окуї Енвезор підштовхував до думки, що всі наші майбуття – у полі взаємодії поміж людьми, соціальних та політичних. Тому сфера пошуку досконалості та гармонії – не в спогляданні відсторонених естетичних довершеностей, а в сфері політичних рішень, що дозволили б усім різним майбутнім поколінням, незалежно від частин світу, стати єдиним майбутнім для всіх нас – таких собі людей Всесвіту.

Ось таким, здебільшого, неоднозначним постає перед світом українець. Чого у ньому більше – плюсів чи мінусів – часом, ми й самі утруднюємося в такій оцінці. Тому працюємо над собою далі і наполегливо. Ми тільки зробили початок до осмислення й аналізу героїв нової літератури.

І. Франко наголошував: «Маємо стати організмом, здатним до суверенного політичного й культурного життя... живою одиницею між інших народів».

Література:

1. Історія української літератури XX століття: В 2 кн. – Кн.2: Ч.2: 1960–1990-і рр. – К.: Либідь, 1995. – С.29.
2. Рева Л. Платон Микитович Воронько: 1913 – 1988: До 100-ліття від дня народження: Монографія. – К.: Альтерпрес, 2014. – 204 с.
3. Сізова К. Людина у дзеркалі літератури: Трансформація принципів портретування в українській прозі XIX поч. –XX ст.: Монографія. – К.: Наша культура і наука, 2010. – 356 с. – [с. 35].
4. Жулинський М. Слово і доля: Навч. посібник. –К.: А.С.К., 2002. – 640 с.: іл. – С. 625.
5. Кравчук Л.М. Маємо те, що маємо: Спогади і роздуми / Л. М. Кравчук. - К.: Століття, 2002. - 392 с.
6. Рева Л. Реліз літературної біографіки сучасної України // Knowledge. Education. Law. Management. Nauka. Oświata. Prawo. Zarządzanie.–Łódź, 2015. –№ 3 (11) / 2015. Wrzesień. – 384. –[С. 251– 257].
7. Reva L. Release of literary biography of modern Ukraine // Knowledge. Education. Law. Management. Nauka. Oświata. Prawo. Zarządzanie.–Łódź, 2015. –№ 3 (11) / 2015. Wrzesień. – 384. – [С. 258– 264].
8. Атипова література // Україна молода. –2015. – 17 берез.
9. Бистрицький Є.К., Пролєсв С.В., Кобець Р.В., Зимовець Р.В. // Ідея культури: виклики сучасної цивілізації. – К.: Альтерпрес, 2003. - 192 с.
10. Пригорницький Ю. Сергій Пономаренко: магія допомоги або шкоди прихована в нас самих // Україна молода. – 2015. – 2 квіт.
11. Никуленко Т. Бывший начальник космодрома «Плесецк» генерал-полковник Иван Олейник... //«Бульвар Гордона». – 2015. – № 14.
12. Вовканич С. Пес небезпечний спереду, кінь– ззаду, а москаль – з усіх боків // Україна молода. – 2014. – 8 жовт.
13. Современная теория сновидений. – К.: Рефл-бук; М.: АСТ, 1999.
14. Вовканич С. Борітеся не лише Майданом // Україна молода. – 2014. – 26 лют.
15. Жук О. Чому Сталін? Величання або замовчування радянської доби в музеях призводить до проблем у суспільстві та війни у країні // Україна молода. – 2015. – 4 лютого.

РІДНА МОВА У ТВОРАХ І ПІСНЯХ ВИДАТНИХ УКРАЇНЦІВ

Іван Горбачук, *академік*

Український бездержавний народ впродовж століть своєї історії зазнавав багато важких і трагічних часів, коли нація перебувала на межі існування. Що надихало на життя і піднімало на боротьбу звичайних людей? Напевно, перш за все, генетична пам'ять про подвиги своїх попередників, які вступали на бій і перемагали, а єднала людей рідна мова і свій улюблений край, де жили рідня та побратими, яких потрібно було боронити.

Рідна мова, це особливий феномен людської цивілізації і формувалась вона у різних народів по різному. Українська мова немає визначеного в часі початку створення, вона споконвічна і формувалась протягом віків у середовищі народу в природних умовах, еволюційно удосконалюючись, як і всякий живий організм. На сьогодні, не дивлячись на переслідування, заборони, етнічні чистки, голодомори – наша мова збереглася і є однією з наймелодійніших та досконалих мов світу.

З почуттям любові і гордості, тривоги і болю українська мова, її слово, описані у творах і оспівані в піснях багатьох великих українців.

Ну що б, здавалося, слова...
слова та голос – більш нічого.
А серце б'ється, ожива,
як їх почує!.

Т. Шевченко

Все називається Україною –
універмаг, ресторан, фабрика.
Хліб український,
телебачення теж українське.
На горілчаній етикетці
експортний гетьман з булавою...
І тільки мова чужа у власному домі.
У шовінізму кігті підсвідомі
сім'я вже ж вольна й нова.

Та тільки мати ледь жива.
Вона була б і вмерла вже не раз,
та все питає і на смертнім ложі:
аде ж те СЛОВО, що його Тарас
Коло людей поставив насторожі?!

Ліна Костенко

Вже на початку XX століття **І.Я. Франко** відстоював думку про єдину українську літературну мову, вироблену на наддніпрянських діалектах і збагачену західно-українськими говірками. Питанню літературної мови І. Франко присвятив такі мовознавчі праці: «Етимологія і фонетика в южно-руській літературі» та «Літературна мова і діалектика» (1907).

У вірші «Антошкові П.» (1902) у відповідь на його статтю в «Галичині» «Тщетная работа сепаратистов» І. Франко говорить:

Діалект, чи самостійна мова?
Найпустіше в світі се питання.
Міліонам треба сього слова,
І гріхом усяке тут хитання...
Хай та мова вбога в славнім роді,
Хай московська, польська, чеська краща,-
Поки служить Матері в пригоді,
То вона культурі не пропаща.

Українська письменниця, перекладач, культурний діяч **Леся Українка** писала в найрізноманітніших жанрах: поезії, ліриці, епосі, драмі, прозі. Також працювала в галузі фольклористики (з її голосу записано понад 220 народних мелодій), брала активну участь в українському національному русі. В 1896 році вона писала

Слово, чому ти не твердая криця,
Що серед бою так ясно іскриться?
Чому ти не гострий, безжалісний меч,
Той, що здійма вражі голови з плеч?:
Слово, моя ти єдина зброе,
Ми не повинні загинуть обоє!

Може, в руках невідомих братів
Станеш ти кращим мечем на катів...

Олена Пчілка, мама Лесі Українки і рідна сестра Михайла Драгоманова, письменниця, драматург, перекладачка, етнограф. Національні і соціальні мотиви – основна тематика її творів. Вона сміливо виступала проти денационалізації і русифікації, проти чужої мови. Щоб не спотворювати душ своїх дітей чужою мовою, виховувала і навчала їх, переважно, у сім'ї. У творі «Рідне слово» вона пише:

Так довго сподівана, ждана година
Настала для рідного слова мого:
Не так, як приборкана, смутна пташина,
Озветься воно із затишку свого;
Не так, - весняним жайворонком у полі
Вкраїнська мова тепер залуна
І гомоном вільним по всьому роздоллі,
По всій Україні озветься вона.

К.Д. Ушинський був українцем, який жив на теренах Російської імперії. Завжди своєю батьківщиною вважав Україну. Він сам підтверджував свою національність, - «Ні, я українець: рід наш старовинний, малоросійський, дворянський. Всі родичі, діди, дядьки і батьки були українцями, народилися і поховані в українській землі».

У статті «Рідне слово» К. Ушинський пише: «Мова народу – кращий, що ніколи не в'яне і вічно знову розпускається, цвіт усього його духовного життя, яке починається далеко за межами історії. У мові одухотворяється весь народ і вся його батьківщина; в ній втілюється творчою силою народного духу в думку, в картину і звук, небо вітчизни, її повітря, її фізичні явища, її клімат, її поля, гори і її долини, її ліси і ріки, її бурі і грози – весь той глибокий, повний думки і почуття, голос рідної природи, який лунає так гучно в любові людини до її іноді суворої батьківщини, який відбивається так виразно в рідній пісні, в рідних мелодіях, у вустах народних поетів... Мова є найважливіший, найбагатший і найміцніший зв'язок, що з'єднує віджилі, живущі та майбутні покоління народу в одно велике історичне живе ціле... Поки жива мова народна в устах народу, до того часу живий і народ... Коли зникає народна мова, - народу нема більше!»

Панас Мирний (Панас Якович Рудченко) – письменник, автор творів «Подоріжжя од Полтави до Гадячого». (1874) «Лихі люди». (1877), роману

«Хіба ревуть воли, як ясла повні» (1875), роману «Повія» тощо. Панас Мирний вважав, що треба дбати не за популярність своєї особи, а за працю на користь народів. У статті «Рідна мова» він пише: «В часи зневіри, в годину важких думок про долю того рідного краю, - ти одна моя підпора і допомога, о, велика, могутня, правдива та вільна рідна мово! Якби не було тебе, то, як не впасти в розпуку, бачучи усе те, що коїться дома?.. Та як його і не доняти віри, щоб таку мову не було дано великому народові!»

Пантелеймон Куліш – український письменник, фольклорист, етнограф, мовознавець, перекладач, критик, редактор. Автор першої фонетичної абетки для української мови, що лягла в основу сучасного українського правопису. Був духовною і високоосвідченою людиною, писав українською і російською мовами. Автор історичного роману «Чорна рада». Про рідну мову він писав:

Рідне слово Божа правдо!
Як мала дитина,
Тебе стала промовляти
Хирна Україна.
Промовляє, -оживає
Згнічений морозом,
Непозичений у німця
Український розум.

Борис Грінченко – український письменник, педагог, літературознавець, історик, етнограф, публіцист, просвітянин, громадський діяч. Патріот України, послідовно відстоював утвердження української мови у школі та в держаних установах. Працював у галузі народної освіти і свої погляди виклав у працях «Яка тепер народна школа в Україні», «Народні вчителі і українська мова», «На безпровсетном пути. Об украинской школе» та ін. Відстоював навчання українських дітей рідною мовою. Автор шкільних підручників «Українська граматика», «Рідне слово». У вірші «Переляканий» (1892) він писав:

Певна річ, що я люблю
Просто до загину
Рідну мову та пісні,
Матір – Україну.

Спиридон Черкасенко – український письменник, драматург, педагог. Ім'я С. Черкасенка у радянські часи було заборонене у літературному процесі. У дореволюційний час він був знаним в Україні суспільним діячем, вва-

жався будителем української самосвідомості – відстоював права українців на власну культуру, освіту, духовність, національні цінності. В поемі «Наша твердиня» (1934) він промовляє: «О рідна мово, скарбе мій! В мертвотних напастях чужини Ти – мій цілющий, мій єдиний души підбитої напій...»

Олександр Олесь (Олександр Іванович Кандиба) – український письменник, поет, драматург. Подорожуючи Гуцульщиною у 1912 році він побував на храмовому св'яті в селі Криворівня і зробив такий запис: «Я стояв, дивився і не міг надивитися на сей прикрасний народ, що не знав панщини, що зберіг вільну думку, мову і старосвітські звичаї, повні краси.» він так відізвався про рідне слово (1907):

О, слово рідне! Орле скутий!
Чужинцям кинуте на сміх!
Співочий грім батьків моїх
Дітьми безпам'ятно забутий.
І пізніше у вірші «Як довго ждали ми своєї волі слова...»
Як довго ждали ми своєї волі слова,
І ось воно співа, бринить.
Бринить, співає наша мова,
Чарує, тішить і п'янить.

Григорій Чупринка – український поет, політик, борець за самостійність України. У свій час прізвище Чупринки взяв генерал – Хорунжий УПА Роман Шухевич, як підпільний псевдонім «Тарас Чупринка». У творі «Найвищий дар» Г.Чупринка пише:

Як веселонька блискуча,
Переливна, мегатюча,
По моїй країні милій
Мова рідная звучить,
В казці, в пісні легкокрилій,
В юних спогадах ідилій,
Мов струмочок, стугонить.

Іван Огієнко (Митрополіт Іларіон) – український вчений, митрополіт, політичний, громадський і церковний діяч, мовознавець, історик церкви, педагог, дійсний член Наукового товариства імені Тараса Шевченка. У вірші 1949 року «Тернистим шляхом» він пише:

Творилась віки Українська мова

І потом, і кров'ю народу,
Як дар найсвятіший від вічного слова
На зоряне щастя та згоду.
І далі у вірші «Мова»;
Мова –
Душа кожної національності
Її святощі,
Її найцінніший скарб.

Василь Липківський (Митрополит). У статті «Рідна мова в церкві» «Браття! Якою мовою повинен звертатися з молитвою до Бога кожен народ? Здавалося б, що і й питання про це не повинно бути. Звичайно, лише тою мовою чоловік і може звертатися до Отця Небесного, якою розмовляє з батьком, матір'ю, з своїми рідними, - це **своєю рідною мовою**».

Павло Тичина – поет, перекладач, публіцист, громадський діяч.

У спадщині поета, окрім великої кількості поетичних збірок – близько 15 великих поем. У вірші «Слово» (1943) він пише:

Слово наше рідне!
Ти сьогодні зазвучало
як початок, як начало,
як озброєння всім видне,
слово наше рідне!
Тож цвіла калина,
червоніла, достигала,
всьому світу заявляла:
я – країна Україна –
на горі калина!

А Вкраїни ж мова –
мов те сонце дзвінкотуче,
мов те золото котуче,
вся і давність і обнова, -
українська мова...

Максим Рильський – український поет, публіцист, перекладач, громадський діяч, академік АН України у творі «Рідна мова» (1959) пише:

Як гул століть, як шум віків,
Як бурі подих – рідна мова,

Весняних пахощі листків,
Сурма походу світанкова
Неволі стогін, волі спів,
Життя духовного основа.

І у вірші «Мова» (1956):

Як парость виноградної лози
Плекайте мову. Пильно і ненастанно
Політь бур'ян. Чистіша від сльози
Вона хай буде. Вірно і слухняно
Нехай вона щоразу служить вам,
Хоч і живе своїм живим життям.

Дмитро Павличко – український поет, перекладач, громадсько-політичний діяч у творі «Ти зрікся мови рідної» з запалом і гіркотою Д. Павличко пише:

Ти зрікся мови рідної. Тобі	Ти зрікся мови рідної. Заріс
твоя земля родити перестане.	твій шлях і зник у безіменнім зіллі...
Зелена гілка в лузі на вербі	немаєш ти на похороні сліз,
від доторку твого зів'яне!	немаєш пісні на весіллі!

Олександр Підсуха – український поет, прозаїк, драматург, перекладач і громадський діяч у творі «Мова» (1950):

Ой яка чудова українська мова!
Де береться все це, звідкіля і як?
Є в ній ліс-лісок-лісочок, пуща, гай, діброва,
Бір, перелісок, чорноліс. Є іще й байрак!
І така ж розкішна і гнучка, як мрія
Можна «звідкіля» і «звідки», можна і «звідкіль».
Є у ній хурделиця, віхола, завія,
Завірюха, хуртовина, хуга, заметіль...

Василь Симоненко – український поет, журналіст, один із самих відомих шістдесятників із когорти відомих правозахисників І. Дзюби, І. Світличного, Є. Сверстюка, В. Стуса тощо. В. Симоненко увійшов в історію української літератури як визначальна постать боротьби за державний і культурний суверенітет України другої половини ХХ ст. У вірші «Моя мова» (1962) є такі слова:

Все в тобі з'єдналося, злилося –
Як і поміститися в одній! –
Шепіт зачарований колосся,
Поклик із катами на двобій!
 Ти даєш поету дужі крила,
 Що підносять правду в вишину,
 Вченому ти лагідно відкрила
 Мудрості людської глибину.
І тобі рости й не в'януть зроду,
Квітують в поемах і віршах,
Бо в тобі – великого народу
Ніжна і замріяна душа.

Володимир Маяковський – російський поет українського походження, публіцист, драматург і громадський діяч. У 1912-1914 рр тричі відвіда Україну, а з 1924 р. – щороку. Виступав у багатьох містах України. У вірші «Київ» (1924) оспівав столицю нашої держави, теплі рядки пресв'ятив Україні і у вірші «Борг Україні» (уривок):

Говорю себе: товарищ москаль
на Украину зубы не скаль.
Разучите эту мову на знаменах – лексиконах алых, -
Эта мова величава и проста:
«Чуешь, сурмы загралы,
час расплаты настав...»

Микола Гоголь – визначний класик російської літератури українського походження, прозаїк, драматург, поет, критик, публіцист (Уривок із статті «О малороссийских песнях», 1833). «Только в последние годы малороссийские песни, бывшие до того скрытыми от образованного общества, обратили на себя внимание самобытностью и собственной народной поэзией. До того времени только их очаровательная музыка заносилась у высший круг (Бетховен використав мелодію пісні «Їхав козак за Дунай» у своїх творах), но слова слышали только одни украинские степи... Теперь образованное общество повернулось лицом к содержанию песен и пришло к выводу, что это живая, говорящая, звучащая о прошедшем Летопись народа. В этом отношении песни для малой России – это все: и поэзия, и история, и отцовская могила...

Ничто не может быть сильнее народной музыки, если только народ имеет поэтическое расположение, разнообразие и деятельность жизни, если натиски насилий не смогли так нигде выразиться, как только в его песнях».

Про роль пісні у долі Тараса Шевченка дізнаємось із спогадів Пантелеймона Куліша. « У ліберальному панському товаристві Шевченко завів розмову про свою поему «Іван Гус». Раз по раз у цій розмові поривав наш Кобзар очі за ту межу, що відмежовує імперію від народів свободних і лише я один розумів усі слова його. А, розколивши духа, перейшов від розмови до народних пісень. Чарівною силою свого слова і голосу розгорнув Шевченко широку сцену життя людського...

Як у ту пору життя співав Шевченко, такого, або рівному йому співу не чув я ні в Україні, ні по столицях. Пісню за піснею співав наш соловей, справді мов у темному лузі, серед червоної калини, а не в зимному захисті серед народу. Душа поета, об'явившись посеред чужого щастя (він був боярином на весіллі П.Куліша і Г. Барвінок) обернула весілля поклонниці його великого таланту в національну оперу, яку може ще не скоро чутимуть на Вкраїні».

Володимир Сосюра – український письменник, поет-лірик, автор понад 40 збірок поезій, поем, роману «Третя рота», козак армії УНР.

Лірика В. Сосюри хвилює не одне покоління українців. Багато пісень на його слова увійшли в скарбницю нашої культури:

Любіть Україну у сні й наяву
Вишневу свою Україну,
Красу її вічно живу і нову,
І мову її солов'їну...

Українська пісня надихала поета в самі складні періоди його життя, коли за любов до України, до рідного слова Володимира Сосюра ганьбили як «буржуазного націоналіста», але не зломали.

У посланні «Юнакові» (1956-1958) він пише:

О мово рідна! Їй гаряче
віддав я серце не дарма.
Без мови рідної, юначе,
й народу нашого нема.

Маруся Чурай – дівчина – легенда (уривки із однойменного роману Ліни Костенко у віршах...)

Ця дівчина не просто так, Маруся,
Це голос наш, це – пісня, це – душа...
Коли в похід виходила батава, -
Її піснями плакала Полтава.
Що нам було потрібно на війні?
Шаблі, знамена і її пісні.
Звитяги наші, муки і руїни
Безсмертні будуть у її словах.
Вона ж була як голос України,
Що клетотів у наших корогвах!

Олександр Білаш, композитор. Його пісні «Ясени», «Лелеченьки», «Два кольори» на слова Михайла Ткача, Дмитра Павличка стали воістину народними.

Олександр Білаш писав також вірші. Рядки його поезії сповнені любові до рідної землі, рідного слова. В одному з віршів він зізнається, що слова і мелодії в його серці наче конкурують. Ось він схвильовано звертається до мелодії:

Не ревнуй мене до слова,
Що дає снагу мені.
Я клянуся перед Богом,
Що пишу тоді пісні,
Як мене вполює слово,
І йому я віддаюсь...
Моя Мово, рідна Мово,
Я люблю тебе й боюсь,
Що не встигну омузичить
Найкрасивіші слова.

Андрій Демиденко, відомий сучасний поет, багато його віршів покладено на музику. Особливої популярності набула пісня «Звучи, рідна мово» на музику Олексія Семенова. Першою виконавицею цієї перлини була незабутня Раїса Кириченко.

Мово Рідна, цвіти в кожному домі,
Крізь зболений час і духовні руїни.
Вертайсь, рідна мово, у серце народу
У Душу Вкраїни.

Якого ж ми будемо племені – роду,
Якщо буде в устах наша мова згасать.
Чи будемо з вами тоді ми народом,
Якщо стихне вона в голосах?!

Звучи, рідна мово,

На землі рідній

Лийся по вінця.

Мово моя українська,

Мово моя материнська.

Мово рідна, квітуй і шануйся,

Любов'ю воздай всім народам і мовам.

З тобою я плачу, з тобою сміюся,

О, ріднеє Слово!

ЗА ЄДИНУ ПОМІСНУ ПРАВОСЛАВНУ ЦЕРКВУ

Упродовж багатьох століть духовне життя українського народу зазнавало і злетів, в трагічних падінь. Після десятиліть вимушеного атеїзму ми усе ж повертаємося до віри. Люди шукають істину, прагнуть знайти відповіді на одвічні питання сенсу буття. Однак ситуація у православному житті України, незлагодженість думок та непорозуміння між окремими церквами не сприяють підвищенню духовності суспільства. І це турбує свідомих його представників, громадськість. І в селах, і в містах побутують різні думки та пропозиції щодо об'єднання трьох православних гілок в Україні –

Київського, Московського патріархатів та Української автокефальної церкви. Одні кажуть, що цим повинна займатися влада, інші – церква або громади... Однак розв'язати цю проблему можна лише спільними зусиллями. Порушити її зважилася Заставнівська «Просвіта» (голова Світлана Масловська). Питання українського духовного відродження не раз обговорювали на засіданнях Чернівецького об'єднання «Просвіти».

На засідання розширеного круглого столу «Дай, Боже, сили й мудрості правдою Вкраїну зберегти», яке відбулося у Заставнівській районній бібліотеці, запросили не лише просвітян, а й духовенство, освітян (викладачів «Християнської етики», історії та рідної мови), працівників культури, студентів Чернівецького національного університету імені Ю. Федьковича, старшокласників-гімназистів та школярів, а також громадськість міста й району з активною життєвою позицією.

Будь-яка добра справа розпочинається з молитви. На цьому заході «Отче наш» разом із хористами церкви с.Вікно виконали усі запрошені і гості. Учениця Заставнівської ЗОШ І-ІІІ ступенів А. Вікірюк прочитала «Молитву».

Учасники зібрання ознайомилися з історичними, релігійними та релігійно-єзnavчими джерелами, які обґрунтовують необхідність створення в Україні Єдиної Помісної Православної Церкви як гаранта повноцінного духовного й національного відродження нашого народу. У ході дискусії, міжконфесійного діалогу всі дотримувалися толерантності та виваженості, обмінювалися думками, посилаючись на факти.

Ініціатор круглого столу С. Масловська, ведуча, насамперед, запросила до слова голову Чернівецького обласного об'єднання «Просвіти» Остапа Савчука, який наголосив, що на Заставнінщині завжди народжувалися смі-

ливі ідеї, які згодом втілювалися в життя. Зокрема «Руська Бесіда» – попередник «Просвіти» вперше з’явився саме у Наддністрянському краї, у с.Товтри. О.Савчук сказав, що сподівається: українці створять нарешті Єдину Помісну Українську Православну Церкву, про яку ще понад 150 років тому мріяв перший митрополит Буковини і Далмації, знаний громадський і духовний діяч Євген Гакман.

Отець Микола із церкви Святої Параскеви м.Чернівці, який під час Революції гідності біля пам’ятника Т.Шевченку проводив богослужіння, озвучив давню мрію священників-патріотів – спорудити в Чернівцях Духовно-культурний центр для дітей і молоді Буковини, де б діти віком 4-17 років не лише отримували духовні знання, а й розуміли неможливість існування національної ідеї без духовної. Завідувач Богословського відділу філософсько-теологічного факультету ЧНУ, кандидат богословських наук, доцент М. Щербань зазначив, що для впровадження в життя ідеї об’єднання церков потрібна політична і моральна воля, свідомо підготовленість парафіян. Отець Роман, благочинний сусіднього Кіцманського району, наголосив, що причина – в нас самих. Нинішня Україна вражає, коли одні віддають за неї життя, інші спокійно за цим спостерігають. Одягаючись у вишиванки, співаючи народних пісень, ми не врятуємо Україну, якщо не матимемо відчуття відповідальності за неї. Як завжди, повчальним був виступ благочинного Заставнівського округу, настоятеля Свято-Миколаївської церкви м. Заставна, автора багатьох збірок на духовну тематику о. Дмитра, який мовив про правду Божу та зовсім іншу – людську. Івану Хрестителю відсікли голову за те, що проповідував Божу правду. Зазначив, що діалоги на тему возз’єднання церков велися на різних рівнях, але там домінувала людська, себто кожному вигідна правда. Тому й порозуміння немає.

Керівник апарату райдержадміністрації І. Семенюк та міський голова Я.Щуркан також підтримали ідею створення Єдиної Помісної Церкви. Усі дійшли висновку: церква з’єднує людей і робить сильнішою державу. Розділена на частини вона вигідна тим, хто не хоче бачити Україну соборною, сильною і могутньою. Об’єднання усіх українських церковних юрисдикцій можна буде досягти тільки тоді, коли запит на нього надійде «знизу», тобто коли парафіяни і духовенство будуть щиро прагнути цієї єдності. Як це відбулося на Вижниччині, одразу ж після Революції гідності. Про це говорили й гості з прикарпатського краю – голова Вижницького об’єднання «Просвіти» Д. Никифоряк, який упевнений, що нинішній міжконфесійний діалог – перший крок до створення єдиної церкви, а також поштовх для всіх просвітян

Буковини організувати такі ж заходи. Виступив і Міліївський сільський голова В. Гафюк: завдячуючи високій свідомості його громади, за підтримки влади і «Просвіти» у селах Мілієве та Кибаки зараз замість двох церков московського підпорядкування парафіяни мають дві українські церкви.

У зібранні взяв участь о. Дмитро із м. Кіцмань, священнослужитель церкви МП. Йому поставили чимало слушних запитань, подали пропозиції щодо об'єднання Церков. Ми доводили, що Москва активно протидіє утвердженню Єдиної Помісної Української Церкви та її визнанню іншими Помісними Православними Церквами. Московсько-путінський режим у гібридній війні з Україною активно використовує потенціал РПЦ на чолі з патріархом Кірілом, її структуру в нашій державі для того, щоб впливати на свідомість українців, розділяти їх поміж собою і таким чином тримати у нестабільності та під контролем Україну. На жаль, на численні запитання відповіді ми не отримали, зокрема й на найкоротші – ви «за» чи «проти» Єдиної Помісної Церкви? Чому у написах УПЦ приховуєте, що ви – Московського патріархату. Мабуть, соромитесь цього?.. Пояснень було багато, а по суті – нічого конкретного. Водночас учасники зібрання віддали йому належне за хоробрість, адже він один погодився протистояти церкві Київського патріархату. Хоча запрошення на засідання отримали кілька священників МП. Безумовно, йому одноосібно важко прийняти якесь рішення чи щось пообіцяти, за що неодмінно буде покараний.

У дискусії також брали активну участь історик за фахом, краєзнавець Ю. Кушнір, директор Кулівецького НВК О. Лісова, вчитель історії Кострижівської ЗОШ І-ІІІ ступенів М. Черешнюк, волонтер «Заставнівської сотні» В. Петришак, заставнівчанка В. Бурденюк, учениця Заставнівської гімназії А. Колісник. Підсумувала засідання відповідальний секретар обласної «Просвіти» М. Пелех, яка говорила про духовні цінності нашого суспільства, про те, як і чому ми так багато втрачали на нашому історичному шляху – мову, духовність, мораль і через ці помилки допустилися найгіршого – війни. Але нині ми повинні об'єднатися Словом Божим задля порятунку України.

На захід були запрошені о. Сергій із смт Кострижівка, о. Василь із с. Брідок, архимандрит Євген, настоятель Свято-Преображенського монастиря у с. Васловівці.

Огляд літератури на духовну тематику провела директор ЦБС Л. Стасюк.

Завершився захід піснею М. Лисенка «Боже великий, єдиний, нам Україну храни», яку виконали учасники круглого столу.

ВИХІДЦІ З УКРАЇНИ – ФАХІВЦІ ВИЩОГО РІВНЯ НА СЛУЖБІ В БІЛОМУ ДОМІ

При президенті Д. Ейзенгауері – радник з економічних питань і глава Білого Дому Артур Бернс – друга після президента людина в економічному блоці адміністрації. Був головою Федеральної резервної системи. Народився в м. Станіславі в Австрії (нині – Івано-Франківська область). Радник з наукових питань, зокрема ядерних технологій, (часів президентства Д. Ейзенгауера) – Юрій Кістяківський. Народився в 1900 р. Походив із родини Кістяківських. Радником з етнічних питань при президентові Д. Форду був М. Куропась. Дочка Л. Добрянськи, посла США на Багамських островах часів президентства Р. Рейгана, одного із лідерів Українського конгресового комітету в Адміністрації Буша-молодшого (2001-2009 рр.), Пола Добрянськи – була заступником Державного Секретаря США, тобто другою особою Держсекретаря після Кондолізи Райс. Вона відповідала за гуманітарні питання, захист прав людини, розвиток науки тощо.

Із Чернівців походить сенатор Й. Ліберман. У 2000 р. він був кандидатом на посаду віце-президента від Демократичної партії. У Конгресі працювали сенатори: Д. Боніор, А. Спектор, Б. Ступак. Українська діаспора США у 1966 р. обрала Д. Боніора українцем року.

Суддя Федерального суду США (від 1987 року) Б. Футей є народжений у Бучачі, що на Тернопільщині. Цей список можна продовжувати і продовжувати.

В Адміністрації нинішнього президента США заступником міністра з питань океанів та атмосфери (тобто екології) з 2009 року працює доктор філософії Д. Любченко – відома у світі науковець-еколог.

Особистим лікарем президента США (відповідальним за здоров'я не лише господаря Білого Дому, а й віце-президента, родин лідерів країни, всіх відвідувачів Адміністрації Президента) був контр-адмірал медичної служби - Вільям-Метью Лукаш.

З 1953 по 1981 рр. – лікарі-українці дбали про здоров'я господарів Білого Дому. Медик, котрому випала ця нагода – генерал Вальтер-Роберт Ткач був особистим лікарем трьох президентів США (Д. Ейзенгауера, Р. Кеннеді,

Р.Ніксона). Він народився у сім'ї українських емігрантів. Одержав військове звання і здобув диплом лікаря в Італії. Інтернатуру проходив у Лікарні милосердя в Пітсбурзі. У США він опановував знання авіаційної медицини. Після короткострокової служби в Форті Сем Хьюстон (штат Техас) В.-Р. Ткач був направлений медичним інспектором до американських військ, котрі тоді знаходилися в Японії. Повернувшись до США, став хірургом і був переведений до штаб-квартири ВПС (Військово-повітряних сил) США, обійняв посаду заступника начальника штабу з медичних питань. 20 січня 1953 року В.-Р.Ткач був призначений на посаду асистента особистого лікаря тодішнього президента США Д.Ейзенгауера. При Р.Кеннеді він – консультант Білого Дому, проте постійним місцем його служби став Штаб стратегічного командування ВПС США, з 1965 по 1968 рр. В.-Р.Ткач очолював медичну службу Тихоокеанського штабу, котрий базувався на Гавайях. Брав участь у В'єтнамській війні.

Від осені 1974 р. до 1979 р. В.-Р. Ткач проходив службу у штабі ВПС (військова база Ендрю поблизу Вашингтона).

Вийшовши у відставку, генерал В.-Р. Ткач оселився в Сан-Дієго. Помер у Каліфорнії. Його заслуги відзначені такими престижними нагородами, зокрема, медалями «За заслуги», «Бронзова зірка», відзнаками ВПС, медаллю Білого дому.

Естафету від В.-Р. Ткача прийняв Вільм-Метью Лукаш. Він працював особистим лікарем президентів США (Р.Ніксона, Д.Форда, Д.Картера). Мав звання контр-адмірала медичної служби ВМС США. Народився в Детройті в родині українських емігрантів, закінчив Мічиганський університет. Був спеціалістом з внутрішніх хвороб. Захоплювався спортом, й усі його пацієнти ставали на цей шлях. Вільм-Метью Лукаш викладав в Університеті Д.Вашингтона.

З 1966 по 1981 рр. очолював усі наукові товариства з гастроентерології. Після виходу на пенсію керував Департаментом превентивної медицини у лікарні Скриппс. Брав участь у житті української діаспори.

Відомий бригадний генерал Ростислав Зайчук, який спеціалізувався на кардіоторакальній хірургії. Досвіду медик набув у В'єтнамській війні, працював у фронтових госпіталях. Майже 30 років Р.Зайчук віддав військовій медицині, служив у міжнародних медико-санітарних, військових науково-дослідних центрах. Був керівником численних програм із впровадження телекомунікаційних технологій.

Телемедицина – це не лише військова сфера. Наприклад, НАСА (відомство у США, яке відповідає за космічну програму країни – ред.) використо-

вує її для медичного обстеження астронавтів; лікар сільської медицини може одержати її, незважаючи на відстань; команда морського лайнера, яка тривалий час знаходиться в океані, може спокійно виконувати свої обов'язки, знаючи, що її здоров'ю нічого не загрожує.

1991 р. Р.Зайчуку було присвоєно звання бригадного генерала і він очолив медичну службу Сухопутних військ США.

Ростислав Зайчук – відома в армії США людина, яка від українського хлопчика, котрий тікав від фашистів з Європи, виросла до одного з керівників медичної служби Збройних сил США. Його родина заснувала стипендію розміром в 25 тисяч доларів для студентів-медиків. Він – член Української асоціації «Комп'ютерної медицини», багатьох національних та зарубіжних науково-медичних товариств. Нагороджений «Бронзовою зіркою», медаллю «За службу» у Збройних силах США, «За заслуги» з двома дубовими листками, кількома іноземними відзнаками. А ще генерал пише вірші.

Ось такі вони, вчені з українським корінням!

ІННОВАЦІЙНА КАФЕДРА

За підсумками конкурсу кафедр на краще науково-методичне забезпечення навчального процесу третє місце посіла кафедра екології та неоекології екологічного факультету ХНУ імені В.Н. Каразіна. Пропонуємо вашій увазі інтерв'ю із завідувачем кафедри, деканом екологічного факультету, доцентом Г.В. Тітенко:

- Скільки існує ваша кафедра?

- Кафедру було створено 2007 року одночасно із заснуванням екологічного факультету. Проф. Некос В.Ю. був застовником цієї кафедри, що є наступницею кафедри геоекології та конструктивної географії геолого-географічного факультету. Ця перемога вже не перша, два роки тому наша кафедра теж була на третій сходинці у цій же номінації. Цього разу ми представили розробку доц.. М.І. Кулика удосконалення навчальної дисципліни «Альтернативна енергетика», яку вдосконалювали протягом року в рамках проекту, яким керує Британська Рада (British council) спільно з Київським університетом. Наша делегація відвідала Велику Британію, а потім із представниками Ради відбулася дистанційна онлайн-конференція. Таким чином, за основу ми взяли нашу дисципліну і адаптували її з урахуванням досвіду британських колег. Я вважаю, що будь-які інновації неможливі без міжнародного співробітництва та дистанційних технологій, тобто електронне навчання має бути обов'язково. Напевно, це наша особливість, коли викладачі беруть участь у грантових проектах не заради себе, а щоб потім втілити ці результати до навчального процесу.

- Розкажіть про склад кафедри.

- У нас працюють 23 викладачі, у тому числі 3 професори. Так, наприклад, А.В. Гриценко – доктор географічних наук, директор УкрНДІ екологічних проблем, що є нашою базою практики. Сфера наукових інтересів Анатолія Володимировича – екологічний менеджмент та організація природокористування. А.Б. Ачасов – доктор сільськогосподарських наук. Він працює не тільки у нашому університеті, а й в ХНАУ імені В.В. Докучаєва. Сфера наукових інтересів – дистанційні методи, ГІС. Проф. В.М. Московкін – доктор географічних наук, фахівець з обробки інформації і за сумісництвом працює в Белгородському державному університеті. Кандидати

наук, доценти: Н.Л. Ричак, М.І. Кулик, О.В. Бірюков, В.Г. Карпов, К.М. Карпець, А.А. Лісняк, Л.В. Баскакова та викладачі Н.Б. Кравченко, А.Г. Гарбуз, Т.Ю. Усатий, А.В. Липчанська. Тож, власне кажучи, у кожного із нас окремо своя спеціалізація. Кафедра має досить широкий профіль серед кадрового складу. От, наприклад, доц. Н.Л. Ричак спеціалізується на екологічній гідрології, доц. М.І. Кулик – альтернативна енергетика та енергозберігаючі технології, у мене – ґрунтова екологія та екологічна експертиза, а ст. викладач Н.Б. Кравченко займається економікою природокористування. Тобто на кафедрі немає «універсальних солдатів», а тому кожен викладач займається тільки своєю спеціалізацією.

- Що вдалося зробити на минулий рік?

- Одним із основних напрацювань є купівля підручників серії «Бібліотека еколога», яка започаткована саме для студентів. Тому всі кафедри та всі нормативні дисципліни забезпечені навчальною літературою. Також не менш важливим пріоритетом є міжнародна діяльність кафедри. Торік ми закінчили Міжнародний проект ТЕМПУС «Удосконалення освіти в галузі екологічного менеджменту». Завдання цього проекту полягало у тому, щоб партнери із європейських університетів провели навчання для наших викладачів щодо організації підготовки фахівця в галузі екологічного менеджменту. Два комп'ютерні класи з програмним забезпеченням – результат цього проекту. Тут ми проводимо електронні тести та заняття, використовуючи Інтернет. Тобто завдяки участі у цій програмі, нам вдалося обладнати аудиторії. Наразі у нас є поточний проект ТЕМПУС «Рамка кваліфікацій у сфері наук про навколишнє середовище в українських університетах – QANTUS, який теж є досить цікавим.

- У конкурсі ви посіли призове місце за напрямом «Розробка та впровадження інноваційних технологій». У чому ж особливість організації навчального процесу на кафедрі?

- По-перше, це електронне тестування, по-друге – присутність 2 викладачів на тестових контролях, зокрема у старших курсів. Це підвищує об'єктивність оцінки знань студентів.

- Де працюють ваші випускники?

- Всі кафедри екологічного факультету готують студентів за одним напрямом. Протягом 4 років студенти вивчають однакові дисципліни. Після того, як вони отримують диплом бакалавра, студенти, які вступають до магістратури, обирають для себе спеціалізацію. Кожна кафедра має 2 спеціалізації. Так, наприклад, наша кафедра викладає «Екологічний менеджмент

і аудит» та «Економіку природокористування» Останні 3 роки найбільший попит має спеціалізація «Екологічний менеджмент і аудит», адже це не тільки цікава дисципліна, а ще й виграшна при влаштуванні на роботу в органи управління.

Багато випускників працюють у Державних екологічних інспекціях, в екологічних регіональних представництвах Міністерства екології та природних ресурсів України. У студентів досить фундаментальна база з екологічного менеджменту, вони знають основи управління, систему моніторингу. Тому один із головних напрямків працевлаштування – контролюючі органи, а також будь-які підприємства, де є відділи екології. Деякі випускники вступають до аспірантури в Національний науковий центр «Інститут ґрунтознавства та агрохімії імені О.Н. Соколовського», де продовжують свою наукову діяльність.

– **Які плани на майбутнє?**

– Наразі ми плануємо подати документи атестаційної справи на здобування вченого звання доцента кандидатами наук М.І. Куликом та А.А. Лісняком. Наші молоді викладачі активно вивчають англійську мову.

Влітку ми зробили проектну заявку на державну тематику до конкурсу проектів НДР молодих учених НАН України. Обов'язково будемо брати участь у нинішніх міжнародних проектах, адже це наш постійний пріоритет. Зараз готується проектна заявка за енергозберігаючими технологіями. Також у нас є поточний проект з компанією «Шелл», за яким у співпраці з факультетом геології, географії, рекреації і туризму та хімічним факультетом, з цього року відкрита нова магістерська спеціальність – «Екогеохімія нафти та газу». З цієї нагоди ми готуємо посібник «Екологічна експертиза та аудит», активно облаштовуємо лабораторію, закупаємо обладнання.

УНІВЕРСИТЕТ ПРАЦЮЄ: ХАРКІВСЬКИЙ КЛАСИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Місцем свого професійного становлення та громадянського формування ви обрали Каразінський класичний університет. У далекому 1805 р. першими студентами стали тільки 52 особи, а не понад 2000, як зараз, та й викладачів тоді було не півтори тисячі, а лише 26. Саме завдяки Каразінському – джерелу знань, науки, просвітництва та рушію прогресу – Харків став великим інтелектуальним центром. Харківський університет – КЛАСИЧНИЙ. Один із найстаріших у Східній Європі, старіший на 35 років від Київського, від Варшавського тощо. І це важливо, що університет має давню історію, традиції, накопичений досвід. У стінах старого університету завжди панує дух знань, певна інтелектуальна атмосфера, пронизана ідеями свободи. Атмосфера ліберального мислення. Харківський університет – класичний не тільки завдяки давній історії виникнення, у його стінах завжди «кипить» наука, проводяться наукові дослідження. Класичний університет сам збагачує наукову картину світу у різних вимірах. Тут і студентів, окрім здобуття знань, залучають до процесу пошуку істини. Адже креативна творча людина – успішна у постуніверситетському житті.

Класичний університет повною мірою охоплює весь спектр від природничих наук, права та медицини до широкого спектру навчальних програм в галузі гуманітарних та соціальних наук. Тут відбувається перетин кордону традиційних академічних дисциплін, міжнародного співробітництва, у взаємодії з неуніверситетськими науково-дослідними інститутами. Усе це збагачує свідомість, відкриває горизонти. У стінах Харківського класичного університету працювали три лауреати Нобелівської премії з різних наукових вимірів: Лев Ландау (фізика, нежива матерія), Ілля Мечніков (біологія, жива матерія) та Саймон Кузнець (соціум, економічні процеси). Отак і наш Харківський університет охоплює усе живе, неживе та соціум в цілому. Бути Класичним університетом це також означає не стояти осторонь культурних процесів.

За 210 років Харківський університет зробив величезний внесок у художню культуру, мистецтво. Каразінський університет прославлений іменами багатьох поетів, письменників, художників та музикантів. Такі славні культурні традиції, що передаються поколіннями, спонукають університет відкривати усе нові культурні центри: Єрмілов-центр, художні галереї (імені

Г. Семирадського) та серію музеїв. Отож, КЛАСИЧНИЙ університет впливає на територію обох. Не буде перебільшенням стверджувати, що завдяки Харківському університету місто Харків існує у такому вигляді, як сьогодні.

Академік В.С.Бакіров, ректор

СВЯТО НА КАФЕДРІ

Нещодавно кафедра англійської філології факультету іноземних мов Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна відзначила своє 85-річчя. Слово завідувачу кафедри, доктору філологічних наук, академіку АН ВО України, професорові В.О. Самохіній.

23 вересня на факультеті іноземних мов Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна відбувся VI Міжнародний науковий форум «Сучасна англістика: до 85-річчя кафедри англійської філології, як і попереді п'ять, зібрав учених не лише з українських міст, але й учасників з Росії, Франції, Італії, США, Великої Британії, Польщі, Німеччини. Обговорювались найважливіші питання сучасної лінгвістики, зокрема проблеми дискурсу, когнітивної лінгвістики, функціонально-комунікативної лінгвістики, методики викладання англійської мови. Цього року додалися ще два дискусійних столи, які освітлювали роль англійської мови у глобальних процесах суспільства. Перший – «Статус англійської мови у сучасному комунікативному просторі», другий – «Англістика у гуманітарних дослідженнях». Працювали майстер-класи, на яких викладачі згаданої вище кафедри продемонстрували колегам свої методи подання інформації студентам. Наприклад, активне використання в процесі навчання мультимедійних підручників.

Форум відвідали понад 200 учасників. Йшлося про плідне співробітництво з мовних питань, учасники обмінялися ідеями та думками. Адже співробітникам нашої кафедри є чим поділитися з колегами з інших вишів України та світу, оскільки у нас працюють 2 академіки, 5 докторів наук та 14 кандидатів наук. Ми постійно розвиваємось у науковому плані. Відтак хочемо самі дізнатись щось нове та передати колегам актуальну наукову інформацію!

Проф. В.О. Самохіна, академік АН ВО України

ЯК СТУДЕНТИ ВЕТЕРАНІВ НАВЧАЛИ...

На факультеті комп'ютерних наук відбулися неординарні заняття. В аудиторіях, де традиційно проходять студентські пари, влітку за комп'ютерами сиділи ветерани, які опановували комп'ютерні технології. Таке нововведення запропонувала голова комісії по роботі з молоддю Червонозаводської районної ради ветеранів м.Харкова К.А. Шарапатова: « Я їздила по інших районах нашого міста, але там ніхто не хотів допомогти. Тому я звернулася до Університету, де мене підтримали».

Протягом 8 стаціонарних занять та дистанційних консультацій за телефоном чи електронною поштою 15 ветеранів навчились користуватися Інтернетом, програмою Skype, e-mail тощо. Людей похилого віку навчали студенти IV-V курсів факультету комп'ютерних наук, у яких на той час була виробнича практика.

Ніна Володимирівна Проценко, ветеран праці:

– Життя триває!

Підготувала А.Орлова

ОЛЕКСАНДР ПОТЕБНЯ

У вересні виповнилося 180 років від дня народження Олександра Опанасовича Потебні, видатного українського мовознавця, професора Харківського університету. Його ім'я носить Інститут мовознавства НАН України.

Він народився у дворянській родині 22 вересня 1835 р. на хуторі Манів, поблизу села Гаврилівки Роменського повіту Полтавської губернії. Початкову освіту здобув у польській гімназії міста Радом. У 1851 р. він розпочав своє навчання у Харківському університеті на юридичному факультеті, але через рік перевівся на історико-філологічний факультет. Його викладачами були брати Петро та Миколай Лавровські та професор Амвросій Метлинцький. Саме під впливом А.Метлинцького Олександр Опанасович захопився етнографією, почав збирати народні пісні. Університет він закінчив у 1856 р.

Після цього О.О. Потебня нетривалий час працював вчителем словесності у харківській першій гімназії, а потім у 1861 р. захистив магістерську дисертацію та почав читати лекції у Харківському університеті. У 1862 р. він видав працю «Думка і мова». У тому ж році Олександр Опанасович відправився у закордонне відрядження. Він побував у Німеччині, Чехії та Австрії, відвідував лекції у Берлінському університеті, вивчав санскрит. У 1873 р. О.О. Потебня розпочав написання своєї фундаментальної праці «Із записок з руської граматики», діва перших томи якої він захистив у 1874 р. як дисертацію, здобувши науковий ступінь доктора слов'яно-руської філології. Про значення цієї праці для розвитку слов'янознавства свідчать рецензії та відгуки видатних славістів: І.І. Срезневського, В.І. Ламанського, А.С. Будиловича, Б.М. Ляпунова, О.О. Шахматова.

У 1875 р. Олександр Опанасович Потебня став професором Харківського університету. Саме завдяки йому Харківський університет став одним із найзначніших наукових центрів славістичних досліджень. Це була розумова сила, рівної якій, за словами М.Ф. Сумцова, не було на історико-філологічному факультеті Харківського університету протягом століття. Лекції Потебні слухали такі видатні славісти: литовець Е. Вольтер, фінн Й. Миккола, румун Б.Хиждеу.

Університетські лекції О.О. Потебні відзначалися філософською глибиною і великим багатством думок. А. Гонфельд, студент юридичного факуль-

тету згадував: «... для нас це був саме «вчитель» у найбільш піднесеному сенсі, вчитель, який приніс сюди усього себе, - усю багаторічну працю думки, усі невичерпні скарби знання, усю гарячу любов до істини, філософське світобачення та – найбільш цінне у ньому – виключно юнацьке натхнення, яке передавалося безпосередньо слухачам».

Окрім викладацької діяльності, Олександр Опанасович займався й громадською діяльністю. Він був одним із засновників Харківської громади, Харківського історико-філологічного товариства (був його головою у 1877-1890 рр.). Помер видатний вчений 11 грудня 1891 р. у Харкові.

Наукові надбання О.О. Потебні, його філологічні та етнографічні праці одержали найвищу оцінку сучасників. Вони відзначені низкою нагород, серед яких: повнв Ломоносівська премія 1877 р., дві золоті Уварівські медалі 1878 та 1891 рр., золота Костянтинівська медаль Російського географічного товариства 1891 р. Він був членом-кореспондентом Імператорської Академії наук з 1875 р.

Цікавим є той факт, що його родина багата на видатних особистостей. Олександр Опанасович доводиться братом військовому та політичному діячу Андрію Потебні. Сини відомого вченого Андрій та Олександр були теж не менш талановитими та розумними людьми: перший був ботаніком, другий – електротехніком.

ЯРОСЛАВ ЦУРКОВСЬКИЙ

У випуску п'ятому «Вісника» Львівського університету А.Чубко опублікував невеличку замітку про вченого-психолога і письменника Ярослава Цурковського.

Народився Ярослав Іванович Цурковський у 1904 році у Львові. Навчався на філософському факультеті Таємного університету (1923-1928) та в Українському вільному університеті у Празі (1929). За працю «Питання визначення психотехніки з інтегрованої точки зору» у 1937 р. був нагороджений відзнакою Ученої ради університету.

За участю Цурковського виникла «Гвардія ім. Івана Франка». З 1969 по 1995 рр. Я.І. Цурковський – голова Львівського відділення (товариства) психологів. Він організовує дві наукові конференції Львівського університету ім. І. Франка та Львівського політехнічного університету та виступає на них з доповідями.

З 1995 р. — Почесний президент Львівського товариства наукових викладів ім. П. Могили.

Його перу належать збірки поетичних творів, сповнені галузевої психології та умов праці: «Прозолоть світанку» (1925), «Моменти і вічність» (1925), «Вогні» (1926), «Смолоскипи» (1927), «Моменти вічності» (1927).

Я.І. Цурковський працював секретарем редакції психологічного журналу, друкував статті у «Правді» та інших періодичних виданнях.

Під час війни загинули його «Боянний гомін», повість «Багач і чуждар», драма на 3 дії та ін.

ІЛЛЯ РЄПІН - ГУАШІ МАЙСТЕР ТА АКВАРЕЛІ ПОВЕЛИТЕЛЬ

Нещодавно люди, небайдужі до творчості Іллі Юхимовича, святкували визначну дату – 170 років від дня народження митця. А народився Ілля Рєпін 5 серпня 1844 року в Чугуєві, що на Харківщині. Свої перші кроки, як художник, він зробив у місцевій школі військових топографів. Далі – у чугуївського іконописця І.М. Бунакова. У 1863 р. Ілля Юхимович перебрався до Петербургу, де продовжив навчання в художній школі Товариства заохочення мистецтв, а потім – в Академії мистецтв. Найбільш відомими шедеврами пера Рєпіна вважаються такі його роботи як-от «Бурлаки на Волзі» (1873), «Запорожці пишуть листа турецькому султану» (1880-1891), «Іван Грозний та син його Іван 16 листопада 1581 року» (1885), «Портрет композитора М.П. Мусоргського» (1881), «Портрет письменника Л.М. Толстого» (1887), «Не чекали» (1884) ... Картини на будь-який смак.

...Художньо-меморіальний дім-музей Рєпіна в м.Чугуєві. Літо. Це такий собі острівець любові до мистецтва та любові до природи. Ми в Чугуєві. Знаходимося за адресою вул. Рози Люксембург, 8. Перед нами – невеличкий одноповерховий будиночок, старанно вимощений білилами, із традиційно зеленими рамами на вікнах. Двір – соковито-зелений завдяки фруктовому саду та квітковому оздобленню: рясніють барвами улюблені художником мальви, чорнобривці, півонії. Усередині білого будиночка низькі стелі, у передпокої – особисті речі Іллі Юхимовича: синій оксамитовий берет, білий жилет. Стіни хати зсередини покриті білилами, а підлога вкрита лаком. Відчутний запах лаку та воску, магічно свіжий, приємний. Усюди дуже світло

та затишно. У вітальні – стіл із темного дерева, вкритий тонкою білою ска-
тертиною, три стільці та м'яка лава. У кутку – невеликий сервант, в іншому –
ікона Рєпіна «Богоматір з немовлям». На стіні – старовинний годинник, біля
вікна – столик із самоваром.

В іконописній кімнаті біля вікна стоїть мольберт, а стіни завішані обра-
зками іконописців ХІХ століття, вчителів Рєпіна, та авторськими роботами
самого Іллі Юхимовича. Меморіальний дім експонує чотири оригінали ікон
художника, а також більш пізні його роботи, зокрема портрет Верьовкіної,
малюнки, офорти. До речі, саме тут можна побачити перший ескіз картини
«Запорожці пишуть листа турецькому султану».

У дворі ще одне невеличке приміщення – це майстерня Рєпіна. Оригінальна
будівля не збереглась у війну, у період окупації міста фашистами загинуло ба-
гато робіт і особистих речей І.Ю. Рєпіна, що були у його родичів та друзів. Тут,
у майстерні, особливу вагу до себе приковує велика, оздоблена різними орна-
ментами фізгармонія, яка й досі справна. Великий стіл. На ньому – свічки. У
кутку стоїть величезний мольберт, а на стінах висять роботи Рєпіна... Отож,
аби відчувати весь цей колорит, треба завітати сюди. Тож, збирайте сім'ю, друзів,
знайомих та вирушайте до Чугуєва – подивитися «як карбувався Рєпін».

... А ми повертаємося до Харкова. І тут, хочу сказати, у нас є ще один
привід для свята – 70 років від дня заснування Харківської дитячої худож-
ньої школи ім. І.Ю. Рєпіна (в народі – Рєпінка)! Школу відкрив учень Рєпіна
Семен Маркович Прохоров до 100-річчя від дня народження великого мит-
ця. У цьому закладі учням надають професійну академічну освіту початко-
вого рівня з таких дисциплін, як: малюнок, живопис, композиція, скульптура
тощо. Окрім цього, тут можна освоїти ази комп'ютерної графіки, графічного
дизайну та декоративно-прикладного мистецтва. У нашому університеті на-
вчаються сьогоденні вихованці та випускники школи Рєпіна.

Олександр Мальцев, студент групи ЮП-34, закінчив заклад у 2010 р.
Сашко – онук заслуженого працівника культури України, художника Петра
Миколайовича Мальцева, який зробив значний внесок у відкриття та роз-
виток Харківської школи ім. І.Ю. Рєпіна. Студент розповідає: « У мене вся
сім'я пов'язана з мистецтвом. Тому малювання та навчання у «рєпінці» буди
для мене такими ж важливими, як і навчання у звичайній школі. Мені завжди
подобалось малювати аквареллю на сирій поверхні. На жаль, зараз на це у
мене мало часу. Стосовно творчості Іллі Рєпіна, то відзначу свої улюблені
його картини – «Чоловік з дурним оком», «Портрет дядька Івана Федоро-
вича Радова» та, звичайно, «Запорожці пишуть листа турецькому султану».

Всі його роботи – по-своєму геніальні».

... Норманна Молотова, студентка групи ІС-33, пройшла у художній школі трирічний курс для підлітків: «Я захоплююся картинами Рєпіна. Вони завжди були для мене, як зразок, вершина, якої слід прагнути. Щоб мені хотілося побажати Іллі Юхимовичу на честь ювілею, якби ми зустрілись) Бажати творчих успіхів, як прийнято у художників, я б не стала: адже що таке творчий успіх як не те, чого досяг Ілля Рєпін? Тому я хотіла б побажати йому здоров'я і щастя – того, чого так хочеться кожному із нас.

Безсумнівно, Ілля Юхимович Рєпін зробив неабиякий внесок у розвиток зображального мистецтва. Його пам'ятають і люблять! Розширюється географія музеїв та навчальних закладів імені І.Ю. Рєпіна. На його честь називають вулиці, станції, площі, теплоходи, повітряні судна, астероїди, кратери... А про пам'ятники Рєпіну годі й казати!»

Ілля Юхимович ставив перед собою неймовірні завдання. Він накопичував досвід та методом спроб і помилок досягав поставленої мети: « ... Мені немає діла до особливих фарб, красивого колориту, витончених мазків і віртуозності кисті. Я завжди переслідував суть: тіло, як діло. Правда, так правдв!»

ЗРОБЛЕНІ ВИСНОВКИ

«У світі немає другої країни (крім України! – Л.Я.), де держава сприяла б розвитку і поширенню чужої мови і культури, де була б упосліджена мова й культура власного народу, де власні державні структури порушували б мовні і культурні права корінного населення. Жодна країна світу не віддала своїх засобів масової інформації на поталу чужій мові, щоб за їхньою допомогою поширювати і утверджувати чужу культуру, чуже слово, чужу книжку»

З відкритого листа учасників II Всесвітнього форуму українців.

Сьогодні, коли Україна через національні злидні та панічні настрої нової керівної еліти майже накидається своїм громадянством – цієї критичної години дуже слушно оглядатися не тільки на ближніх сусідів. Коли вже заявлено про шлях до Європи, коли буквально у спину підступний Путін та вся російська агресія штовхають нас туди, то варто, мабуть, усім нам пройти хоч якісь перші європейські уроки. І насамперед – з мови.

Я й досі пам'ятаю, як свого часу західну пресу запосіла справжня сенсація: легенді радянського дисидентського руху, одному з найперших правозахисників у колишньому Союзі РСР Олександрові Гінзбургу відмовили в отриманні французького громадянства.

Мекка демократії та свободи – Париж став для цього борця за громадянські права тривалим прихистком від тоталітарного свавілля. Вперше студента Московського університету Сашка Гінзбурга вкинули за ґрати навіть не за політику, а за публікації у самвидаві поетів радянського андеграунду, тобто авторів вільного творчого слова. Через два роки він виходить на волю, але незабаром новий судовий процес: уже за участь у створенні знаменитої «Білої книги» про судилище над інакодумцями Синявським і Данієлем. Востаннє тюремні двері грюкнули за Гінзбургом 1977 року: йому інкримінували діяльність у Фонді допомоги політв'язням, який створив Олександр Солженіцин на Заході. Саме там почався масовий громадськості за звільнення Олександра Гінзбурга, і через два роки його, важкохворого, та ще трьох політв'язнів Москва обміняла на двох своїх розвідників, яких схопили у США. І з 1980 року Олександр Ілліч, а відтак і його сім'я жили у Франції.

Тривалий час він активно працює в газеті «Русская мысль», що стала однією з найпомітніших трибун російського антикомунізму.

І ось дружина та старший син Гінзбурга французьке громадянство одержали, а Олександр Іллічу – відмовили. На тій підставі, що він погано говорив по-французьки, не вмів ні писати, ні читати цією мовою. А тому не міг вважати асимільованим у французьке суспільство., як слушно вважали чиновники з міністерства зайнятості та соціальної політики Франції.

Звичайно, прикро, але навіть для такої особи Франція не зробила винятку.

Це яскравий приклад того, як велика держава, яка ніколи не була під чужим чоботом, дбає про себе, насамперед – про свою мову та культуру. Це сфера, де компромісів бути не може. Для цього Національні збори та Сенат Франції 4 серпня 1994 року, згідно з рішенням Конституційної Ради, ухвалили Закон про вживання французької мови. Президент Республіки підписав його без жодних вагань. Ось, трохи скорочено, лише окремі з його 23 статей:

1. Французька мова, як державна мова, згідно з Конституцією, є важливою складовою частиною самобутності та національного надбання Франції. Вона є мовою навчання, праці, обмінів у всіх сферах суспільного життя...

2. Вживання французької мови є обов'язковим у назвах, оголошеннях про пропозиції, презентації, в способах використання, описі умов гарантії товару, виробу або послуг, а також у рахунках та квитанціях.

Ті самі положення застосовуються щодо будь-якої реклами, письмової, усної чи аудіовізуальної.

3. Будь-який напис або оголошення, розміщені на шляхах, у місцях загального користування та громадському транспорті і призначені для інформації публіки, мають бути виконані французькою мовою.

5. Французькою мовою складаються тексти угод, незалежно від їхнього змісту та форми, сторонами, що є юридичною особою публічного права, чи приватною особою, яка виконує публічні функції. В цих угодах не повинні вживатися вислови чи терміни іноземною мовою, якщо існує аналогічний французький вислів чи термін...

6. Кожен учасник будь-яких зборів, колоквиуму чи конгресу, організованого у Франції фізичними чи юридичними особами французького громадянства, має право висловлюватися французькою мовою.

Документація, що роздається учасникам перед початком і під час роботи, має бути перекладена однією чи кількома іноземними мовами...

11.1. Французька мова є мовою навчання, іспитів та конкурсів, а також мовою дисертацій, дипломних робіт у державних і приватних навчальних закладах, за винятком випадків, виправданих необхідністю вивчення регіо-

нальних чи іноземних мов та культур, або коли викладачами є асоційовані чи запрошені іноземні професори.

11.2. (...) Вивчення французької мови та знання двох інших мов входить до основної мети навчання...

22. Щорічно до 15 вересня уряд надсилає до палат парламенту звіт про застосування даного закону і положень міжнародних договорів і конвенцій щодо статусу французької мови у міжнародних інституціях...

«Якщо існує загроза для мови народу, це означає, що є загроза і для існування держави» – наголосив член Французької академії Жан Дютур після ухвалення парламентом цього закону.

На жаль, нема змоги зачитувати всі його статті, але згідно з ними французька мова, нагадую, проголошена державною, а тому є обов'язковою для всіх офіційних, комерційних, рекламних, наукових документів, оголошень, інструкцій, настанов і повідомлень. Радіо, телебачення, кіно не можуть користуватися іншими мовами, окрім державної, тобто французької. За порушення цього закону одразу ж почали накладати значний штраф або ув'язнювали до 6 місяців.

У нас же Закон про державну мову ухвалено про людське око. Адміністрація і нинішнього Президента та й уряд України фактично двомовні. Верховна Рада – так само демонстративно двомовна. Чимало депутатів навіть хизуються тим, що публічно зневажають українську мову. Чи не кожен другий міністр в уряді ледь добирає українські слова. А є й цілі райони, зокрема й на окупованих територіях, де і досі українські школи фактично заборонені.

Уже справді, як писав М.Гоголь, дивлячись на нас, «дивуються усі народи й держави».

І справді, буквально до першого дня російської агресії ледь не 80 відсотків ефірного простору України лишалося російськомовним, а почасти й відверто антиукраїнським, антидержавним. Чи не всі молодіжні телепередачі, а надто розважальні та поп-естрадні були русифіковані. Таким чином, активна денационалізація української молоді триває, мову народу і його культуру в самій Україні зневажають... Чи узгоджується це з буквою та духом закону про державну мову нашої держави? Звичайно ж, ні. Певний злам стався тільки після масового патріотичного прориву українців, викликаного підступною путінською окупацією наших земель.

Однак як і раніше ледве животіють наші бібліотеки. Українська книжка практично зникла з книгарень, навіть у Києві. Засилля чужомовної т низь-

копробної літератури, передовсім теж російською мовою, донедавна було небачене. Вже й у Львові книги рідною мовою займають на прилавках дуже мізерні відсотки.

А погляньмо на гори так званої «жовтої преси»! Мало того, що це переважно сенсаційно-брехливий мотлох, та ще й він зневажає наше слово. І якщо 1991 року на 100 громадян України припадала 51 українська газета, то згодом уже значна більшість газет були російськомовними чи так званими «двомовними». І цей мовно-духовний СНІД прогресував убивчо.

Як смертельне багно, нас затягнула не тільки економічна, а й національна криза. Влада і свита Януковича незмінно залишалися національно сліпими й глухими. Вони не чули нічого, крім власної пихи, не бачили нічого, окрім власної вигоди та розкошування на пограбуванні всієї країни. Ось чому ми в таких невилазних злиднях. Навряд чи справжні патріоти довели б рідну країну до такого стану. Народ окрадено спершу матеріально, а за тим розпочалося розтління духовне, а отже, й національне. Бо національна, народна мораль ніколи не визнавала й не визнає грабіжника, злодія та шахрая за нормальних людей, ніколи не дозволяла й не дозволить продавати душу за іудині гроші.

Що ж, не хочемо знати прикладів власних, то повчимося у французів. Це народ не найгірший і не найтупіший в Європі. Се ля ві – таке життя, панове й товариші!

Але огляньмося знову, придивімося на те, як послідовно й безжально нищив нашу мову в Російській імперії так званий «руський мір». Не одне століття нищили її російські окупанти, а вона все-таки вистояла.

1720 р. – указ Петра I про заборону книгодрукування українською мовою та вилучення українських текстів із церковних книг. Навіть молитися Богові рідною мовою не давали!

1763 р. – указ Катерини II про заборону викладання українською мовою в Києво-Могилянській академії.

1769 р. – указ Синоду Російської церкви про вилучення українських букварів зі шкіл та сімей.

1775 р. – знищення Запорозької Січі та ліквідація українських шкіл при полкових канцеляріях.

1847 р. – заборона творів Шевченка, Куліша, Костомарова.

1862 р. – закриття недільних безплатних українських шкіл для навчання дорослих грамоти.

1863 р. – Валуєвський обіжник (циркуляр), що заборонив надавати

цензурний дозвіл духовним та популярно-освітнім книжкам українською мовою.

1876 р. – лихозвісний Емський указ Олександра II-«визволителя», що фактично заборонив українське слово загалом, внаслідок чого 1877 року в Російській імперії не з'явилося жодної української книжки.

Навіть генерал-губернатор кн.Дондуков-Корсаков та М. Чертков виступили на початку 1881 року проти свавілля цього указу, їх підтримав начальник Головного управління у справах друку князь В'яземський. Але дозволено було друкувати лише українські словники. Навіть усного українського театру не дозволили. Натомість...

1895 р. – вийшла повна заборона на українські книжки для дітей.

Нарешті, 1908 р. – навіть після визнання Російською академією української мови мовою, а не діалектом, сенат Російської імперії визнав українську культуру та освітню діяльність шкідливими.

А наскільки зденаціоналізувала та русифікувала Україну російська радянська імперія – СРСР, ми бачимо й досі на власні очі.

Щодо України, то для «русского міра» не є авторитетом навіть Петро I, котрий, виступаючи в сенаті Російської імперії, вимушений був сказати: «Сей малороссийский народ зело умен и зело лукав, он, яко плела любодельная, дает российскому государству и лучший мед умственный и лучший воск для свечи русского просвещения, но есть у него жало. Доколе россияне будут любить и уважать его, не посягая на свободу и язык, дотоле он будет волом неподъяремным и светочью российского просвещения, но коль посягнут на его свободу и язык, то из него вырастут драконовы зубы, и российское царство останется не в авантаже».

Але, як бачимо, путінський «руський мір» і його держава – це політичний симулякр, що й досі не має ні здорового глузду, ні спромоги досягнути весь навколишній світ нового часу. Цивілізаційний віз Росії навіки застряг у середньовічних болотах Підмосков'я.

Крім того, інспіроване Росією створення двох квазі-республік на сході України має нарешті примусити занадто толерантних українців згадати про таку громадянсько-державну акцію, як остракізм, тобто вигнання з країни, що його досить успішно провадили ще стародавні греки, на чиїх цивілізаційних засадах і постала Європа. Українці ж у 90-х роках простили родинам усіх, хто приїхав чи зумисне кого прислали з Росії колонізувати, тобто нищити як народ, непіддатливих «малоросів», котрі ніяк не хотіли ставати росіянами. Після розпаду СРСР чи не в усіх колишніх республіках, що здобули

незалежність, до таких окупантів постала категорична вимога: «Чемодан, вокзал, Россия!». На радощах звільнення Україна тоді простила усіх своїх колонізаторів: хочете жити з нами – живіть!.. І я не знаю жодного такого випадку вигнання чи репресій щодо імперських грішників.

Але недарма кажуть: скільки вовка не годуй.. У найважчу післямайданну годину проросійські сепаратисти з так званого «руського міра» підступно вдарили нам у спину, пішли озброєно на весь наш народ. То як же не згадати тут мудрих давніх греків: хто не з нами, той проти нас! І остракізм, як озонове очищення після грози, має пройти усіма поруйнованими теренами України. Бо як писав видатний поет-донецчанин: «О, не даремно, ні гриміли там гармати і лялалась наша кров, і падали брати...» Героям України Слава!

*Леонід Пастушенко,
член НСПУ, заслужений журналіст України*

УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРА ЗА РОКИ НЕЗАЛЕЖНОСТІ

У видавництві «Рута» вийшов науковий збірник «Після падіння тюремного муру». Українська література за роки незалежності: тенденції, проблеми, підсумки (1991-2015)». До збірника увійшли дослідження літературознавців і критиків, оприлюднені під час науково-практичного семінару, що відбувся 24-26 вересня 2015 року в Національній спілці письменників України. Збірник вийшов за підтримки Міністерства культури України.

Після здобуття Україною незалежності наша література опинилася в іншому вимірі. Майже одночасно зникли цензура, високі гонорари, потужна реклама, Літфонд Укркнига та державна оцінка. Українська література опинилася на ринку, який вимагав розваг, а не роздумів про душу та людське призначення. В цих умовах література вчилася по-новому жити й організовувати літературний процес. Відсутність державної політики в культурі призвела до того, що український книжковий ринок став сегментом російського, який підім'яв під себе майже весь пострадянський книжковий ринок, за винятком країн колишньої радянської Прибалтики, які вчасно втекли з російського світу, сховавшись у Шенгенській зоні.

У науково-критичних роботах проаналізовано ситуацію в сучасній українській поезії, прозі, драматургії, літературознавстві, критиці після 1991 року. Зокрема досліджено еволюцію поетичних форм від модернізму до постмодернізму, мовну гру в молодій поезії, новий тип героя в українській прозі, специфіку українського оповідання й роману, ненормативну лексику в сучасній українській літературі.

За двадцять п'ять років незалежності українська література навчилася виживати без державної підтримки, сомо організовуватися, освоїла жанри масової літератури, які раніше не культивувалися, започаткувала великі книжкові ярмарки, нові конкурси, премії, газети, журнали та сайти. У поезії та прозі з'явилися оригінальні літературні явища, а сучасні українські оповідання й поезія можуть конкурувати з найкращими творами світу.

Однак постколоніальна природа українського суспільства шкодить повноцінному розвитку української літератури. Українські книгарні заробляють не на продажу книжок українських авторів, а на торгівлі зарубіжною

літературою, оскільки українці століттями звикли читати чужу літературу, вважаючи власну нецікавою. А власники і топ-менеджери українських медій не вважають українську літературу вартою уваги телеканалів, поважних газет і сайтів. Держава не захищає український книжковий ринок, пригнічений експансією потужних російських видавництв, для яких захоплення українського книжкового ринку є складовою політичної, економічної та військової експансії.

Серед хвороб літературного процесу варто зауважити групу авторів, які зрозуміли, що естрадність більше приносить дивідендів, ніж якість їхніх творів, тому серед письменників з'явився клас літераторів-медіагероїв, які епатують публіку для того, щоб бути в центрі уваги. Відсутність професійної критики через корумпованість суспільства, в якому немає попиту на відвертість в оцінці художніх явищ, призвела до того, що письменники від естради стали вважатися найповажнішими українськими авторами.

Серйозною проблемою залишається відсутність інститутів, які займаються просуванням української літератури за кордоном. Використовуючи контакти, сьогодні іншими мовами перекладається невелике коло сучасних українських авторів, які для іноземних видавництв виступають єдиними експертами української літератури, переконуючи видавців, що крім них в Україні немає гідних авторів.

Українській літературі не дає вийти з невідомості відсутність національних лауреатів Нобелівської премії, відсутність українських авторів серед таких зірок європейського рівня, як Умберто Еко, Патрик Зюскінд, Джон Фаулз, Бернгард Шлінк, Мілорад Павич, Мілан Кундера, Орхан Памук. Сьогодні українська література мало відома світові, але це не означає, що її якість гірша за якість польської або чеської літератур. Просто українська література – це література мало відомої світу нації, яку світ ще має для себе відкрити.

ЗВІТНА ТАБЛИЦЯ ПРО НАДАНІ ЗВІТИ ТА ПЛАНИ (2015-2016 РР.)

Відділення	Академік-секретар	Звіт за 2015 р.	План роботи на 2016 р.
аграрне	Демидає Г.І.	+	+
біології	Хомич В.Т.	+	+
військових наук	Мірошніченко С.І.	+	+
економіки	Череп А.В.	+	+
енергетики та ресурсозбереження	Говоров П.П.	+	+
загальнотехнічне	Кузнєцов Ю.М.	+	+
історії	Ляхоцький В.П.	+	+
історії освіти, науки	Пилипчук О.Я.	+	-
математики та інформатики	Працьовитий М.В.	-	-
масових комунікацій	Шпак В.І.	+	-
матеріалознавство	-----	-----	-----
медицини		+	+
механіки та машинобудування	Подригало М.А.	-	-
наук про Землю	Ковальчук І.П.	-	+
педагогіки	Ладиченко Т.В.	-	-
права	Бобровник С.В.	+	+
будівництва та архітектури	Михайленко В.Є.	-	+
фізики та астрономії	Горбачук І.Т.	-	+
філології та мистецтвознавства	Шевчук С.В.	+	+
філософії	Баранівський В.Ф.	+	+
хімії та хімічної технології	Омелянчик Л.О.	+	+
проблем психічного здоров'я	Кожина Г.М.	-	-
психології	Шестопалова Л.Ф.	-	+
ветеринарної медицини	Мельник О.П.	+	-

СПИСОК АКАДЕМІКІВ, ВИВЕДЕНИХ ЗІ СКЛАДУ АН ВО УКРАЇНИ:

1. Гурін Василь Арсентійович (загальнотехнічне відділення)
2. Ларін Олександр Миколайович (загально технічне відділення)
3. Криштофорова Бесса Владиславівна (відділення біології)
4. Малкіна Віра Михайлівна
5. Рассказов Олександр Олегович
6. Селєзов Ігор Тимофійович

ЗВЕДЕНА ТАБЛИЦЯ БОРЖНИКІВ АН ВО УКРАЇНИ (СТАНОМ НА 08 КВІТНЯ 2016 Р.)

ВІДДІЛЕННЯ	Заборгованість всього:	В т. ч. заборгованість			
		2013	2014	2015	2016
1. Аграрне	34 чол. = 18500	-	300	1200	17000
2. Біології	3 чол. = 1800	-	-	300	1500
3. Військових наук	7 чол. = 5000	300	600	600	3500
4. Економіки	14 чол. = 8500	300	300	900	7000
5. Енергетики та ресурсозбереження	26 чол. = 15800	-	900	900	14000
6. Загальнотехнічне	7 чол. = 3800	.	-	300	3500
7. Історії освіти, науки і техніки	13 чол. = 7900	-	-	-	7900
8. Історії	5 чол. = 3100	-	300	300	2500
9. Масової комунікації	8 чол. = 5500	-	600	900	4000
10. Математики та інформатики	13 чол. = 11100	-	1200	2400	7500
11. Матеріалознавства	4 чол. = 4100	300	600	1200	2000
12. Медицини	23 чол. = 15100	900	600	2100	11500
13. Механіки та машинобудування	18 чол. = 13800	600	1500	2700	9000
14. Наук про Землю	13 чол. = 10100	600	1200	2400	5900
15. Педагогіки	24 чол. = 18900	1500	2100	3300	12000
16. Права	15 чол. = 7800	-	-	300	7500
17. Проблем будівництва та архітектури	5 чол. = 2800	.	-	600	2200
18. Проблем психічного здоров'я	32 чол. = 22400	300	900	4200	17000
19. Фізики та астрономії	14 чол. = 9700	-	900	1800	7000
20. Філології та мистецтвознавства	30 чол. = 16800	-	600	1200	15000
21. Філософії	9 чол. = 4500	-	-	-	4500
22. Хімії	-	.	-	-	-
23. Ветеринарної медицини	3 чол. = 2100	-	300	300	1500
24. Психології	10 чол. = 5900	300	300	300	5000
ВСЬОГО членські внески:	330 чол. = 215 000	5100	13200	28200	16 8500

ЗАСНОВНИКУ ГЕНЕТИЧНОЇ ЕЛЕКТРОМЕХАНІКИ ВАСИЛЮ ФЕДОРОВИЧУ ШИНКАРЕНКУ – 70

Народився 11 лютого 1946 р. в с. Заїчинці Семенівського району Полтавської області. У 1953 р. почав навчання у Заїчинській школі, яку закінчив у 1964 р. зі срібною медаллю. Вищу освіту за спеціальністю «Електричні машини і апарати» отримав у Київському політехнічному інституті (1964 – 1969 р.р.).

З 1969 по 1991 р.р. працював в Особливому конструкторському бюро лінійних двигунів спочатку інженером-конструктором до 1972 р., а з 1972 р. – заступником директора ОКБ з наукової роботи. У 1986 р. захистив кандидатську дисертацію на тему «Тягові лінійні асинхронні двигуни з активною шляховою структурою» в НАН України, Інститутелектродинаміки.

З 1991 р. по нинішній час працює в Національному технічному університеті України «Київський політехнічний інститут», пройшовши наступний трудовий шлях:

1991 – 1999 – викладацька робота на посаді доцента кафедри електро-механіки;

1995 – присвоєно вчене звання доцента кафедри електромеханіки;

2001 – присвоєно вчене звання професора кафедри електромеханіки;

2001 – 2006 – член експертної комісії ВАК України;

з 1999 – по даний час – завідуючий кафедрою електромеханіки.

У 1995 р. захистив докторську дисертацію на тему «Структурний синтез електромеханічних об'єктів і систем з біжучим магнітним полем» в НАН України, Інститутелектродинаміки.

Професор В.Ф. Шинкаренко засновник і керівник наукової школи «Генетична і еволюційна електромеханіка». За проблематикою наукової школи захищено

3 докторських і 3 кандидатських дисертації. Своїми науковими працями професор В.Ф. Шинкаренко започаткував принципово нові наукові напрями, серед яких: „Генетична електромеханіка”; «Розшифрування генетичних програм і створення генетичних банків інновацій»; «Генетичне передбачення в науці і техніці»; „Генетична систематика електромеханічних перетворювачів енергії”; „Генетичне проектування складних електромеханічних систем”; «Генетична історія техніки»; «Інноваційні технології навчання в технічній освіті». Розробив методологію унікального проекту розшифрування генетичних програм електромеханічних перетворювачів енергії і створення Національного генетичного банку інновацій.

Науковий керівник семінару «Структурно-системні дослідження в електромеханіці».

Автор фундаментальної теорії генетичної еволюції електромеханічних систем. Основні положення теорії узагальнено в монографії: В. Шинкаренко «Основи теорії еволюції електромеханічних систем» (Київ: Наукова думка, 2002 р. – 285 с.). Монографія відзначена премією НТУУ «КПІ» (2006 р.). Під його науковим керівництвом започатковано новітні наукові напрями: «Генетичне і структурне передбачення в науці і техніці»; «Інноваційне проектування електромеханічних систем»; «Генетична систематика електромеханічних перетворювачів енергії»; «Генетичні банки інновацій в структурній електромеханіці».

В.Ф. Шинкаренко - засновник нового наукового напрямку фундаментальних досліджень „Структурно-системні дослідження в електромеханіці”, ініціатор створення і керівник наукового семінару, за однойменною назвою, в структурі НАН України. Він автор наукового відкриття – Генетичної класифікації первинних джерел електромагнітного поля, яка відтворює фундаментальні принципи збереження електромагнітної симетрії і топології, визначає структуру генетичних кодів і виступає формою подання періодичного закону елементарних електромагнітних структур. Йому належить пріоритет у розробці генетичної теорії Виду і виокремлення електромеханічних систем, відкритті закону гомологічних рядів електромеханічних перетворювачів енергії, розробці основ теорії макро- і мікроеволюції антропогенних систем, створенню методології генетичного і еволюційного синтезу довільних класів електромеханічних перетворювачів енергії за за-

даною цільовою функцією. Теоретичне узагальнення і експериментальне потвердження досліджень здійснено у його науковій монографії „Основи теорії еволюції електромеханічних систем” (2002 р.), яка визвала великий інтерес з боку наукової громадськості. За визнанням вітчизняних і зарубіжних спеціалістів і науковців зазначена наукова праця має міждисциплінарне значення, носить фундаментальний характер і забезпечує світовий пріоритет вітчизняної електротехнічної науки.

Значну увагу В.Ф. Шинкаренко приділяє фундаменталізації системи електромеханічної освіти, розробці і впровадженню нових інноваційних освітніх технологій, підготовці наукових кадрів. З використанням результатів системних і генетичних досліджень вперше впровадив у навчальний процес технологію генетичного передбачення і генетичного синтезу нових різновидів електромеханічних об’єктів, що створило умови для стовідсоткового залучення студентів до наукових досліджень кафедри з гарантованим інноваційним кінцевим ефектом. Лише за останні 5 років, за проблематикою нових наукових напрямів, студентами спеціальності отримано 14 нагород на конкурсах Всеукраїнського і міжнародного рівнів. Підготував і забезпечив викладання трьох нових дисциплін інноваційного спрямування. Вперше розробив і впровадив в навчальний процес інноваційну технологію підготовки спеціалістів – електромеханіків, яка забезпечує 100% участь студентів у науковій роботі з гарантованим інноваційним результатом. Здійснює наукове керівництво студентськими творчими колективами, які неодноразово виборювали іменні стипендії Президента України, Кабінету міністрів, гранти для обдарованої молоді, а також призові місця на Всеукраїнських, академічних і загальноуніверситетських конкурсах науково-інноваційного спрямування. Створені проф. Шинкаренко В.Ф. інноваційні освітні технології рекомендовані науково-методичною комісією МОНУ за галуззю знань «Електротехніка і електромеханіка» до впровадження в технічних університетах України.

В.Ф. Шинкаренко проводить велику науково-громадську роботу. Він входить до складу експертної ради ВАК України з електротехніки та енергетики; є членом науково-методичної комісії МОНУ за галуззю знань «Електротехніка і електромеханіка»; спеціалізованоїченої ради з захисту докторських та кандидатських дисертацій; ряду Органітетів Міжнародних конференцій з актуальних проблем електромеханіки; є членом редколегій фахових журналів: “Електротехніка і електромеханіка”, «Електротехнічні і комп’ютерні системи», «Електромеханічні і енергозберігаючі системи», “Енергетика, економіка, екологія, технології”, Збірника наукових праць НТУУ „КПІ” „Дослідження з історії техніки”. Веде широку просвітницьку діяльність, виступаючи з науковими доповідями і лекціями на запрошення споріднених університетів та наукових закладів.

Здобутки академіка Шинкаренка В.Ф. відомі не тільки в Україні, а й поза її межами. Він двічі в 2011 р. виступав з пленарними доповідями на Міжнародних науково-технічних конференціях в Болгарії (TECHSIS'11, м. Пловдив, UNITECH'11, м. Габрово).

У 2013 р. академік Шинкаренко В.Ф. зробив наукову доповідь «Системність природи і природа системності» на засіданні президії АНБОУ, яка отримала схвальні відгуки членів президії.

У 2014 р. Шинкаренко В.Ф. обраний дійсним членом (академіком) Міжнародної академії наук та інноваційних технологій.

Професор В.Ф. Шинкаренко опублікував понад 420 наукових і науково-методичних праць, він автор 130 винаходів і патентів. За високий науково-технічний рівень виконаних розробок він відзначений дипломами міжнародних спеціалізованих виставок, медалями ВДНГ СРСР і УРСР, нагрудними знаками «Винахідник СРСР», «Творець», преміями і дипломами Міністерства освіти і науки України та НТУУ «КПІ».

Шановний Василю Федоровичу! Нехай Ваша плідна праця, Ваша активна позиція в бажанні пізнати ще не відомі закони Природи і надалі дістають високого визнання, а Ваш дім наповнюється радістю, духовним піднесенням, злагодою та достатком!

Нехай пройдене і здобуте Вами за всі роки професійної науково-педагогічної діяльності буде запорукою нових успіхів і наукових досягнень!

Щастя Вам і здійснення усіх заповітних мрій!

*Академік-секретар загальнотехнічного
відділення АНБОУ Ю.М.Кузнєцов*

АКАДЕМІКУ АН ВО УКРАЇНИ ВАЛЕНТИНУ ІВАНОВИЧУ КАРПОВСЬКОМУ 60 РОКІВ!

Валентин Іванович Карповський – відомий учений з фізіології та патофізіології тварин. Народився 28 червня 1955 року в м. Бершадь Вінницької області. Після закінчення Гайсинського медичного училища та служби на Балтійському флоті вступив до Української сільськогосподарської академії, яку закінчив з відзнакою у 1982 році і отримав кваліфікацію лікаря ветеринарної медицини. Кандидатську дисертацію захистив 1994 р., а докторську – у 2011 р. Вчене звання професора йому присвоєно у 2013 р. У 2012 р. обраний академіком Відділення біології Академії наук вищої освіти України.

З 1982 по 1994 рр. працював асистентом кафедри фармакології та патофізіології Українського державного аграрного університету. З 1995 року – доцентом кафедри нормальної і патологічної фізіології і одночасно – заступником декана факультету ветеринарної медицини. У 2001 р. обраний завідувачем кафедри фізіології тварин, а з червня 2007 р. – завідувач кафедри фізіології, патофізіології та імунології тварин Національного університету біоресурсів і природокористування України. У цей же період працював на посадах заступника декана, а потім декана факультету якості та безпеки продукції АПК.

Академік В.І. Карповський – автор близько 250 наукових та навчально-методичних праць, зокрема, 23 патентів, 9 монографій, 10 навчальних підручників та посібників з грифом Міністерства аграрної політики України та Міністерства освіти та науки України, базових навчальних програм: «Фізіологія сільськогосподарських тварин» та «Фізіологія тварин». Академік Карповський В.І. – член спеціалізованих вчених рад по захисту дисертацій при Національному університеті біоресурсів і природокористування України та Львівському Національному університету ветеринарної медицини та біотехнологій імені С.З.Гжицького, член Центральної ради Українського фізіологічного товариства ім. акад. П.Г. Костюка, голова Асоціації ветеринарних фізіологів, а також асоціації ветеринарних патологів України.

Напрямок наукових досліджень професора В.І. Карповського – фізіологія вищої нервової діяльності та адаптації. За його керівництва підготовлено дев'ять кандидатів наук. Нині готує аспірантів та докторантів. Валентин Іванович – лауреат премії ім. С.З. Гжицького Національної академії аграрних наук України, а також відзначений Почесною грамотою за особливі заслуги перед Національним аграрним університетом, Асоціацією спеціалістів ветеринарної медицини нагороджений відзнакою «За вагомий внесок у розвиток ветеринарної медицини дрібних домашніх тварин в Україні»; нагороджений відзнакою Міністерства внутрішніх справ України «За співпрацю».

Зичимо ювілярові міцного здоров'я, творчого натхнення та плідних успіхів у роботі на благо рідної неньки-України!

Президія АН ВО України

АКАДЕМІКУ АН ВО УКРАЇНИ АНАТОЛІЮ ЙОСИПОВИЧУ МАЗУРКЕВИЧУ- 75 РОКІВ!

Мазуркевич Анатолій Йосипович – відомий вчений з фізіології і патофізіології тварин. Народився 18 вересня 1940 року.

Мазуркевич А.Й., доктор ветеринарних наук, професор, член-кореспондент НААН України, Заслужений діяч науки і техніки України, академік Академії вищої освіти України. Відзначений почесними нагородами: лауреат Міжнародної премії «Дружба», Подякою Кабінету Міністрів України, Почесною грамотою Міністерства агрополітики України, медаллю «До 1500-річчя Києва». У рейтингу «Символ професійності» у 2005 р. відзначений в номінації «За вклад в науку» та «Внесок у підготовку фахівців ветеринарної медицини» (2010), відзнакою Американського біографічного інституту «Золота медаль для України» (2009).

За професією Мазуркевич А.Й. лікар ветеринарної медицини. Після закінчення ветеринарного відділення Новочорторийського технікуму Житомирської області (1954-1958) працював ветеринарним фельдшером у колгоспі ім. Сталіна с. Озера (1958-1960), потім в колгоспі «Новий шлях» с. Криве Попельнянського району (1960-1961) на Житомирщині. З 1961 по 1966 рр. навчався на ветеринарному факультеті Української сільськогосподарської академії. З 1966 по 1968 р. працював лікарем-терапевтом станції по боротьбі з хворобами тварин Кагарлицького р-ну Київської обл.

Наукова діяльність проф. Мазуркевича А.Й. розпочалася у 1968 р. Кандидатську дисертацію захистив у 1972 р., а докторську – у 1993 р. З 1971 р. по 1977 р. працював асистентом кафедри фармакології і патофізіології. З 1977 по 1978 рр. старшим викладачем кафедри фармакології і патофізіології, з 1978 по 1993 р. доцентом цієї кафедри. З 1993 по 2001 р очолював кафедру фармакології і патофізіології, а згодом – новостворену кафедру нормальної і патологічної фізіології. Деканом факультету ветеринарної медицини НАУ працював протягом 1984-1988 рр. і протягом 1994 –2000 рр.. З 2001 по 2008 рр. працював на посаді академіка-секретаря відділення вете-

ринарної медицини УААН. З 2008 по 2010 р. працював директором науково-дослідного інституту здоров'я тварин НУБіП України. З 2010 по 2011 р. про-ректором з наукової та інноваційної діяльності НУБіП України. З 2011 р і по цей час працює професором кафедри фізіології, патофізіології та імунології тварин. За його керівництва підготовлено 6 докторів наук і 15 кандидатів наук.

Упродовж останніх років наукова діяльність А.Й. Мазуркевича спрямована на вивчення біологічних властивостей стовбурових клітин з метою застосування їх в клітинній терапії.

А.Й. Мазуркевич – автор понад 300 друкованих праць, тому числі 17 підручників, навчальних посібників та монографій, Державного стандарту вищої освіти з напрямку «Ветеринарна медицина», низки рекомендацій науково-методичного та науково-практичного змісту. Має 19 патентів та авторських свідоцтв, є співавтором 3 нових лікарських препаратів, зареєстрованих в Україні.

Дорогий Анатоліє Йосиповичу! АН ВО України щиро вітає з Ювілеєм та зичить міцного здоров'я та подальших наукових звершень!

Відділення біології АН ВО України

З НАГОДИ 75-РІЧНОГО ЮВІЛЕЮ АКАДЕМІКА БОРИСА СЕМЕНОВИЧА ЗІМЕНКОВСЬКОГО

Основні етапи багатогранної діяльності

Президія АНВО України щиро вітає керівника Західного наукового центру АНВО України та НАМН України, ректора Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького, доктора фармацевтичних наук, професора, члена-кореспондента НАМН України, академіка АНВО України, лауреата Державної премії України в галузі науки і техніки, заслуженого працівника вищої школи України **Бориса Семеновича Зіменковського** з 75-річним ювілеєм та бажає доброго здоров'я, нових творчих, наукових та освітніх досягнень на славу незалежної України.

Борис Семенович Зіменковський народився в 1940 році в м. Бережани Тернопільської області. Після закінчення середньої школи вступив до Львівського державного медичного інституту, який успішно закінчив в 1963 році. Впродовж 1963-1966 років навчався в аспірантурі інституту органічної хімії Академії наук України, де виконав і захистив кандидатську дисертацію.

У 1964 році розпочав роботу в ЛНМУ імені Данила Галицького, спочатку на посаді асистента (1964-1972), а згодом – доцента (1972-1978) кафедри фармацевтичної хімії. Від 1972 року був деканом фармацевтичного факультету та одночасно (1978-1997) – завідувачем кафедри органічної біоорганічної хімії. У 1978 році успішно захистив докторську дисертацію та отримав науковий ступінь доктора фармацевтичних наук, а у 1980 році – вчене звання професора.

Упродовж дев'ятнадцяти років (1979-1998) Б. С. Зіменковський плідно працював на посаді проректора Львівського державного медичного інституту, запроваджуючи новітні технології у навчальний процес. Від 1997 до 2015 року – завідувач кафедри фармацевтичної, органічної і біоорганічної хімії. У 1998 році він був обраний ректором Львівського державного медичного університету імені Данила Галицького, а у 2003 та 2010 роках – ректором Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького.

Виняткова працездатність і компетентність дозволяє Борису Семеновичу Зіменковському успішно поєднувати наукову, педагогічну та організаційну діяльність. Він є багаторічним успішним керівником одного з найстаріших медичних навчальних закладів України – Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького, який здобув заслужений авторитет не лише в нашій державі, а й у світі.

Університет, очолюваний професором Б. С. Зіменковським, став сьогодні сучасним багатопрофільним начальним закладом. За підсумками Національного консолідованого рейтингу вищих навчальних закладів України 2015 року, проведеного Міністерством освіти і науки України, Галузевого рейтингу ВНЗ МОЗ України та Рейтингу науко метричної бази даних Scopus, Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького, як і в попередні роки, посідає провідні позиції серед вищих медичних навчальних закладів.

Освітнянські та наукові досягнення працівників університету щороку здобувають високу оцінку на міжнародних та державних форумах, освітнянських, медичних, фармацевтичних виставках, де нагороджуються медалями, дипломами та іншими відзнаками. Зокрема, у 2015 році ЛНМУ імені Данила Галицького удостоєний звання “Лауреат конкурсу 1 ступеня” за активну діяльність з інноваційного оновлення змісту національної освіти, нагороджений дипломами 1 ступеня у номінації “Забезпечення якості освіти”, “Модернізація національної освіти”, “За творчу працю з підвищення якості національної освіти”.

Університет отримав Гран-прі “Лідер міжнародної діяльності” на Шостій міжнародній виставці “Сучасні заклади освіти-2015”, Дипломом за творчу працю з підвищення якості національної освіти та Сертифікат якості наукових публікацій, котрі, котрий здобув на підставі високого рейтингового показника у науко метричній базі даних “SciVerse Scopus”. ЛНМУ імені Данила Галицького посів 7 місце серед 96 національних ВНЗ України у рейтингу прозорості та відкритості, відповідно до моніторингу доступності інформації на сайтах університетів, проведеного аналітичним центром CEDOS

Професор Б. С. Зіменковський – відомий український науковець у галузі фармацевтичної, органічної і біоорганічної хімії. Він зробив суттєвий внесок у розвиток хімії гетеро- і макрогетероциклічних сполук, пошук нових фізіологічно активних сполук та створення ряду лікарських засобів, започаткував піонерські роботи в Україні з віртуального синтезу з використання методів квантової хімії. Синтезував 3 нових класи складних макрогетероциклічних сполук; виявив близько 300 високоефективних речовин із різним спектром дії; є співрозробником 5 нових лікарських засобів – флуренізиду, літію гідроглютамінату, ноотрилу, тіотриазоліну та тіоцетаму.

Багатогранність таланту вченого яскраво проявляється в широті його наукових інтересів, висвітлених у численних наукових працях. Перу професо-

ра Б. С. Зіменковського належить понад 800 наукових та навчально-методичних праць, серед яких 8 посібників і підручників, близько 130 авторських свідоцтв на винаходи та патентів, 3-томний підручник “Органічна хімія”, підручники “Органическая химия” (2 видання), “Біоорганічна хімія” (2009). Він є співавтором першої Державної Фармакопеї України; членом редакційних колегій і редакційних рад низки фахових наукових часописів. Як науковець вищої кваліфікації, Б. С. Зіменковський є головою Вченої ради університету та головою Спеціалізованої вченої ради Д 35.600.02 при ЛНМУ імені Данила Галицького, членом Наукової медичної ради МОЗ України.

Плідна діяльність ювіляра, його вагомий науковий доробок, визначні досягнення в організації та підготовці професійних кадрів здобули високу оцінку на державному і міжнародному рівнях.

Професору Б. С. Зіменковському присвоєно звання “Заслужений працівник вищої школи України” (1985), його обрано академіком Академії наук вищої освіти України (1994). Він став лауреатом Державної премії України в галузі науки і техніки (2000); обраний президентом Галицької фармацевтичної асоціації (2001), академіком Української академії наук (2003), заслуженим професором ЛНМУ імені Данила Галицького (2007), дійсним членом Наукового товариства імені Шевченка (2007), почесним доктором Медичного університету в Любліні (2011), членом-кореспондентом Національної академії медичних наук України за спеціальністю “фармацевтична хімія” (2011). У 2013 році Президією НАМН України і МОЗ України його призначено головою Західного наукового центру НАМН України і МОЗ України.

За видатні досягнення у науково-педагогічній діяльності та активну громадянську позицію професор Б. С. Зіменковський нагороджений багатьма відзнаками, зокрема: медаллю «За доблесну працю» (1970), медаллю «За трудову доблесть» (1976), нагрудним знаком «Винахідник СРСР» (1990), медаллю імені Ярослава Мудрого (1999), орденом рівноапостольного Князя Володимира (2000), орденом «За заслуги» III ступеня (2002), орденом імені В. Стуса «За вірність» (2002), медаллю Верховної Ради України «10 років незалежності» (2002), орденом Нестора літописця II ступеня (2004), орденом Андрія Первозванного (2004), орденом Кавалерський Хрест «За заслуги перед Польщею» (2004), Почесною Грамотою Верховної Ради України (2005), нагрудним знаком Міністерства освіти і науки України «Петро Могила» (2005), орденом Святого Архистратига Михаїла (2005), орденом Святого Миколая Чудотворця I ступеня (2009), медаллю Академії педагогічних наук України «Ушинський К. Д.» (2009), орденом «За заслуги» II ступеня (2009),

орденом князя Ярослава Мудрого I ступеня (2010), медаллю Академії наук вищої освіти України «Академік О. О. Богомолець» (2010), відзнакою Національної академії наук України «За підготовку наукової зміни» (2011); відзнакою Люблінського медичного університету «Заслужений для медичного університету в Любліні» (2011); орденом Святого Рівноапостольного Князя Володимира III ступеня (2011), Почесною відзнакою УАН «За творчі здобутки» II ступеня (2011), медаллю Святого Володимира Академії наук вищої освіти України (2014), медаллю Національної академії педагогічних наук України «Григорій Сковорода» (2015).

Крім того, ювіляр неодноразово нагороджувався Почесними грамотами МОЗ України, Львівської облдержадміністрації та Львівської обласної ради. З іменем Б. С. Зіменковського нерозривно пов'язане зростання міжнародного авторитету України в галузі медичної і фармацевтичної освіти та науки. У 1999 році Міжнародним Кембріджським біографічним центром домінант визнаний «Людиною тисячоліття», а у 2000 році Біографічним інститутом США Б. С. Зіменковського визнано «Людиною року».

Висока наукова ерудиція, великі організаційні здібності, невтомна працелюбність, цілеспрямованість, державницький підхід до вирішення проблем стосовно медичної і фармацевтичної освіти здобули ювіляру щире повагу колег, науковців і працівників практичної системи охорони здоров'я.

***Микола Дубина, Президент АНВО України
Іван Ільницький, Член Президії АНВО України***

ТАРАС ДЕНИСОВИЧ НИКУЛА

(до 80-річчя від дня народження)

5 січня 2016 р. Виповнилося 80 років від дня народження професора кафедри пропедевтики внутрішньої медицини № 2 національного медичного університету імені о.о. богомольця нукули тараса денисовича, доктора медичних наук, професора, заслуженого діяча науки і техніки України, лауреата державної премії України в галузі науки і техніки, дійсного члена української та нью-йоркської академій наук, старшого члена європейських асоціацій – ниркової, діалізу і трансплантації, академіка академії наук вищої освіти України, почесного академіка української медичної стоматологічної академії, члена дослідницької академії міжнародного біографічного центру (кембридж, Англія).

Народився він у селі банилів вижницького району чернівецької області в хліборобській родині. Дитинство пройшло в умовах румунської окупації, воєнного лихоліття, евакуації, голодомору (1946-1947 рр.), багаторічної відсутності тата (через румунські тюрми, фронт, госпіталі, ГУЛАГ). Попри все це і тяжку тривалу хворобу матері тарас денисович постійно вчився на „відмінно”, закінчив банилівську неповно-середню та вижницьку середню школи, а в 1960 р. з відзнакою – лікувальний факультет чернівецького державного медичного інституту (тепер – Буковинський державний медичний університет).

Замість запропонованої кафедрами госпітальної терапії та загальної гігієни аспірантури попросив направити його на роботу в рідний район. П'ятирічна праця на Буковині практичним лікарем на різних посадах у Нижньостанівецькій сільській та Вашківцевській районній лікарнях (завідувач терапевтичного відділення, головний лікар), виконання відповідальних профспілкових функцій районного і обласного рівня, викладання терапії в медичному училищі навчили багатьом важливим речам, залишили глибокий слід у становленні тараса денисовича як лікаря, педагога, вченого і керівника.

З 1965 р. дотепер (понад 45 років) він – у столичному національному медичному університеті ім. О.О. Богомольця, де під керівництвом професора А.П. Пелешука пройшов шлях від клінічного ординатора терапевтичної кафедри до професора. З 1988 р. До 29 січня 2014 р. Т.Д. Нукула завідував кафедрою пропедевтики внутрішньої медицини № 2 (раніше – терапії санітарно-гігієнічного факультету, терапії медико-профілактичного факультету). У 1986-1997 рр. Він одночасно виконував обов'язки проректора чи заступника проректора Київського медичного інституту з навчальної та наукової роботи.

Серед 55 наукових напрямків т.д. нукули пріоритетним є нефрологія. Ви-вченню теоретичних і практичних аспектів клінічної нефрології присвятив 50 років, працюючи з 1965 р. Досі на терапевтичних кафедрах національного ме-дичного університету імені о.о. богомольця на посадах від асистента до профе-сора, завідувача кафедри.

У понад 3,5 сотнях (із загальної кількості – більше 950) наукових публікацій висвітлив різні актуальні проблеми нефрології, які охоплюють етіологію, пато-генез, епідеміологію, клінічне значення пошкодження геному, патоморфологію, клініку, класифікацію, діагностику, профілактику, медикаментозне і немедика-ментозне лікування, прогнозування перебігу і кінця численних захворювань ни-рок, а також після пересадки нирки.

Уперше в світі комплексно вивчив у різних нефрологічних хворих (гострі та хронічні нефропатії від початку до кінця захворювання під впливом дієти, меди-каментозного лікування, гемодіалізу, пересадки нирки) порушення амінокислот-ного обміну: аміний азот у співставленні із небілковим азотом, амінокислоти вільні, пептидно- і білковозв'язані в плазмі та еритроцитах крові, сечі, слині, жовчі, асцитичній і діалізувальній рідині, їх клубочкову фільтрацію та каналъ-цеву реабсорбцію тощо. Отримані пріоритетні результати цитувалися зарубіж-ними нефрологами, дали підставу запропонувати нові критерії об'єктивізування виділення якісно різних етапів в еволюції захворювань нирок, розпізнавання по-чатку хронічної ниркової недостатності та всіх стадій хронічної хвороби нирок, що переважає вітчизняні та зарубіжні аналоги.

За допомогою апробованого на багатьох міжнародних фахових форумах створеного ним методу біометричної візуалізації та сучасних кібернетичних програм уперше в світі встановив можливість візуалізації та кількісного ви-мірювання інтегральної різниці між клінічно значущими суміжними етапами еволюції ниркових захворювань, виділення об'єктивно існуючих „природних” етапів еволюції хронічної хвороби нирок, хронічного гломерулонефриту та хронічної ниркової недостатності, опрацювання алгоритмів безмашинної та комп'ютерної їх діагностики.

Дав патогенетичне обґрунтування основних методів лікування та вторинної профілактики ниркової патології, запропонував шляхи покращення проведення медико-соціальної експертизи.

Розробив і впровадив нові пристрої і способи діагностики, профілактики, прогнозування, медикаментозного і немедикаментозного лікування та реабілі-тації хвороб нирок, нові методи проведення у нефрологічних хворих диференці-альної діагностики нефрогенних і первинних артеріальних гіпертензій, уражень серця та органів травлення.

Отримав патенти і авторські свідоцтва на винаходи та корисні моделі на

пробовідбірник діалізату з апарата „штучна нирка”, способи діагностики стадій хронічної ниркової недостатності, прогнозування її перебігу, лікування запального процесу, артеріальної гіпертензії, корекції мікроелементних і амінокислотних порушень у хворих з нирковою патологією.

Уперше в світі розробив методику програмної дієтотерапії для кожної клінічної групи хворих з використанням нових оригінальних варіантів малобілкових дієт, модифікованих і адаптованих національних страв, організував випікання в місті києві сортів безбілкового хліба для хворих з нирковою недостатністю та доставку його в нефрологічні стаціонари столиці України.

Був ініціатором створення і багаторічним науковим керівником міського нефрологічного центру в києві. Вніс низку пропозицій щодо впорядкування нефрологічної термінології, впровадження законів і принципів логіки в нефрологію, висвітлив науковий поступ української нефрології упродовж сторіч, систематично інформував вітчизняних нефрологів про роботу всесвітніх та європейських конгресів нефрологів, з'їздів і науково-практичних конференцій нефрологів **України**.

Від часу заснування він – член правління української асоціації нефрологів, створив свою нефрологічну школу, підготувавши трьох докторів, 21 кандидата наук і 8 магістрів медицини. Один із засновників бальнеологічного курорту в селі брусниця на буковині, тривалий час був заступником голови державної наукової санаторно-курортної комісії з нефрології, головним терапевтом української ради по управлінню курортами профспілок.

Ним опубліковано 778 наукових праць, у т.ч. Видано 59 книг (монографій, навчальних та навчально-методичних посібників, словників, довідників, щорічників), 17 методичних рекомендацій. Він – автор 49 винаходів і корисних моделей з нових пристроїв і способів діагностики, профілактики, лікування та реабілітації, 19 раціоналізаторських пропозицій галузевого і локального рівня, створив і впровадив оригінальні комп'ютерні програми навчання та контролю знань студентів з пропедевтичної терапії.

Лекції і навчальні посібники тараса денисовича відзначаються чіткістю, образністю, дохідливістю, насичені прикладами з різнобічного практичного досвіду.

Т.д. нукула – член комісії з медицини науково-методичної ради міністерства освіти і науки України, член президії правління наукового товариства терапевтів України, української асоціації нефрологів, член спеціалізованої ради з внутрішніх хвороб (раніше – клінічної фармакології, ревматології, гастроентерології). Призначався заступником голови державної наукової санаторно-курортної комісії з нефрології, членом міжвідомчої координаційної комісії академії наук і моз України.

Тарас денисович започаткував і є відповідальним редактором першого в нашій державі періодичного нефрологічного видання – щорічника «актуальні проблеми нефрології», на сторінках якого публікуються роботи не тільки українських, але й зарубіжних (німеччина, росія, словаччина, узбекистан) авторів, а всі його випуски розміщуються на сайтах в інтернеті в Україні та в США.

Науковий редактор відділу гастроентерології журналу „лікарська справа. Врачебное дело”, а також член редколегій і редакційних рад низки інших медичних журналів. Веде просвітницьку роботу на телебаченні, бере участь в організації та проведенні науково-практичних конференцій, з’їздів нефрологів і терапевтів України.

Т.д. нукула регулярно і гідно представляє науку нашої держави на міжнародних конгресах і симпозіумах у понад 30 країнах на чотирьох континентах. Керував центром міжнародних багатоцентрових клінічних досліджень. Важливим свідченням його великого міжнародного авторитету є призначення консультативним редактором американського біографічного інституту (США), заступником генерального директора по Європі міжнародного біографічного центру, членом дослідницької академії в Кембриджі (Англія). Його творча біографія щорічно публікується багатьма провідними біографічними центрами світу („international leaders in achievement”, „international who’s who of intellectuals”, „dictionary of international biography”, „who’s who in america”, „the contemporary who’s who of professionals”, „who’s who in the science and engineering”, „who’s who in the world”), України („імена України”, „хто є хто в Україні”, „кіяни. Біографічний словник”, „довідник членів української академії наук”, „академіки академії наук вищої школи України: довідник”, „буковина. Імена славних сучасників”, „серцем з буковиною» тощо).

Тарас денисович – лауреат десятків міжнародних і українських нагород високого рівня за здобутки в медицині, науці і техніці. Серед вітчизняних – почесне звання заслуженого діяча науки і техніки України, лауреата державної премії України в галузі науки і техніки, лауреата премії української академії наук та премії академії наук вищої школи України, відзнака столичного голови „знак пошани”, медалі Ярослава Мудрого, Платона, Стражеска тощо. Серед міжнародних – „міжнародний орден достоїнства”, „міжнародний орден визнання”, „орден міжнародних послів”, медалі Марії Кюрі, „2000 видатних людей ХХ століття”, „2000 видатних вчених ХХІ століття”, „2000 видатних інтелектуалів ХХІ століття”, „міжнародний вчений року”, „людина року” (США, Велика Британія) та ін.

Здоров’я, творчої наснаги та невичерпної енергії в усіх сферах багатогранної і плідної діяльності бажають ювіляру співробітники, учні, колеги та редакційна колегія «актуальних проблем нефролог

ПОКЛИКАНИЙ ВИХОВУВАТИ ПАТРІОТІВ-ДЕРЖАВОТВОРЦІВ

до 75-річчя доктора педагогічних наук, професора Ю.Д.Руденка

У роки незалежності вітчизняна педагогіка все більшою мірою набуває національного змісту і характеру, стає самобутнім явищем європейської науки.

До науковців, які цілеспрямовано і плідно розвивають національні засади, ідейно-духовні цінності науки про виховання, належить доктор педагогічних наук, професор НПУ імені М.П.Драгоманова, академік АН ВО України Юрій Дмитрович Руденко. Він є автором більше 550 наукових, методичних і публіцистичних праць, серед них – десятки книжок, наукові концепції, навчальні програми і посібники, статті, інтерв'ю та ін.

Юрій Руденко народився 6 червня 1940 року в м. Новий Буг на Миколаївщині в родині педагогів. Закінчив СШ №7 м. Новий Буг із золотою медаллю. Потім навчався на філологічному факультеті (відділення «українська мова і література») Ужгородського державного університету.

Працював у школах Донбасу і Київщини. З 1980 року і понині Ю. Руденко працює викладачем, професором НПУ імені М.П. Драгоманова. Кандидатську дисертацію захистив у 1978 р., докторську – в 1995 р.

Ще до здобуття Україною незалежності, у 1987 р., Ю. Руденко організовує наукову лабораторію народної педагогіки (на громадських засадах). Під його науковим керівництвом колектив лабораторії створив чимало навчальних програм і концепцій, схвалених МОН України, друкував звернення до батьків, освітян, представників громадськості з проблем розвитку української мови, національного і національно-патріотичного виховання, українознавства.

Важливо, що Ю. Руденко збагачує українську педагогіку новими засобами навчання і виховання учнівської та студентської молоді. Він записав із вуст старожилів м. Новий Буг автентичний текст Козацької обітниці-кодексу гідності і честі українських козаків. Як і славнозвісна Лицарська регула, вона ще в XVII ст. була могутнім засобом ідейно-морального, національно-патріотичного загартування української молоді, стала гордістю героїчного козацького фольклору.

Яскравим внеском професора Ю. Руденка в розвиток педагогічної науки і практики є обґрунтована ним **козацька педагогіка** як цілісна і доленосна

система ідей, принципів, духовних цінностей і засобів. Вже більше чверті століття він розвиває теорію і методику козацької педагогіки, яка включає в себе як козацько-лицарські духовні цінності минулого (силу волі і силу духу, звияжність у боротьбі з ворогами України, побратимство, вірність рідному народу та ін.), так і героїко-патріотичні, державотворчі цінності сучасності, готовність захищати Україну із зброєю в руках. Важливо, що нині ідеї і засоби козацької педагогіки успішно застосовуються в сотнях і тисячах шкіл, родинному вихованні, а також у загартуванні вояків Збройних сил України, зокрема учасників АТО, бійців батальйонів на сході України. Наукова школа козацької педагогіки набуває поширення в багатьох регіонах нашої держави.

Українській громадськості відомі книжки Ю. Руденка «Формування в учнів наукового світогляду» (1977), «Основи національного виховання» (1993, два видання в Києві та Умані), «Українська козацька педагогіка і духовність» (1995), «Теоретичні засади формування національної свідомості» (1998), «Україна в контексті світової цивілізації» (1999), «Виховання національної самосвідомості особистості» (2000), «Основи сучасного українського виховання» (2003), «Патріотичне виховання учнів і студентської молоді» (2010), «Основи козацько-лицарського виховання» (два видання – 2011 і 2012), «Козацька педагогіка. Книга 1» (2014), деякі з них – у співавторстві.

У книжках, статтях та інших працях Ю. Руденко доводить, що сучасна педагогічна наука, освіта перебувають у глибокій кризі. Потрібні не тільки значні зміни, а рішучі, кардинальні реформи. На думку ювіляра, глибоку راцію має академік НАПН України Г.Г. Філіпчук, котрий нині діючу педагогічну науку називає «цвинтарною», «відірваною від національного ґрунту» тощо.

Кризові явища педагогіки призводять до того, що значна частина молоді морально невихована, духовно зuboжила, в неї не сформовані відповідальність, обов'язки перед рідним народом, Батьківщиною-Україною, не виховані ідейні орієнтири, національно-патріотичні цінності. Ю. Руденко обґрунтовує шляхи і засоби подолання кризи, аргументовано твердить, що занедбання глибоких національних засад вітчизняної науки, нехтування положеннями визначних українських педагогів Г.Вашенка, С.Русової, І.Огієнка, С.Сірополка, В.Сороки-Росинського, П.Юркевича; психологів І.Сікорського, О.Кульчицького, Є.Онацького, В.Янева, Я.Яреми та ін. зумовлюють пониження ефективності виховного впливу на молодь. Ювіляр переконливо доводить, що сучасне гуманістичне виховання, яке здебільшого набуває ознак декларативно-абстрактного характеру, здійснюється на дуже низькому рівні. Бо

замовчування, притлумлення, а то й нехтування українськими моральними, ідейними і духовними цінностями унеможливорює формування «коріння духовності» (К.Ушинський) – того природного ґрунту, на якому тільки й можливе плекання високих цілей гуманістичного виховання зростаючих поколінь.

Відомо, що сучасна педагогіка, м'яко кажучи, недооцінює, а то часто й нехтує ідейно-ціннісним, світоглядним, політичним вихованням, що заповідали нам К.Ушинський, М.Драгоманов, Г.Ващенко, С.Русова та інші педагоги-класики. Тому Ю.Руденко накреслює шляхи і засоби політичної освіти й політичного виховання (звичайно, не партійного, а національно-державотворчого, в дусі політичного розвитку демократичного ладу України), ідейного, світоглядного загартування молоді. Тоді в нас не буде такого масового явища, як безідейна, аполітична, аморальна молодь, як це має місце нині.

В останній період, у зв'язку з військовою агресією Росії на Півдні та сході України, Ю.Руденко нарощує свою наукову активність, залучаючи до пошуків і реалізації шляхів та засобів подолання кризи педагогічної науки, широкі кола освітян, науковців. Він систематично ініціює і організовує проведення всеукраїнських наукових і науково-практичних конференцій «Державотворчі та освітньо-виховні традиції українського козацтва» (2012), «Сучасний стан і перспективи розвитку козацької педагогіки в освітньому просторі України» (2013), «Українське національне виховання: реалії, тенденції, перспективи» (2013), «Лицарські ідеї Тараса Шевченка і козацька педагогіка в системі виховання в учнів і студентської молоді українського патріотизму» (2014). Проведені також наукові круглі столи на теми: «Український національний патріотизм: сутність, шляхи і засоби виховання в дітей і молоді» (2014), «Українське національно-державницьке виховання учнівської і студентської молоді» (2015) та ін.

Сповнений творчої енергії, професор Ю.Руденко завершує рукописи майбутніх цікавих книжок «Криза сучасної педагогіки і шляхи її подолання», «Козацька педагогіка. Книга 2» та ін.

Зичимо нашому ювіляру Юрію Руденку міцного козацького здоров'я, творчих дерзань і звершень, щастя в сімейному житті.

З роси і води Вам, шановний Юрію Дмитровичу!

*Олександр Шпак,
доктор педагогічних наук,
професор НПУ імені М.П.Драгоманова,
академік АН ВО України.*

**ПІШОВ З ЖИТТЯ КЕРІВНИК ХОРУ
ІМЕНІ ГРИГОРІЯ ВЕРЬОВКИ
АНАТОЛІЙ АВДІЄВСЬКИЙ**

Вся музична спільнота глибоко сумує з приводу тяжкої втрати – смерті проректора-директора Інституту мистецтв ім. М.П. Драгоманова, дійсного члена НАПН України та академіка мистецтв України, художнього керівника та головного диригента Національного заслуженого академічного українського народного хору імені Григорія Верьовки, лауреата Державної премії України імені Т.Г.Шевченка, Героя України, - Авдієвського Анатолія Тимофійовича.

Анатолій Авдієвський керував Національним заслуженим академічним народним хором імені Григорія Верьовки з 1966 року.

Також він викладав у Національній музичній академії імені П.І. Чайковського та з 1995 року був головою музичного комітету України у міжнародній музичній раді ЮНЕСКО.

Світла пам'ять!

Науково-інформаційне видання

Науково-інформаційний вісник АН ВО України
№ 1(96)
січень-березень

Головний редактор – акад. Дубина М.І.

Відповідальний за випуск – акад. Зозуля І.С.

Редактор – Шевчук С.В.

Набір – Товалович Т.В.

Верстка – Шевелева Н.О.

Технічний редактор – Ковтун М.

Матеріали надсилати в електронному вигляді
на адресу Президії АН ВО України:

01054, м. Київ-54, вул. Тургенєвська, 11

тел./факс: (044) 486-89-16,

anvuz@ukr.net

Підписано до друку 30 березня 2016 р. Формат 60×84/6.

Папір офсетний. Гарнітура Times.

Наклад 300 прим. Зам. №

Видавництво Національного педагогічного університету
імені М.П.Драгоманова. 01601, м.Київ-30, вул. Пирогова, 9
Свідоцтво про реєстрацію № 1101 від 29.10.2002.
(044) 239-30-26.